

**TC
UFUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**TÜRKİYE'DE MUHASEBE ve MUHASEBE MESLEĞİNİN TARİHİ,
MUHASEBECİLERİN İŞ TATMİNİ, BEKLENTİLERİ, KARŞILAŞILAN
SORUNLAR**

Hamide ÖZYÜREK

Prof. Dr. Ertuğrul ÇETİNER

Ankara, 2009

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Hamide ÖZYÜREK'e ait "TÜRKİYE'DE MUHASEBE ve MUHASEBE MESLEĞİNİN TARİHİ, MUHASEBECİLERİN İŞ TATMİNİ, BEKLENTİLERİ, KARŞILAŞILAN SORUNLAR" adlı bu tezin Yüksek Lisans Tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Prof.Dr. Ertuğrul ÇETİNER

Tez Danışmanı

Bu çalışma, jürimiz tarafından oybirliği ile İşletme Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof.Dr. Remzi ÖRTEN

Üye: Prof.Dr. Ertuğrul ÇETİNER

Üye: Yrd. Doç.Dr. Rıdvan BAYIRLI

Bu tez Ufuk Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü tez yazım kurallarına uygundur.

ÖZET

Araştırma ile ticari faaliyetlerin başladığı tarihin en eski dönemlerinde uygulanmaya başlanan ve bu güne kadar devam eden muhasebe mesleğinin ilk dönemlerinden başlanarak tarihçesi verilmiştir.

Tarihçe ile birlikte, muhasebe mesleğinin gelişimini olumlu ve olumsuz yönde etkileyen teknolojik, ekonomik, politik ve yasal düzenlemeler gibi dış etkenler üzerinde de durulmuştur.

Ayrıca, meslek mensuplarında olması gereken nitelikler ve meslek mensupları ile ilgili temel kavramlar açıklanmıştır.

Ancak, bu araştırmanın amacı; meslek mensuplarının sorunlarını tespit etmek, bu sorunları ortadan kaldıracak çözüm önerileri sunmaktır. Araştırmanın çalışma grubunu Ankara SMMM Odasına ve Ankara YMM Odasına kayıtlı meslek mensupları oluşturmaktadır. Ankara Odasına kayıtlı meslek mensuplarından 110 meslek mensubuna ulaşmak hedeflenmiş ve görüşlerini almak amaçlanmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen “Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunlarını Belirleme Anketi ”Ankara Odasına Kayıtlı Meslek Mensuplarına 2008 Ekim ayında ulaştırılmıştır. Ulaştırılan 110 ankete meslek mensuplarından 108 cevap gelmiştir. “Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunlarını Belirleme Anketi ”üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgiler ile ilgili 9 soru, ikinci bölümde meslek mensuplarının görüşlerinin yeralacağı 18 soru bulunmaktadır. Üçüncü bölümde ise meslek mensuplarının görüşleri alınırken beş ayrı kategoride katılım düzeyi (hiç katılmıyorum, katılmıyorum, kısmen katılıyorum, katılıyorum, tamamen katılıyorum) temel alınmıştır. Verilerin analizi SPSS 13,0 veri analiz paket programı ile yapılmıştır.

Anahtar Kavramlar: Muhasebecilerin İş Tatmini, Muhasebe Mesleği, Muhasebecilerin Sorunları

ABSTRACT

Through this study, a history of the accounting profession, which had started in the earliest periods of history when commercial activities had started and continued until today is provided.

Together with this historical account of the profession of accounting, external factors which influenced the profession either in positive or negative ways such as the technological, economical, political and legal regulations are also discussed.

In addition, the qualities and traits that the members of the profession should have, as well as the basic concepts regarding the members of the profession are explained.

However, the aim of this study is to determine the problems of the profession and put forward suggestions for the solution of these problems. The study group consists of members of the profession who are formally registered to the Chamber of Certified Public Accountants of Ankara, as well as the formally registered members of It was aimed at to reach and consult 100 members of the profession among the members of the Chamber of Ankara. The questionnaire for determining the problems of members of the accounting profession, designed by the researcher, was delivered to the registered members of the Chamber of Ankara in October 2008. 108 of the 110 questionnaires delivered were answered and returned by the members of the profession. The questionnaire designed to determine “the problems of members of the profession of accounting” consists of three sections. The first section involves nine questions related to personal information whereas the second section involves eighteen questions through which it is aimed to elicit the ideas of members of the profession. The third section is based on a five-level (I strongly disagree, I disagree, I partly agree, I agree, I completely agree) I agreement scale Data analysis was carried out via SPSS 13.0 data analysis software package.

Key Words: Job satisfaction of accountants, the accounting profession, problems of accountants

ÖNSÖZ

Ekonomik hayatın en belirleyici unsurunun küreselleşme olduğu günümüzde, muhasebe ve muhasebecilik de giderek artan bir öneme sahip olmakta ve bu süreç muhasebe meslek elemanlarını, ticari hayatın vazgeçilmezleri haline getirmektedir. Muhasebe de üretilen bilgilerin bir işletmenin yöneticilerinin kararlarından, hissedarların kararlarına, yatırımcıların kararlarından devletin vereceği kararlara kadar tüm toplum için önemi olduğu bir gerçektir. Hem işletmeler hem de ilgili çıkar grupları faaliyetlerine yön verirken muhasebenin kendilerine sunduğu tabloları, raporları ve beyannameleri kullanacaklardır. Haliyle muhasebe mesleği ekonomiye yön veren kurumlara veri sağlamak gibi önemli bir sorumluluğa sahiptir. Artık muhasebeciler, ulusal ve uluslararası işletmelerin, kurumların ve devletlerin en çok ihtiyaç duyduğu, güvendiği veya güvenmek zorunda kaldığı kişiler arasındadır. Günümüzde rekabetin en önemli unsuru doğal kaynakların yanında bilgi ve bu bilgiyi kullanan yetişmiş elemanlardır. Bu nedenle muhasebe mesleğinin önemi daha iyi anlaşılmalı ve muhasebecilik de en çok tercih edilen mesleklerden biri haline gelmiştir.

Muhasebe mesleği ülkemizde 1994 yılından sonra 3568 sayılı yasa ile sosyal güvence ve muhasebe disiplini olarak bir nebze de olsa hak ettiği yeri yakalamıştır. Muhasebe de üretilen bilgilerin bugün toplumun her kesimini ilgilendirdiği bilinmektedir. Bütün insanları ilgilendiren bu bilgileri üreten meslek mensupları da elbette ki toplumda önemli bir yere sahiptir. Çalışmada, muhasebe meslek mensuplarının beklentileri, iş tatmini ve sorunları tespit edilerek, bu konuda çözüm önerileri getirilmiştir.

Tez konumun belirlenmesinde, çalışmamın ilerlemesinde ve düzeltilmesinde araştırmanın detaylarını belirlememde fikri katkılarını esirgemeyen, verdiği güç ve destekten ötürü danışmanım Sayın Prof. Dr. Ertuğrul Çetiner'e teşekkürü bir borç bilirim.

KISALTMALAR

AAA: Amerikan Muhasebe Derneği

AACSB: Amerikan İşletme Fakülteleri Birliği Akreditasyon Konseyi

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

ACFE: Yolsuzluk İnceleme Uzmanları Birliği

AICPA: Amerikalı Uluslararası Sertifikalı Kamu Muhasebecileri Enstitüsü

BDDK: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu

IAAER: Uluslararası Muhasebede Eğitim ve Araştırma Birliği

IIA: İç Denetçiler Enstitüsü

IES: Uluslararası Eğitim Standardı

IFAC: Uluslararası Muhasebeciler Birliği

SOX: Sarbanes – Oxley Yasası

TÜRMOB: Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği

SPK: Sermaye Piyasası Kurulu

TDK: Türk Dil Kurumu

TESMER: Temel Eğitim ve Staj Merkezi

TMUD: Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği

TMUDESK: Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu

TMSK: Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu

İDT: İktisadi Devlet Teşekkülleri

SMMM: Serbest Muhasebeci Mali Müşavir

YMM: Yeminli Mali Müsavir

TTK: Türk Ticaret Kanunu

M.Y. Y. Serbest muhasebeci, serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali müşavirin çalışma usul ve esasları hakkında yönetmelik (3 Ocak 1990 tarih ve 20391 sayılı Resmi Gazete)

M.Y. Serbest muhasebeci, serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali müşavirlik kanunu (1.6.1989 tarihli 3568 sayılı kanun)

TABLULAR

Tablo 1	Meslek Frekans Analizi	77
Tablo 2	Çalışma Yılı Frekans Analizi	77
Tablo 3	Yaş Frekans Analizi	78
Tablo 4	Cinsiyet Frekans Analizi	78
Tablo 5.	Eğitim Düzeyi Frekans Analizi	78
Tablo 6	Öğrenim Görülen Bölüm Frekans Analizi	79
Tablo 7	Net Kazanç Frekans Analizi	79
Tablo 8	Mükellef Sayısı Frekans Analizi	80
Tablo 9	Çalışma Bölgesi Frekans Analizi	80
Tablo 10	Mutluluk Frekans Analizi	81
Tablo 11	Başarı Frekans Analizi	81
Tablo 12	Bilgisayar Programı Frekans Analizi	81
Tablo 13	Seminer ve Kurslara Katılım Frekans Analizi	82
Tablo 14	Kursları Faydalı Bulma Frekans Analizi	82
Tablo 15	Oda Yayınlarını Takip Frekans Analizi	82
Tablo 16	Sosyal İmkânlardan Yararlanma Frekans Analizi	83
Tablo 17	Sosyal İmkânlardan Yararlanamama Sebepleri Frekans Analizi	83
Tablo 18	Muhasebe Dergisine Abone Frekans Analizi	84
Tablo 19	Alınan Eğitimin Yeterliliği Frekans Analizi	84
Tablo 20	Meslek Mensuplarının Kendilerini Geliştirmeleri Gereken Alanlar Frekans Analizi	84
Tablo 21	Mesleği Yeniden Seçme Oranları Analizi	85
Tablo 22	Ücreti Zamanında Tahsil Frekans Analizi	85

Tablo 23	Odanın Belirlediği Ücret Tarifesinin Emeği Karşılama Frekans Analizi	85
Tablo 24	Mesleğin Rahatsız Eden Yönleri Frekans Analizi	86
Tablo 25	Muhasebe Mesleğinin Saygınlığı Frekans Analizi	86
Tablo 26	Üretkenlik ve Yaratıcılık Frekans Analizi	87
Tablo 27	Muhasebe Eğitimini Yeterli Bulma Frekans Analizi	87
Tablo 28	Yasalardaki Değişiklikleri Takip Frekans Analizi	88
Tablo 29	Meslek Mensuplarının Suistimalleri Frekans Analizi	88
Tablo 30	Mükelleflerin Yaptırım Gücü Frekans Tablosu	89
Tablo 31	Mesleki Gelişmelerin İzlendiği Kaynaklar Frekans Analizi	90
Tablo 32	Meslek Odasından Beklentiler Tablosu	91
Tablo 33	Okutulması Gereken Derslerin Önem Sırası Analizi	92
Tablo 34	Yaş*Meslek Mensubu Olmaktan Mutlu musunuz?	96
Tablo 35	Yaş * Kendinizi Bu Meslekte Başarılı Buluyor musunuz?	97
Tablo 36	Yaş * Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Ne Sıklıkta Katılıyorsunuz?	98
Tablo 37	Yaş*Meslek Odanızın Yayınlarını Takip Ediyor musunuz?	99
Tablo 38	Yaş * Herhangi Bir Muhasebe Dergisine Abone misiniz?	100
Tablo 39	Yaş * Odanın Sağlamış Olduğu Sosyal İmkânlardan Yararlanabiliyor musunuz?	101
Tablo 40	Yaş * Günümüz Şartlarında Meslek Mensuplarının En Çok Hangi Alanda Kendilerini Geliştirmeleri Gerektiğini Düşünüyorsunuz	102
Tablo 41	Yaş * Bir İmkân Daha Verilse Yine Aynı Mesleği Seçer miydiniz?	103
Tablo 42	Cinsiyet * Meslek Mensubu Olmaktan Mutlu musunuz?	104
Tablo 43	Cinsiyet * Kendinizi Bu Meslekte Başarılı Buluyor musunuz?	105
Tablo 44	Cinsiyet * Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Ne Sıklıkta Katılıyorsunuz?	106

Tablo 45	Cinsiyet * Meslek Odanızın Yayınlarını Takip Ediyor musunuz?	107
Tablo 46	Cinsiyet * Herhangi Bir Muhasebe Dergisine Abone misiniz?	108
Tablo 47	Cinsiyet*Odanın Sağlamış Olduğu Sosyal İmkânlardan Yararlanabiliyor musunuz?	109
Tablo 48	Cinsiyet * Günümüz Şartlarında Meslek Mensuplarının En Çok Hangi Alanda Kendilerini Geliştirmeleri Gerektiğini Düşünüyorsunuz?	110
Tablo 49	Cinsiyet * Bir İmkân Daha Verilse Yine Aynı Mesleği Seçer miydiniz?	111
Tablo 50	Aylık Net Kazancınız * Meslek Mensubu Olmaktan Mutlu musunuz?	112
Tablo 51	Aylık Net Kazancınız * Kendinizi Bu Meslekte Başarılı Buluyor musunuz?	113
Tablo 52	Aylık Net Kazancınız * Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Ne Sıklıkta Katılıyorsunuz?	114
Tablo 53	Aylık Net Kazancınız * Meslek Odanızın Yayınlarını Takip Ediyor musunuz?	115
Tablo 54	Aylık Net Kazancınız * Herhangi Bir Muhasebe Dergisine Abone misiniz?	116
Tablo 55	Aylık Net Kazancınız * Odanın Sağlamış Olduğu Sosyal İmkânlardan Yararlanabiliyor musunuz?	117
Tablo 56	Aylık Net Kazancınız * Bir İmkân Daha Verilse Yine Aynı Mesleği Seçer miydiniz?	118
Tablo 57	Aylık Net Kazancınız * Odanın Belirlediği Ücret Tarifesi Emeğinizi Karşılıyor mu?	119
Tablo 58	Ankara'nın Hangi Bölgesinde Mesleki Faaliyetinizi Sürdüremektesiniz * Meslek Mensubu Olmaktan Mutlu musunuz?	120
Tablo 59	Ankara'nın Hangi Bölgesinde Mesleki Faaliyetinizi Sürdüremektesiniz * Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Ne Sıklıkta Katılıyorsunuz?	121
Tablo 60	Ankara'nın Hangi Bölgesinde Mesleki Faaliyetinizi Sürdüremektesiniz * Meslek Odanızın Yayınlarını Takip Ediyor	122

	musunuz?	
Tablo 61	Ankara'nın Hangi Bölgesinde Mesleki Faaliyetinizi Sürdürmektesiniz * Odanın Sağlamış Olduğu Sosyal İmkânlardan Yararlanabiliyor musunuz?	123
Tablo 62	Ankara'nın Hangi Bölgesinde Mesleki Faaliyetinizi Sürdürmektesiniz * Mükelleflerden Ücretinizi Zamanında Tahsil Edebiliyor musunuz?	124
Tablo 63	Ankara'nın Hangi Bölgesinde Mesleki Faaliyetinizi Sürdürmektesiniz * Odanın Belirlediği Ücret Tarifesi Emeğinizi Karşılıyor mu?	125
Tablo 64	Meslek Mensubu Olmaktan Mutlu musunuz * Kendinizi Bu Meslekte Başarılı Buluyor musunuz?	126
Tablo 65	Meslek Mensubu Olmaktan Mutlu musunuz * Herhangi Bir Muhasebe Dergisine Abone misiniz?	127
Tablo 66	Meslek Mensubu Olmaktan Mutlu musunuz * Bir İmkân Daha Verilse Yine Aynı Mesleği Seçer miydiniz?	128
Tablo 67	Meslek Mensubu Olmaktan Mutlu musunuz * Odanın Belirlediği Ücret Tarifesi Emeğinizi Karşılıyor mu?	129
Tablo 68	Meslek Mensubu Olmaktan Mutlu musunuz * Meslek Odanızın Yayınlarını Takip Ediyor musunuz?	130
Tablo 69	Meslek Mensubu Olmaktan Mutlu musunuz * Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Ne Sıklıkta Katılıyorsunuz?	131
Tablo 70	Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Ne Sıklıkta Katılıyorsunuz * Bu Kursları Ne Kadar Faydalı Buluyorsunuz?	132
Tablo 71	Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Ne Sıklıkta Katılıyorsunuz * Meslek Odanızın Yayınlarını Takip Ediyor musunuz?	133
Tablo 72	Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Ne Sıklıkta Katılıyorsunuz * Odanın Sağlamış Olduğu Sosyal İmkânlardan Yararlanabiliyor musunuz?	134
Tablo 73	Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Ne Sıklıkta Katılıyorsunuz * Herhangi Bir Muhasebe Dergisine Abone misiniz?	135
Tablo 74	Kaç Yıldır Meslek Mensubusunuz * Meslek Mensubu Olmaktan Mutlu musunuz?	136

Tablo 75	Kaç Yıldır Meslek Mensubusunuz * Aylık Net Kazancınız	137
Tablo 76	Kaç Yıldır Meslek Mensubusunuz * Cinsiyet	138
Tablo 77	Kaç Yıldır Meslek Mensubusunuz * Mükellef Sayınız	139
Tablo 78	Kaç Yıldır Meslek Mensubusunuz * Kendinizi Bu Meslekte Başarılı Buluyor musunuz?	140
Tablo 79	Kaç Yıldır Meslek Mensubusunuz * Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Ne Sıklıkta Katılıyorsunuz?	141
Tablo 80	Kaç Yıldır Meslek Mensubusunuz * Seminer ve Kursları Ne Kadar Faydalı Buluyorsunuz?	142
Tablo 81	Kaç Yıldır Meslek Mensubusunuz * Meslek Odanızın Yayınlarını Takip Ediyor musunuz?	143
Tablo 82	Kaç Yıldır Meslek Mensubusunuz * Herhangi Bir Muhasebe Dergisine Abone misiniz?	144
Tablo 83	Kendinizi Bu Meslekte Başarılı Buluyor musunuz * Mükellef Sayınız	145
Tablo 84	Kendinizi Bu Meslekte Başarılı Buluyor musunuz * Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Ne Sıklıkta Katılıyorsunuz?	146
Tablo 85	Kendinizi Bu Meslekte Başarılı Buluyor musunuz * Mükelleflerden Ücretinizi Zamanında Tahsil Edebiliyor musunuz?	147
Tablo 86	Kendinizi Bu Meslekte Başarılı Buluyor musunuz * Günümüz Şartlarında Meslek Mensuplarının En Çok Hangi Alanda Kendilerini Geliştirmeleri Gerekliğini Düşünüyorsunuz ?	148

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	v
KISALTMALAR.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

MUHASEBE KAVRAMI- KAPSAMI, TEORİSİ ve TARİHİ GELİŞİMİ

1.1. MUHASEBE KAVRAMI.....	4
1.2. MUHASEBENİN KAPSAMI.....	7
1.3. MUHASEBE TEORİSİ ve TARİHİ GELİŞİMİ	10
1.3.1. İlk Çağlarda Muhasebe.....	11
1.3.1.1. Eski Babil’de Muhasebe	11
1.3.1.2. Eski İran da Muhasebe	12
1.3.1.3. Hititlerde Muhasebe	12
1.3.1.4. Sümerlerde Muhasebe	12
1.3.1.5. Mısırlılarda Muhasebe.....	13
1.3.1.6. Eski Yunan da Muhasebe	14
1.3.1.7. Romalılarda Muhasebe	15
1.3.2. Ortaçağda Muhasebe	15
1.3.2.1. İtalya’da Muhasebe	15
1.3.2.2. Arap Uygarlığında Muhasebe	16

İKİNCİ BÖLÜM

DÜNYA’DA ve TÜRKİYE’DE MUHASEBENİN GELİŞİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER MUHASEBE UYGULAMASININ AMAÇLARI, MUHASEBE BİLGİLERİNİN NİTELİKLERİ ve MUHASEBE BİLGİLERİNİ KULLANANLAR

2.1. DÜNYA’DA ve TÜRKİYE’DE MUHASEBENİN GELİŞİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....	17
--	----

2.1.1. Teknolojik Gelişmelerin Etkisi.....	20
2.1.2. Vergi Hukuku'nun Etkileri.....	20
2.1.3. Şirketleşmenin Etkileri.....	21
2.1.4. Devlet Kuruluşlarının Etkileri.....	21
2.1.5. Ekonomik Yapı.....	22
2.1.6. Yasal Sistem.....	22
2.1.7. Politik Sistem.....	22
2.1.8. İşletme Mülkiyetinin Niteliği.....	23
2.1.9. Sosyal Ortam.....	23
2.1.10. İşletme Yöneticilerinin ve Mali Kesimin Bilgi ve Eğitim Düzeyi.....	24
2.1.11. İşletme Hukukunun Sınırlama Derecesi.....	24
2.1.12. İşletmecilik Alanındaki Gelişmeler.....	25
2.2. MUHASEBE UYGULAMASININ AMAÇLARI.....	26
2.2.1. Faydalı Bilgi Sağlama.....	27
2.2.2. Nakit Akışı Tahminlerini Sağlama.....	27
2.2.3. İşletme Varlık Kaynak ve Bunlardaki Değişikliklere İlişkin Bilgi Sağlama.....	28
2.3. MUHASEBE BİLGİLERİNİN NİTELİKLERİ.....	28
2.3.1. Anlaşılabilirlik (UNDERSTANDABILITY).....	30
2.3.2. İhtiyaca Uygunluk (RELEVANCE).....	30
2.3.3. Güvenilirlik (RELIABILITY).....	31
2.3.4. Karşılaştırılabilirlik (COMPARABILITY).....	32
2.4. MUHASEBE UYGULAMASI İLE SAĞLANAN SONUÇLARDAN YARARLANANLAR.....	33
2.4.1. İşletme İçi Taraflar.....	33
2.4.2. İşletme Dışı Taraflar.....	34

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MUHASEBE MESLEĞİ, ETİK ve MUHASEBE MESLEK MENSUPLARINDA ETİK

3.1. MUHASEBENİN TOPLUMDAKİ YERİ ve ÖNEMİ.....	36
3.2. ETİK ve AHLAK.....	37

3.3. MUHASEBE MESLEĞİ MENSUPLARINDA ETİK	38
3.3.1. Ulusal Düzeyde Muhasebe Mesleği Etiği	40
3.3.1.1. Meslek Mensuplarının Özel Yaşantılarının Mesleğe Kabulde Önemi...	40
3.3.1.2. Meslek İcrasında Uyulması Gereken Kurallar.....	41
3.3.1.3. Meslek Mensuplarının Kendi Aralarında İlişkiler	42
3.3.1.4. Meslek Mensuplarının Müşterileri İle Olan İlişkileri	42
3.3.1.5. Meslek Mensuplarının Meslek Kuruluşları; (Odalar ve Odalar Birliği)İle Olan İlişkileri.....	43
3.3.1.6. Toplum ve Kamu İdareleri İle Olan İlişkiler	43
3.3.1.7. Mesleki Sır Saklama ve Disiplin Cezaları ve Ceza Hükümleri	44
3.3.2. Uluslar arası Düzeyde Muhasebe Mesleği Etiği.....	47
3.3.2.1. Amerikan Bağımsız Kamu Muhasebecileri(Amerikan Institute Of Creditified Public Accountants, AICPA) Mesleki Davranış Yasası İlkeleri	47
3.3.2.2. AICPA Mesleki Davranış Yasası Kuralları	48
3.3.3. Standartlaşmanın Getirdiği Fırsatlar ve Riskler	49

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MUHASEBE MESLEĞİNİN DÜNYA'DA VE TÜRKİYE'DE TARİHİ GELİŞİMİ

4.1. DÜNYA'DA MUHASEBE MESLEĞİNİN TARİHİ GELİŞİMİ	50
4.1.1. 17. ve 18.y.y.'lardaki Tarihi Gelişimi	50
4.1.2. 19.ve 20. y.y da Tarihi Gelişimi	52
4.1.2.1. 1920 Yılına Kadar Muhasebenin Gelişimi	53
4.1.2.2. 1920 Sonrası Tarihi Gelişimi	54
4.2. TÜRKİYE'DE MUHASEBE MESLEĞİNİN TARİHİ GELİŞİMİ	57
4.2.1 Fransız Etkisi Altındaki Dönem	60
4.2.2. Alman Etkisi Altındaki Dönem	61
4.2.3. 1960 Sonrası Gelişmeler	62
4.2.4. 1994 Sonrası Gelişmeler	64

BEŞİNCİ BÖLÜM

MESLEK MENSUPLARINA İLİŞKİN KAVRAMLAR, MESLEK MENSUPLARINDA ARANAN NİTELİKLER

5.1. MESLEK MENSUPLARINA İLİŞKİN KAVRAMLAR.....	68
5.2. MESLEK MENSUPLARINDA ARANAN TEMEL ÖZELLİKLER ve AHLAKİ KRİTERLER	70
5.2.1. İletişim Becerileri.....	71
5.2.2. Entellektüel Beceriler.....	71
5.2.3. Kişisel Beceriler.....	72
5.2.4. Genel Bilgi.....	72
5.2.5. Örgüt ve İşletme Bilgisi	72
5.2.6. Muhasebe Bilgisi	72
5.2.7. Sosyal Sorumluluk	73
5.2.8. Doğruluk ve Dürüstlük.....	74
5.2.9. Bağımsızlık.....	74

ALTINCI BÖLÜM

MUHASEBE MESLEK MENSUPLARINA İLİŞKİN ARAŞTIRMA

6.1. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	75
6.2. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI ve SINIRLILIKLARI	75
6.3. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI.....	75
6.4. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ ve DEĞİŞKENLERİ	76
6.5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	76
6.6. ARAŞTIRMA VERİLERİ ve VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	77
6.6.1. Bulgular	77
6.6.2. Demografik Özelliklere Ait Bulgular	77
6.6.2.1. Meslek	77
6.6.2.2. Çalışma Yılı	77

6.6.2.3. Yaş.....	78
6.6.2.4. Cinsiyet.....	78
6.6.2.5. Eğitim Düzeyi	79
6.6.2.6. Öğrenim.....	79
6.6.2.7. Net Kazanç.....	80
6.6.2.8. Mükellef Sayısı	80
6.6.2.9. Çalışma Bölgesi	81
6.6.2.10. Mutluluk	81
6.6.2.11. Başarı.....	82
6.6.2.12. Kullanılan Bilgisayar Programı.....	82
6.6.2.13. Seminer ve Kurslara Katılım	82
6.6.2.14. Kursları Faydalı Bulma	83
6.6.2.15. Oda Yayınlarını Takip	83
6.6.2.16. Sosyal İmkânlardan Yararlanma	84
6.6.2.17. Sosyal İmkânlardan Yararlanamama.....	84
6.6.2.18. Muhasebe Dergisine Abone Olma Durumları	85
6.6.2.19. Alınan Eğitimi Yeterli Bulma Durumları	85
6.6.2.20. Meslek Mensuplarının Kendilerini Geliştirmeleri Gereken Alanlar....	85
6.6.2.21. Mesleği Yeniden Seçme İsteği.....	86
6.6.2.22. Ücreti Zamanında Tahsil Etme Durumları	86
6.6.2.23. Odanın Belirlediği Ücret Tarifesini Yeterli Bulma.....	87
6.6.2.24. Mesleğin Rahatsız Eden Yönleri.....	87
6.6.2.25. Muhasebe Mesleğinin Saygınlığı.....	88
6.6.2.26. Üretkenlik ve Yaratıcılık	88
6.6.2.27. Muhasebe Eğitimini Yeterli Bulma.....	89
6.6.2.28. Yasalardaki Değişiklikleri Takip	89
6.6.2.29. Meslek Mensuplarının Kişisel Suistimaller.....	90
6.6.2.30. Mükelleflerin Yaptırım Gücü.....	90
6.6.2.31. Mesleki Gelişmelerin İzlendiği Kaynaklar	91
6.6.2.32. Meslek Odasından Beklentiler	92
6.6.2.33. Okutulması Gereken Derslerin Önem Sırası	93
6.6.3. “Ki-Kare” Testi Analiz Sonuçları.....	97
6.6.3.1. Yaş*Meslek Mensubu Olmaktan Mutlu Olma Ki-Kare Analizi	97
6.6.3.2. Yaş*Kendinizi Bu Meslekte Başarılı Bulma Ki-Kare Analizi	98

6.6.3.3. Yaş*Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Katılım Ki-Kare Analizi.....	99
6.6.3.4. Yaş* Meslek Odasının Yayınlarını Takip Ki-Kare Analizi	100
6.6.3.5. Yaş* Herhangi Bir Muhasebe Dergisine Abone Ki-Kare Analizi	101
6.6.3.6. Yaş* Odanın Sağladığı Sosyal İmkânlardan Yararlanma Ki-Kare Analizi	102
6.6.3.7. Yaş* Meslek Mensuplarının Kendilerini Geliştirmeleri Gereken Konular Ki-Kare Analizi	103
6.6.3.8. Yaş* Mesleği Yeniden seçme Ki-Kare Analizi	104
6.6.3.9. Cinsiyet * Mutluluk Ki-Kare Analizi.....	105
6.6.3.10. Cinsiyet * Başarı Ki-Kare Analizi	106
6.6.3.11. Cinsiyet * Seminer ve Kurslara Katılım Ki-Kare Analizi.....	107
6.6.3.12. Cinsiyet * Meslek Odasının Yayınlarını Takip Ki-Kare Analizi.....	108
6.6.3.13. Cinsiyet * Muhasebe Dergisine Abonelik Ki-Kare Analizi	109
6.6.3.14. Cinsiyet * Odanın Sağladığı Sosyal İmkânlardan Faydalanma Ki-Kare Analizi.....	110
6.6.3.15. Cinsiyet * Gelişim Gereken Konular Ki-Kare Analizi.....	111
6.6.3.16. Cinsiyet * Mesleği Seçme Ki-Kare Analizi.....	112
6.6.3.17. Aylık Net Kazanç * Mutluluk Ki-Kare Analizi	113
6.6.3.18. Aylık Net Kazanç * Başarı Ki-Kare Analizi	114
6.6.3.19. Aylık Net Kazanç * Seminer ve Kurslara Katılım Ki-Kare Analizi ..	115
6.6.3.20. Aylık Net Kazanç * Meslek Odasının Yayınlarını Takip Ki-Kare Analizi.....	116
6.6.3.21. Aylık Net Kazanç * Muhasebe Dergisine Abonelik Ki-Kare Analizi	117
6.6.3.22. Aylık Net Kazanç * Sosyal İmkânlardan Faydalanma Ki-Kare Analizi	118
6.6.3.23. Aylık Net Kazanç * Odanın Belirlediği Ücret Tarifesini Yeterli Bulma Ki-Kare Analizi	119
6.6.3.24. Aylık Net Kazanç * Odanın Belirlediği Ücret Tarifesini Yeterli Bulma Ki-Kare Analizi	120
6.6.3.25. Mesleki Faaliyetin Sürdürüldüğü Bölge * Mutluluk Ki-Kare Analizi	121
6.6.3.26. Mesleki Faaliyetin Sürdürüldüğü Bölge * Odanın Düzenlediği Seminer ve Kurslara Katılım Ki-Kare Analizi.....	122

6.6.3.27. Mesleki Faaliyetin Sürdürüldüğü Bölge * Meslek Odasının Yayınlarını Takip Ki-Kare Analizi	123
6.6.3.28. Mesleki Faaliyetin Sürdürüldüğü Bölge * Sosyal İmkânlardan Faydalanma Ki-Kare Analizi.....	124
6.6.3.29. Mesleki Faaliyetin Sürdürüldüğü Bölge * Ücreti Zamanında Tahsil Ki- Kare Analizi	125
6.6.3.30. Mesleki Faaliyetin Sürdürüldüğü Bölge * Ücreti Yeterli Bulma Ki-Kare Analizi.....	126
6.6.3.31. Mutluluk * Başarı Ki-Kare Analizi.....	127
6.6.3.32. Mutluluk * Muhasebe Dergisine Abonelik Ki-Kare Analizi.....	128
6.6.3.33. Mutluluk * Aynı Mesleği Yeniden Seçme Ki-Kare Analizi.....	129
6.6.3.34. Mutluluk * Odanın Belirlediği Ücret Tarifelerini Yeterli Bulma Ki-Kare Analizi	130
6.6.3.35. Mutluluk * Meslek Odasının Yayınlarını Takip Ki-Kare Analizi	131
6.6.3.36. Mutluluk * Odanın Düzenlediği Seminer ve Kurslara Katılım Ki-Kare Analizi.....	132
6.6.3.37. Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Katılım * Faydalı Bulma Ki-Kare Analizi.....	133
6.6.3.38. Odanın Düzenlediği Seminer ve Kurslara Katılım * Meslek Odasının Yayınlarını Takip Ki-Kare Analizi.....	134
6.6.3.39. Odanın Düzenlediği Seminer ve Kurslara Katılım * Sosyal İmkânlardan Faydalanma Ki-Kare Analizi.....	135
6.6.3.40. Odanın Düzenlediği Seminer ve Kurslara Katılım* Muhasebe Dergisine Abonelik Ki-Kare Analizi	136
6.6.3.42. Meslek Yılı * Mutluluk Ki-Kare Analizi.....	137
6.6.3.43. Meslek Yılı * Aylık Net Kazanç Ki-Kare Analizi	138
6.6.3.44. Meslek Yılı * Cinsiyet Ki-Kare Analizi	139
6.6.3.45. Meslek Yılı * Mükellef Sayısı Ki-Kare Analizi	140
6.6.3.46. Meslek Yılı * Başarı Ki-Kare Analizi	141
6.6.3.47. Meslek Yılı * Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Katılım Ki-Kare Analizi.....	142
6.6.3.48. Meslek Yılı * Seminer ve Kursları Faydalı Bulma Ki-Kare Analizi .	143
6.6.3.49. Meslek Yılı * Meslek Odasının Yayınlarını Takip Ki-Kare Analizi .	144
6.6.3.50. Meslek Yılı ile Muhasebe Dergisine Abonelik Ki-Kare Analizi.....	145

6.6.3.51. Başarı * Mükellef Sayısı Ki-Kare Analizi.....	146
6.6.3.52. Başarı * Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Katılım Ki-Kare Analizi	147
6.6.3.53. Başarı* Ücreti Zamanında Tahsil Etme Ki-Kare Analizi.....	148
6.6.3.54. Başarı*Meslek Mensuplarının Kendilerini Geliştirmeleri Gereken Alanlar Ki-Kare Analizi.....	149
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	150
KAYNAKÇA	155
EKLER	161
Anket Formu	161

GİRİŞ

Ekonomik hayatın lokomotifi konumunda olan işletmeler kendi faaliyetlerinde sağlıklı bir organizasyon oluşturarak büyümelerini gerçekleştirirken aynı zamanda da ekonominin gelişmesine yardımcı olurlar. Bir işletme, ekonomide kalıcı olabilmek için sağlam bir organizasyonun yanında işletme içi ve işletme dışı çıkar grupları ile iyi bir etkileşim oluşturmak zorundadır.

Küreselleşme eğilimlerinin son yıllarda artış göstermesi, ekonomiden iş yaşamına, pazarlama anlayışlarından muhasebe uygulamalarına kadar birçok alanda büyük değişiklikleri de beraberinde getirmiştir. Dünya, geçmiş yıllara nazaran günümüzde bu büyük değişikliklerin özümsemeye çalışıldığı bir küre haline gelmiştir. İletişim artmış ve yeni piyasalar kapılarını dış dünyaya açmıştır. Bu durum, bireylerin ve toplumların geçmiş yıllara göre birçok konuya bakış açısını temelden değiştirmiştir. Bu değişim çoğu zaman kaynakların kullanımı konusunda da sıkıntılara yol açmıştır. Ülkelerin doğal kaynakları hızla tükenirken yöneticiler gücü ve zenginliği başka çözümlerde aramaya başlamıştır. Günümüzde ülkeleri zengin yapan, doğal kaynaklarından çok yetişmiş ve kaliteli insan gücü ve bu insan gücünün iyi yönetilmesi olmuştur.

Küreselleşmenin alevlendirdiği bir diğer kavram da rekabet olgusudur. Küreselleşen firmaların yaptıkları atılımlar rekabeti şiddetlendirmiş ve işletmeler artık sadece ürettikleri mal ve hizmetlerle değil, çevreye karşı sorumluluklarıyla da değerlendirilir olmuşlardır. İşletmeler ayakta kalabilmek için bir taraftan çevre ile olan ilişkilerini düzenlemek ve değişikliklere karşı hazırlıklı olma gerekliliği ile de karşı karşıya kalmışlardır.

Muhasebe mesleği de küreselleşmenin beraberinde getirdiği karmaşıklıktan etkilenmiş ve muhasebe mesleğinin uygulama sonuçlarına olan talep artmıştır.

Muhasebecilerin, bilgi talep eden ilgililere karşı olan sorumluluğu artmış ve başta girişimciler ve devlet olmak üzere ilgililerin alacağı kararları aydınlatıcı, doğru,

güvenilir ve tarafsız bilgiler sunma gerekliliği daha da önemli bir hal almıştır. Muhasebecinin sorumluluğunun artması, sorunlarının dikkate alınması gereğini de beraberinde getirmiştir.

Muhasebecilik, çok uzun bir geçmişe dayanan, üslendiği fonksiyonlarla tarih boyunca ticaret hayatına yön veren, dolayısıyla sosyal hayata da etki eden, gerek işletme, gerek toplum ve gerekse devlet açısından büyük önem arz eden bir meslektir.

Tarihi süreçte, ülkeden ülkeye farklılıklar gösteren muhasebe sistemleri, içinde bulunduğumuz dönemde birbirlerine uyumlu hale getirilmiş ve böylece küresel ekonominin en önemli gerekçelerinden biri haline gelmiştir.

Bu çalışmada, Ankara'da faaliyet gösteren Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin ve Yeminli Mali Müşavirlerin sorunları ve beklentileri incelenmiştir. Çalışma, teorik ve araştırmaya dayalı toplam altı bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölüm, Giriş Bölümü'dür ve çalışmanın ana hatlarından söz edilmektedir.

İkinci bölüm, teorik bilgilerden yararlanılarak hazırlanmıştır. Önce muhasebenin ve muhasebeciliğin tarihçesi anlatılmış, Türkiye'de muhasebeciliğin gelişimine geçilmiştir. Türkiye'de mesleğin miladı olarak kabul edilen ve gerek meslek üyeleri, gerekse iş hayatının muhasebeyle ilgili tüm unsurları için büyük önem arz eden, 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu öncesi ve sonrası mesleki gelişmeler ve uyum çalışmalarına yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde muhasebede üretilen bilgilerin nitelikleri, muhasebe uygulamasının amaçları, bu bilgilerden yararlananlar teorik olarak açıklanmıştır.

Dördüncü bölümde muhasebe mesleğinin sosyal yönü, standardizasyonu, muhasebe mesleğinin toplumdaki yeri üzerinde teorik bilgiler verilmiştir.

Beşinci bölümde meslek mensuplarına ilişkin kavramlar, meslek mensuplarında aranan nitelikler hakkında teorik bilgiler yer almıştır.

Çalışmanın esasını oluşturan ve araştırmaya dayalı olan altıncı bölümde, meslek üyelerine uygulanan anket sonuçlarından ve anket çalışması esnasında ki gözlemlerden elde edilen bilgilerden yararlanılarak, meslek mensuplarının sorunları ve beklentileri tespit edilmeye çalışılmıştır. Meslek üyelerinin mükellef sayıları ve gelir durumları, örgütsel ilişkileri, toplumsal konumları, mesleğin geleceğine ilişkin beklentileri, projeleri, hukuki ve reel fonksiyonları gibi unsurlar tespit edilmeye çalışılarak, elde edilen verilerden tablolar oluşturulmuş ve yorumlanmıştır. Teorik ve araştırmaya dayalı bilgilerden elde edilen sonuçlar yazılmış, değerlendirmeler yapılmıştır. Bu sonuçlar ve değerlendirmeler ışığında önerilerde bulunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

MUHASEBE KAVRAMI- KAPSAMI, TEORİSİ ve TARİHİ GELİŞİMİ

1.1. MUHASEBE KAVRAMI

Muhasebe kavramı sözlüklerde hesaplama, karşılıklı hesap görme, hesap işleriyle uğraşma, hesapların bütünü, hesap işlerinin yürütüldüğü yer, saymanlık (Türkçe Sözlük, 1988: 1040) olarak tanımlanır.

Ancak bu sözlük anlamı işletmelerle ilgili bir anlam ifade etmez. Muhasebe bir ev bütçesinden, devlet bütçesine kadar gerekli bir organizasyonu ve faaliyeti hatırlatsa da temel olarak işletmelerdeki yeri ve önemi ile muhasebeyi ele almak gerekir. Muhasebe bir işletmenin doğumu fikriyle beraber çalışmaya başlayan ve ölümü diyebileceğimiz tasfiyesi sonuçlanıncaya kadar görev yapan tek organdır (Kip,1986: 10-27).

İşletmelerde üretim, yönetim, satın alma, insan kaynakları ve benzeri önemli bölümler bulunmakla beraber muhasebe kadar önemli olan ikinci bir bölüm yoktur. Muhasebe, bir işletmenin açılmasına karar verilmesi ile başlar; çünkü karar sonrasında işletme ile ilgili giderler başlar. (Kuruluş giderleri, noter, defter tasdik giderleri v.b.) İşletmenin kapatılmasına karar verilmesine kadar devam eder.

Muhasebenin tanımı yapılırken ilim olduğu üzerinde durulduğu gibi muhasebe sanattır diyenler de olmuştur. Sabri Bektöre'ye göre; muhasebenin sistemleştirilmiş bir bilgi olması anlamında ilim olarak kabulü gerekir. Çünkü muhasebe, mali karakterdeki işlemleri kaydetme ve sınıflama ilmidir. Aynı zamanda muhasebe; kayıt ve sınıflanan işlemlerin yararlı özetlerini yapma, analiz etme, yorumlama ve raporlama sanatıdır (Cemalcılar, 2003: 9).

Bir manzaranın resmini yapan iki ressam nasıl iki farklı resim ortaya çıkarırsa, iki muhasebeci de aynı mali tabloyu iki farklı şekilde analiz edebilir. Bu yönden bakıldığında da muhasebenin sanat olduğu söylenebilir.

Ancak burada dikkat edilmesi gereken konu, nasıl manzaranın gösterdiği somut bir sonuç var ise analizi yapılan mali tablonun da yorumlayan kim olursa olsun somut bir sonucu vardır.

Muhasebe denildiği zaman defter tutma yanında analiz, yorum ve raporlamayı da kapsayan geniş anlamli bir kavram söz konusudur (Bektöre ve Sözbilir, 1990: 3).

Tek başına defter tutma muhasebe kavramını karşılamaya yeterli değildir. Daha geniş anlamıyla “Muhasebe tamamen veya kısmen mali karakterde ve para ile ifade edilebilen işlemlere ait anlamli ve güvenilir bilgileri sağlayacak biçimde verilerin ilgili kaynaklardan toplanmasına doğruluklarının saptanmasına, kaydedilmesine, tasnif edilmesine, raporlar halinde sunulmasına, analiz ve yorumlanmasına“ denir (Yalkın, 2006: 1).

Yukarıda verilen muhasebe tanımı, detaylı olarak analiz edildiği takdirde muhasebenin daha iyi anlaşılması sağlanmış olacaktır.

Verilen tanım içerisinde kullanılan kavramlar açısından, öncelikle muhasebenin mali karakterdeki olaylarla ilgilendiğini ifade etmek gerekir. Bir yöneticinin istifası işletme için çok önemli bir olay olmasına rağmen muhasebe için bir anlam ifade etmez, fakat işletmeye alınan 50 TL tutarında bir kırtasiye alımı çok önemsiz olmakla beraber mali karakterli olması ve para ile ifade edilmesi nedeniyle muhasebenin ilgi alanına girer.

Tanım içerisindeki kavramlardan kaydetme kavramı ise; mali işlemleri tarih, taraflar, konu, miktar ve tutar yönüyle belgelendirmek ve daha sonra bu işlemlere ait bilgilerin sunulması ve yorumlanmaya hazırlanması için belirli şekillerde ve kurallara göre muhasebe defterlerine yazılması işlemidir. Kaydetme işleminin yapıldığı ticari deftere **Yevmiye Defteri** (Günlük Defter) adı verilir.

Aynı muhasebe tanımı içerisinde yer alan kavramlardan sınıflandırma; yevmiye defterinde toplanan çok sayıdaki işlemin örneğin alış, satış, para, banka vb. işlemlere ait bilgilerin belirli sınıf veya gruplara göre düzenlenmesi işlemidir. Bu işlemlerin kaydedildiği ticari deftere de **Büyük Defter** (Defteri Kebir) adı verilir.

Yukarıda verilen muhasebe tanımında yer alan özetleme ise; kaydedilmiş, sınıflandırılmış ve hesaplama işlemleri yapılmış çok sayıdaki bilgilerden çeşitli mali tabloların ve raporların hazırlanması işlemidir (Cemalcılar, 2003: 9).

Muhasebe bilgilerinin kaydedilmesi, sınıflandırılması ve özetlenmesi yeterli değildir. Bu bilgilerin kullanıcıların yararlanacağı ve anlayacağı şekilde analiz edilmesi ve yorumunun yapılması ve ilgili taraflara raporlar halinde verilmesi gerekir.

Yorumlama, muhasebe raporlarında yer alan bilgilerin ne anlama geldiklerinin araştırılmasını ve bu bilgilerden hareketle geleceğe yönelik tahminlerde bulunabilmeyi ifade eder. Olaylardaki sebep-sonuç ilişkisini kavramaya çalışır. Raporlanan bilgilerden işletmenin mevcut durumu, gelecekte nasıl bir iktisadi seyir izleyeceği (mali yönden, stok yönünden sıkıntıya düşüp düşmeyeceği gibi) yapılacak yorumlarla daha da anlaşılır hale gelecektir.

Yüksel Koç Yalkın'ın verdiği tanımda İşletmenin yapmış olduğu faaliyetlere ait sonuçların ve işletmenin mali durumunun analiz edilmesi ve yorumlanması önemlidir. Raporlar ve tablolar şeklinde özetlenen bilgilerin ne anlama geldiğinin belirlenmesi ve faaliyetler ile sonuçları, örneğin satışlar ile satışların karı ve maliyeti gibi bilgilerin arasındaki ilişkinin araştırılması gerektiği üzerinde durulmuştur.

Geleneksel muhasebe anlayışında muhasebe, raporlama işini yapar ve devamında yorumlama işini yapmazdı. Ancak çağdaş muhasebe anlayışı, bir adım daha ileri giderek raporlanan bilgilerin 3. kişilere daha sağlıklı bilgi vermesi ve alınacak kararlara ışık tutması açısından uzman kişilerce yorumlanmasını gerekli görmüştür.

Günümüzün muhasebe anlayışında, muhasebe görevi; raporların yorumlanması ve alınacak kararlara ışık tutulması işlemlerini de kapsamaktadır. Bu nedenle muhasebe, yorumlama yolu ile işletme yönetiminde etkin bir fonksiyon halini almış bulunmaktadır (Sevilengül, 2005: 11).

1.2. MUHASEBENİN KAPSAMI

Muhasebenin amacı aynı olmakla beraber işletmelerin amaçlarının, hedeflerinin ve yaptıkları işlerin aynı olmadığı görülür. Bazı işletmeler aldıkları malı değişime uğramadan satarken, bir kısmı aldıkları malı işleyerek satar. Bir kısım işletmeler de hizmet satışı yapabilir (restaurant ve otel işletmeciliği vb.).

İşletmelerin faaliyet alanlarının çeşitliliği bu işletmelerde tutulan muhasebenin de kendi içerisinde bölümlere ayrılmasına neden olmuştur.

Otoriteler muhasebeyi öncelikle iki gruba ayırmışlardır. Genel muhasebe veya diğer adıyla finansal muhasebe ve maliyet muhasebesi olarak. Bazı kaynaklarda ise bu ayrıma yönetim muhasebesi de eklenerek üç grupta incelendiği görülür. Genelde ise yönetim muhasebesi maliyet muhasebesinin içerisinde yer alır. Aşağıda muhasebe türleri üzerinde kısaca bilgi verilmektedir.

a) Genel Muhasebe: Genel Muhasebe, bütün muhasebe türleri ve öğretilerindeki temel kavram ve ilkeleri ortaya koyan muhasebe alanı olarak görülür. Genellikle ticaret işletmeleri tarafından kullanılan genel muhasebe ilk basamak olarak kabul edilir. Muhasebe öğretiminin temelini oluşturduğu ve bu temeli bilen bir kişinin ihtisas muhasebelerini öğrenmesinin ve uygulamasının kolaylaşacağı belirtilir.

Genel muhasebe işletmenin sahip olduğu varlıkların nerelerden sağlandığını ve bunların nereler de kullanıldığını hesaplar aracılığıyla belirleyen, gelir ve giderleri karşılaştırarak faaliyet sonucunu ortaya koyan muhasebe türüdür.

Ayrıca, işletmenin öz sermayesindeki artış ve azalışlar, gelir ve karlar ile gider ve zararlar genel muhasebe hesaplarında izlenebilmektedir. Genel muhasebe, işletmenin finansal yapısını gösterir. Bu nedenle işletmenin kaynaklarını nereden aldığı ve bunları nerelere yatırdığı genel muhasebe hesapları üzerinden izlenir. İşletme hakkında alınacak kararlara veya önlemlere ışık tutar (Sevilengül, 2005: 20).

Her türlü işletmede ortaya çıkan aynı tip işlemlerin kaydedilmesi ve bu bilgilerden yararlanılmasını sağlayan genel muhasebeyi kullanan işletme türleri şöyle sıralanır:

a) Ticaret İşletmeleri,

- b) Üretim İşletmeleri,
- c) Hizmet İşletmeleri

Ticaret işletmeleri, aldıkları malların şeklini değiştirmeden olduğu gibi satan işletmeler olarak tanımlanır. Bu tür işletmelerdeki tüm işlemler mal alım-satımı şeklindedir.

Üretim işletmeleri ise; aldıkları malların şeklini veya bileşimini değiştirmek üzere bir üretim faaliyetinde bulunurlar ve ürettikleri malları üçüncü kişilere satarlar. Bu tür işletmeler üretim maliyetlerini hesaplamak ve böylece satış fiyatını saptamak zorundadırlar.

Banka, sigorta ve otel işletmeleri ile nakliye işletmeleri ve aracı kurumlar gibi hizmet üretilen işletmeler de hizmet işletmeleri olarak adlandırılır.

Genel muhasebe uygulandığı işletme türüne göre de gruplandırılır. Ticaret muhasebesi, otel muhasebesi, sigorta muhasebesi gibi (Çetiner, 2008: 9)

b) Maliyet Muhasebesi: Genel muhasebenin üstlendiği görevlere ek olarak, üretilen mal ve hizmetlerin kaç mal olduğunu ve bunların birim maliyelerinin ne olduğunu belirleyen, gider kontrolüne, planlama ve işletmede alınacak özel kararlara yardımcı olan muhasebe türüdür.

İşletmenin ürettiği her bir mamulün imal edilmesi ve hizmetlerin yerine getirilmesi için gerekli giderleri muhasebeleştirilen, hammadde ve işçilik maliyetlerini uygun bir biçimde kaydeden, sınıflayan, raporlayan ve standart maliyetlerle karşılaştıran bir muhasebe dalı olarak tanımlanır. Maliyetlerin saptanması işletmenin karlılığı, mamullerin, bölümlerin ve imalat dışındaki bölümlerin başarısı hem işletme içinde hem de işletme dışında kullanılmak amacıyla ölçülür analiz edilir ya da tahmin edilir. Maliyet muhasebesi de aynen yönetim muhasebesi gibi işletme yöneticilerine bilgi sağlamak amacını gütmektedir (Üstün, 1999: 15)

Maliyet muhasebesi mal ve hizmet üreten işletmelerde söz konusudur.

c)Yönetim Muhasebesi: İşletme içinde oluşan olayları saptama ve kaydetmenin yanında, planlama faaliyetlerinde, yürütme ve denetim alanlarına giren

çeşitli karar işlemlerinde, olayların yorumlanmasını, zamanında ve yeterli bilgileri taşıyan raporlarla yöneticilere yansıtılmasını sağlayan muhasebe bölümü ise yönetim muhasebesi olarak adlandırılır (Gücenme, 2000: 10–24).

Yönetim muhasebesinin amacı, işletme eylemlerinin planlanması ve kontrol edilmesi ve özel konularla ilgili yönetim kararlarının alınmasında işletme yöneticilerine yardımcı olacak muhasebe verilerinin toplanması, analiz edilmesi olarak ifade edilir. Yönetim muhasebesi işlevlerini yerini getirirken büyük ölçüde, fiili maliyetler, bütçeler, standartlara dayanan faaliyet raporları, iç kontrol ve amaçlanan plan ve programların muhtemel etkilerine ilişkin raporlar ve belirli görevler aracılığıyla gerçekleştirir. İşletme planlarının hazırlanmasında, bilgi ve belgelerin tasnif edilerek anlamlı bir şekilde yorumlanmasında işletme yöneticilerine bilgi sağlamaktadır. Finansal muhasebe ise ayrıca işletme dışı kişilere de bilgi sağlamaktadır (Üstün, 1997: 15).

d) Muhasebe Denetimi: Analiz ve yorumun sağlıklı olabilmesi için muhasebe verilerinin doğru ve samimi olmasını sağlamak üzere yapılan denetim çalışmaları "Muhasebe Denetimi" branşını ortaya çıkarmıştır (Gücenme, 2000: 10–24).

Mali tabloların, işletmenin faaliyet sonucunu doğru yansıtıp yansıtmadığı, muhasebe denetiminin temel konusu kabul edilir.

e) Vergi Muhasebesi: Vergi yasalarının muhasebe alanındaki düzenlemelerini inceleyen, muhasebe teorisi ile bu vergi düzenlemeleri arasında ilişki kuran, vergi beyannameleri hazırlamayı sağlayan bir muhasebe türüdür.

f) Bilgisayarlı Muhasebe: Muhasebe bilgi sisteminin kurulması ve yürütülmesinde, muhasebenin üstlendiği görevler çerçevesinde bilgisayar programlarının uygulanmasını konu edinen bir muhasebe türüdür (Çetiner, 2008: 9)

1.3. MUHASEBE TEORİSİ ve TARİHİ GELİŞİMİ

Muhasebenin basit anlamıyla mübadele kelimesiyle ortaya çıktığı ve geliştiği tahmin edilmektedir.

Alman şair ve filozofu Goethe muhasebedeki çift yanlı kayıt tekniğini “insan dimağının en mükemmel icatlarından biri” olarak ifade eder. Her şeyin saniyeler içerisinde hızla değişebildiği bugün dahi halen dünyanın hemen her yerinde kullanılan bu tekniğin, özünde hiçbir değişiklik olmadan, beş asırdan uzun bir süredir kullanılıyor olması Goethe’nin haklı olduğunun delili olarak kabul edilir. Dolayısıyla çift yanlı kayıt tekniğinin hangi gereksinimlerden doğup nasıl bir düşünce atmosferinden geçerek bugünkü düzeyine ulaştığını bilmek, en azından muhasebe bilimiyle uğraşanlar veya muhasebeyi kendilerine meslek haline getirenler için önemli olarak kabul edilir.

Muhasebenin ilk nerede, ne zaman, ne şekilde ortaya çıktığı tam ve kesin olarak bilinmemekle beraber insanlık tarihi kadar eski olduğu düşünülmekte, bütün yönetim bilim, teknik ve uygulamalarının en eskisi olduğu kabul edilmektedir. Bazı muhasebe tarihçileri yazının ve rakamların icadını muhasebeye bağlamaktadır. Diğer bir anlatımla yazı ve rakamlar insanların muhasebe (hesaplaşma) ihtiyacından doğmuş ve gelişmiştir denilmektedir.

Oktay Güvemli’ye göre muhasebe, yazı ve sayıların bulunuşu ile birlikte Eski Mısır ve Mezopotamya’da kullanılmaya başlanmıştır. Bu ise aşağı yukarı M.Ö. 3400 yıllarına tekabül etmektedir. Mal alıp verme işlemlerinin olduğu her dönemde muhasebenin olduğu söylenebilir. Ancak, işlem sayısının artması, çeşitliliğin artması nedeniyle muhasebede aritmetik ve yazıyı gerekli hale getirmiştir. Anadolu France’ın “Epikir Bağı” adlı kitabında “Ticari defterlerin tutulması için icat edilmiş Finikya Alfabeti, tüm dünyada düşüncenin gerekli ve mükemmel aracı oldu” denilmektedir (Güvemli, 1995: 103–110).

1.3.1. İlk Çağlarda Muhasebe

Mazhar Hiçşaşmaz'a göre hesap tutma usulleri ve bununla ilgili olarak muhasebede geçerli çeşitli kayıt teknikleri, bir tek eserle ya da bir kişinin çabasıyla ortaya çıkmamıştır. Hesap tutma usulleri, dolayısıyla muhasebe, iktisadi faaliyetlerdeki değişime bağlı olarak günlük hayatın ihtiyaç ve zorunluluklarını karşılamak üzere kendiliğinden geliştiği belirtilir. Bu nedenle ticari hayatın arttığı devirlerde ve yerlerde daima hesap tutma usullerinin de ilerlediği söylenir. İktisadi ve ticari hayatın gerilediği dönemlerde ise muhasebe tarihine ilişkin araştırmalarda bir boşluk olduğu ifade edilir.

Avrupa'nın yüzyıllarca geri kalmış olduğu görülen tarihlerde ileri bir İslam medeniyetinin var olduğu da gözden kaçırılmaması gereken bir husustur. Yedinci yüzyılda bulunan bir takım belgelerin ilk çağlarda rastlanan cari hesap, sayım cetveli ve hesap özetleri gibi belgelere benzemesi; muhasebe tarihi bakımından henüz işlenmemiş olan bu dönemin bazı gerçekleri gizlediğine bir işaret olarak kabul edilmiştir (Hiçşaşmaz, 1970: 4).

1.3.1.1. Eski Babil'de Muhasebe

Muhasebe tarihi ile ilgili kaynaklarda muhasebenin bir hesap işi olduğu, bununda en önemli göstergesinin Eski Babil'de muhasebecilerin kullandıkları kil levha üzerindeki çarpım tabloları olduğu belirtilir. Çarpım tabloları yanında bir süre sonra bileşik faiz hesaplama tablolarının da yer almaya başladığı yapılan araştırmalar sonucunda ortaya çıkmıştır (Hiçşaşmaz, 1970: 4).

M.Ö. 2200–2150 yılları arasında yazılan ve ilk yasal düzenlemeler olarak kabul edilen, Hammurabi Kanunlarının da kil levhalar üzerine yazıldığı bilinmektedir. Bu yasalarda muhasebe ile ilgili çeşitli hükümlerin yer aldığı “ tüccarların bağımsız muhasebe tutmaları gerektiği, paranın belge alınmadan verilmesinin hükümsüz olduğu tapınaklardaki kayıtların devlet muhasebesi niteliğinde olduğu” ifade edilir (Hiçşaşmaz, 1970: 5)

Ortadoğu da muhasebenin ilk bulgularının sadece Eski Mısır ve Babil ile sınırlı olmadığı mukaddes kitaplarda da kimi örneklerle rastlandığı görülmektedir. Örneğin; “Tevrat”ta yer alan “kiminle ticari alışveriş yaparsan yap, daima alıp

verdiğini say ve değerlendir ve ne verirsen, ne alırsan mutlaka yaz.” İfadesi bu düşünceye delil olarak gösterilir.

Yine aynı dönemlerde İslam Dünyası’nda matematik alanında ilerlemenin sonucu ortaya çıkan sayım cetvellerinin, cari hesapların, çeşitli hesap özetlerinin ve yönetim hesaplarının batıda da kullanılmaya başlandığı gözlenmiştir (Hiçşaşmaz, 1970: 4).

1.3.1.2. Eski İran da Muhasebe

Eski İran’da ücretlerin kısmen para ile kısmen de tarımsal ürün ile ödendiği ifade edilir. Ödemeye ilişkin belge işçiye verildiğinde, işçinin vezneye gidip ücretinin parasal kısmını bu belge ile aldığı, veznedarın da ödeme cetveli hazırladığı ve yaptığı ödemeyi bu cetvele kaydetmek şeklinde bir uygulamanın yapıldığına yazılı eserlerde yer verilmektedir.

1.3.1.3. Hititlerde Muhasebe

Hititlerde de muhasebe uygulamalarına dair belgeler bulunduğu, Hititler’in ambardaki mal hareketlerini ve ücret ödemelerini gösteren muhasebe kayıtlarının yanında veresiye mal alım ve satım işlemlerinin de yapıldığı ve bu işlemlerin iktisadi yaşamın gelişmesine katkı sağladığı görülmektedir (Güvemli, 1995: 119).

1.3.1.4. Sümerlerde Muhasebe

Babil imparatorluğuna ait bulunduğu anlaşılan kilden tabletler üzerindeki hesaplama metinleri, komisyon ve ortaklık sözleşmeleri, makbuzlar, iş ve kredi mektupları ticaret hayatında yer almış bir kısım müesseselerin günümüzdekine benzeyen uygulama düzeni içerisinde bulunduğu kanıtı olarak gösterilmektedir.

Başlangıçta tapınaklarda yürütülen iktisadi faaliyetlerin yüzyıllarca sonra laik karakterli tam bir mali organizasyona kavuşmasının, bankacılık hizmetlerine ilişkin muhasebe belgelerinin de belirmesine yol açtığı ifade edilir. Hatta Hiçşaşmaz kitabında “Alman bilgini Delitzch, Milattan önce altıncı yüzyıldan sonra gelişen bu tip banka firmalarından Egibi adını taşıyan müesseseyi, gösterdiği faaliyetler itibarıyla zamanımızın Rothschild firmasına benzetecek kadar, ileriye gitmiştir.” İfadesini kullanır (Hiçşaşmaz, 1970: 4).

1.3.1.5. Mısırlılarda Muhasebe

Firavunlar dönemindeki eski Mısır da devlet hazinesine ayın ve para olarak yapılan teslimlerle, işçi ve memur ücretlerine ve tapınak hesaplarına ait pek çok belge bulunmuştur. Eski Mısır da kâtip denen memurların büyük bir nüfuz sahibi olarak kabul gördükleri, bunların okuma ve yazma dışında, bazı idare usullerini de bilmek, aynı zamanda hesap yapıp defter tutmak zorunda olan kişiler oldukları muhasebe tarihi kitaplarında yer alır.

Devlet hazinesi ile özel faaliyet alanlarında ve tapınaklarda kâtipler için muhasebe veya hesap tutma bilgisi vazgeçilmez bir zaruret olarak görülmüştür. Kâtiplerin tapınak ihtiyaçları için tahminler yaparak bir çeşit bütçe uygulamasını da yürüttükleri kaydedilir (Hiçşazmaz, 1970: 5).

Günümüzde virman deyimiyle anılan hesaptan hesaba yapılan nakil işlemleri ile çeke benzeyen ödeme araçlarının Yunanlı tacirler aracılığıyla Mısırdaki da kullanıldığına dair belgelere rastlanmıştır.

Mısırdaki toprakların halka ölçümlü olarak dağıtıldığı, tarımsal ürün ve vergi tahminlerinin yapıldığı ve kayıt edildiği, bu işleri yapmak içinde Firavunların emirlerinde deneyimli mühendis ve muhasebecilerin bulunduğu günümüze ulaşan bilgiler arasındadır.

Muhasebe tarihçileri, ilk hesap kayıt belgelerinin eski Mısır'da M.Ö. 3400 yıllarına ait olduğunu belirtirler. Bu kayıtların papirüsler üzerine yapıldığı görülmüştür. İki yılda bir kez taşınır ve taşınmazların papirüsler üzerine envanter amaçlı yazıldığı, ilerleyen zamanlarda envanter yanında günlük kayıtlara da yer verildiği ifade edilmiştir.

Malları izlemek ve denetimini yapmak amacıyla ekmek gibi günlük kullanılan mallarla gümüş vb gibi alım satım mallarının kayıtlarının tutulduğu ve böylece envanter amacına daha sonra denetim amacının da eklendiği kaynaklarda yer almıştır (Güvemli, 1995: 103–105).

Kaynaklarda; Mısırın Yunan uygarlığı ile karşılaştığı Helenistik döneme ait bazı belgelerin incelenmesi sonucunda, kayıtları tutanların, bir takım sun'i yollara sapsak suretiyle, hileli işlemlere bile başvurdukları bilgisi yer almaktadır.

Güvemli kitabında muhasebe hilelerinin yapıldığına örnek olarak şu ifadelere yer vermiştir. Bir müfettiş tarafından inceleme yapıldığı tarihe kadar; bozulmuş malların, sanki değerlerini kaybetmemişler gibi, normal stoklar arasında bırakıldığının araştırmalarda ortaya çıktığını ifade etmiştir. Nakden ödenmiş olan işçi ücretinin gerçekte ayın olarak ödenmiş olduğunun, bedeli nakden tahsil edilmiş gibi gösterilen şarap ve buğday satışlarının ise sadece nakit açığını kapatmak için yapılmış hayali kayıt niteliğini taşıdığına ortaya çıktığını ifade etmiştir.

1.3.1.6. Eski Yunan da Muhasebe

Mezopotamya da olduğu gibi, Eski Yunan da da tapınaklarla ilgili kayıtların ilkel muhasebe çalışmalarının kaynağını teşkil ettiği söylenir.

Örneğin” Delf Mabedi” nde tutulan muhasebe kayıtlarından, bir kısım malların fiyatları ile işçi ücretleri hususunda fikir edinildiği gibi, taşıma giderleri ve bazı inşaat malzemesinin fiyatları hakkında da bilgiler sağlandığı belirtilmiştir. Adı geçen mabedin yeniden inşası ile gelir ve giderlerin izlenmesi hususlarının kayıtları düzenli bir hale getirmek amacı ile Milattan önce 339 yılında ayrı bir müessese kurduğu, burada tutulan kayıtların kronolojik bir sıra izledikleri, gelirlerinde harcamaya geçilmeden önce bir sayıma tabi tutuldukları tesbit edilen hususlar arasında gösterilir

Milattan önce beşinci yüzyıla doğru para ticaretinin geldiği tapınaklardaki bankaların yanı sıra, özel bankaların da kurulduğu görülmüştür. Atina bankacılığında özel deyimlerle anılan yevmiye defterlerinin de çeşitli hesapları kapsayan muhasebe defterleri kullandığı yazılmıştır (Hiçşaşmaz, 1970: 7).

Muhasebe tarihçileri Eski Yunan’ın muhasebenin gelişmesine iki önemli katkısı olduğunu ileri sürerler. Bunlardan ilki olarak sikke paranın kullanılmaya başlanması gösterilir. Bu gelişme hem muhasebenin parasal hesaplarını kolaylaştırmış ve hem de iktisadi yaşamı canlandırarak muhasebeye olan gereksinimi artırmış denilir.

Fakat Yunanlı tarihçi Herodot’un bu konuda muhasebe tarihçileriyle aynı fikirde olmadığı, para olarak ilk sikkenin Anadolu da Lidyalılar tarafından kullanıldığını savunduğu belirtilirken, henüz Lidyalılar tarafından günümüze ulaşan

muhasebe kayıtlarına ulaşılmaması muhasebe tarihçilerinin savının delili olarak yer alır.

Muhasebe tarihçilerine göre, Eski Yunan'ın muhasebe uygulamalarına sağladığı ikinci katkı olarak envanter amaçlı muhasebe de sağladıkları gelişmeler gösterilir (Güvemli, 1995: 121).

Kimi muhasebe tarihçileri ise Eski Yunan uygulamalarının muhasebe kayıtlarının doğmasına öncülük ettiğini belirtmekle yetinirler(M.Hiçşaşmaz, 1970: 8).

1.3.1.7. Romalılarda Muhasebe

Roma da iyi düzenlenmiş bir muhasebe uygulamasının izlerine daha sık rastlandığı belirtilir.

Romalı bankerlerin, muhasebe tekniğini geliştirerek iki kolonu bulunan gerçek kasa defterleri tuttukları ifade edilir. Hatta Roma da kayıt tekniğindeki ilerlemiş duruma paralel olarak kullanılmış bulunan defteri kebir, matlup ve zimmet defteri ile defteri kebare aktarılan hesaplar, müsvedde defteri ve bir çeşit yevmiye defteri gibi ifadelerin olması çok sonraki yüzyıllarda, gerçeklere uygun düşmekle beraber Romalıların hatta yunanlıların borç ve alacak şeklinde çalıştırılan çift yönlü kayıt şeklini bildiklerini ileri sürenlerin çıkmasına dahi yol açtığı ifade edilmektedir (Hiçşaşmaz, 1970: 8).

1.3.2. Ortaçağda Muhasebe

Ortaçağdaki hesap tutma tekniğinin gelişiminde kredili işlemlerin artmasının, ticaret şirketlerinin doğmasının ve ticari işlemlerde vekâlet akdinin kullanılması hususlarının önemli bir rol oynadığı belirtilir.

Kredili işlemlerin, haçlı seferleri ile birlikte arttığı ve tacirlerin, üçüncü kişiler karşısındaki gerçek durumlarını bilebilmek için alacaklarını ve borçlarını kaydedip izlemek zorunda kaldıkları ifade edilir (Hiçşaşmaz, 1970: 10).

1.3.2.1. İtalya'da Muhasebe

İtalya da onuncu yüzyılda komandit, on üçüncü yüzyılda kolektif şirketlerin faaliyette buldukları bilinen hususlar arasında görülmektedir.

Kar dağıtımı ile ilgili hesap özetleri ve düzenli aralıklarla yapılan envanterler muhasebe tekniğinin gelişmesinde şirketlerin oynadıkları rolün önemini gösteren durumlar olarak kabul edilir. Söz konusu şirketlerin temsilcileri ve komisyoncuları ile yapılan vekâlet akitlerinin ve komisyon mukavelelerinin de muhasebenin hem şekil hem de muhteva yönünden ilerlemesini mümkün kıldığı bildirilmiştir.

1.3.2.2. Arap Uygarlığında Muhasebe

Muhasebe tarihçileri tarafından Milattan sonra 650 yılına doğru Eski Yunan hesaplama usullerinin, yavaş yavaş yerlerini Arap uygarlığına ilişkin sayım cetvellerine, cari hesaplara, çeşitli hesap özetlerine ve yönetim hesaplarına bırakmaya başladığı ifade edilmiştir.

Halife El Memun'un kütüphanecisi olan Bağdatlı matematikçi Muhammet bin Musa'nın sıfırın ilk defa kullanılmış olduğu cebir kitabını 820 yılında yazmış bulunması dikkat çekici bir olay olarak gösterilmektedir (Hiçşaşmaz, 1970: 10).

İKİNCİ BÖLÜM

DÜNYA'DA ve TÜRKİYE'DE MUHASEBENİN GELİŞİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER MUHASEBE UYGULAMASININ AMAÇLARI, MUHASEBE BİLGİLERİNİN NİTELİKLERİ ve MUHASEBE BİLGİLERİNİ KULLANANLAR

2.1. DÜNYA'DA ve TÜRKİYE'DE MUHASEBENİN GELİŞİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Muhasebenin ilk zamanlarda eli kalem tutan herkes tarafından uygulandığı görülmüştür. Özellikle mabedlerde rahipler ile papazlar tarafından veya Firavunun en iyi memuru tarafından uygulama imkânı bulunduğu belirtilmiştir. Zamanla meydana gelen ilerlemelerin muhasebe uygulamalarını uzmanların yapması gerektiği gerçeğini ortaya çıkardığı görülmüştür.

Yaşanan sanayi devriminin, birbirini izleyen teknolojik gelişmelerin, dev işletmelerin doğmasına yol açtığı bunun sonucu olarak zamanla işletmelerde yönetimin bir uzmanlık halini aldığı ve bu gelişmenin de muhasebe kuramı ve uygulamasında, gelişmelerin de sağlanmasına neden olduğu belirtilmiştir(Yalkın, 2006: 11).

Yaklaşık olarak 14.yy'daki çift kayıt dizgesinin kaynakları, muhasebe düşüncesi ve muhasebe kavramlarının gelişmesini incelemede başlangıç noktası olarak alınmaktadır. Çünkü halen var olan araştırma sonuçlarına göre, çift-kayıt dizgesi ile ilk tam kayıt 1340 yıllarında ortaçağ Cenova (İtalya) tacirlerinin defterlerinde bulunmuştur. Bu dönemdeki çift kayıt dizgesinin dayanakları şöyle özetlenmektedir (Yalkın, 2006: 9).

Çift kayıt işletmenin bağımsızlığı kavramı ve iş ilişkilerini içerir. İşlemlerin para türünden kaydedilmesi benzer nitelikte olmayan kalemlerin ortak para türünden karşılaştırıldıklarını gösterir. Böylece ekonomik olayların para birimi türünden ifade edilebileceği varsayımı baştan beri bilinmektedir. Gider ve özsermaye hesaplarının kullanımı sermaye ve gelir arasındaki ayırımın, en azından kısmi bir anlayışını ifade ettiği görülmektedir.

İtalyan sistemi olarak da anılan bu tür kayıt tutmanın arkasında yatan teorinin, günümüz muhasebe teorisiyle karşılaştırıldığında, şu özellikleri taşıdığı tesbit edilmiştir.

16.yüzyıla kadar, muhasebenin temel amacının işletme sahibi veya sahipleri için bilgi sağlamak olduğu görülmektedir. Buna ek olarak muhasebe, işletmenin ellerine teslim edildiği, bir vekilin rapor aracı ve kredi sağlamada bir temel olarak kabul edilmektedir.

İkinci bir özellik ise bir girişimcinin tüm kişisel ve iş ilişkilerini rapor etmek olarak ifade edilir. Fakat daha sonraki araştırmalar, kişisel varlıkların işletmeden ayrı tutulduğunu göstermektedir.

Üçüncü özellik olarak muhasebe dönemlerinin bağımsızlığı ilkesinin olmadığı veya işletmenin sürekliliği kavramının bulunmadığının söylenmesidir.

O çağlarda belirli bir amaçla işletmelerin kurulduğu amaç gerçekleştiğinde işletmelerin tasfiye edildiği, kar veya zararın ancak amacın elde edilmesinden sonra hesaplandığı anlaşılmıştır. Aynı şekilde işletmelerde sabit değerlerin az bir miktarda olduğundan, tükenme paylarının hesaplanmasına da gereksinim duyulmadığı belirtilmiştir.

Dördüncü özellik ise tek bir durağan para biriminin olmadığı ifade edilmesidir (Akdoğan ve Aydın,1987: 66).

Muhasebe de bu kavram ve tekniklerin gelişmesinden önce belirli olayların ve bilgilerin gelişmesi gerekli görülmüştür. Bunlardan muhasebe için temel olabilecek birisi ifade yeteneğinin bulunması olarak gösterilmiştir. İfade yeteneği yazma sanatı, aritmetiğin gelişmesi ve ortak bir değişim aracı olarak paranın geniş bir şekilde kullanılmasıyla mümkün görülmüştür.

Roma rakamlarının, çift kayıt dizgesinin kullanılmasından sonra birkaç yüz yıl kullanılsa da Arap rakamlarının ortaya çıkmasının muhasebenin gelişmesini kolaylaştırdığı görülmüştür.

Muhasebenin gelişmesinde etkili olan en önemli olay olarak Ortaçağ İtalyan kentleri çevresinde oluşan ticaret merkezlerinin ortaya çıkması gösterilir. 11. yüzyılın

sonlarından 13.yüzyılın sonlarına doğru yapılan Haçlı Seferlerinin İtalyan kentleri ile Doğu arasında bir ticaretin doğmasına yol açtığı kabul edilir.

Ticaretin gelişmeye başlamasıyla İtalyan kentlerinde bir servet birikimi başladığı ve bireysel ticaretin yerini ortaklıklara bıraktığı görülmüştür.

Ortaklık şeklindeki örgütlenmeler uzun deniz yolculuklarının risklerini üstlenen genç tacirlerle sermayedarların servetlerini bir araya getirmeleri gerçeğini ortaya çıkardığı ifade edilmiştir.

İtalyan dilinde “commenda” denilen “pasif ortaklıkta” pasif ortağın sağladığı sermaye etkin rol oynayan ortağa verilen bir tür ödünç para gibi değerlendirilmiştir. O zamanlar kilise tarafından faiz ödemesi yasaklandığından bu tür bir örgütlenme bir faizin ödenmesi sonucunu da doğurmadığından kabul gördüğü ifade edilir. Bu ortaklık türünün muhasebenin gelişmesinde önemli bir rol oynadığı belirtilir. Çünkü bu tür ortaklık işletmenin, sahiplerinden ayrı bir kişi olarak ele alınması sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Bu ilişkinin doğması da ortakların birbirlerine karşı olan sorumluluğunun belirlenmesini gerektirmektedir(Akdoğan ve Aydın 1987: 67).

Muhasebenin gelişmesinde önemli rol oynayan kurumsal olaylar arasında “Özel mülkiyet kavramı”, “Kredi kurumunun gelişmesi”, “Sermaye birikimi” sayılmaktadır (Akdoğan ve Aydın, 1987: 67).

Özel mülkiyet ve kredi kurumları bir kaydı gerektirmektedir. Fakat bireyler arasındaki ilişkilerin kaydında tek yanlı kayıt yeterli olabilmektedir. Sermayenin birikimini ve kullanımını kolaylaştıran kurumlar olarak ortaklıkların ortaya çıkması, muhasebe kişiliği kavramı gereksinimini ve karı hesaplama gereğini yaratmada daha etkili olarak kabul görmektedir (Akdoğan ve Aydın, 1987: 67).

Geçmiş dönemlere ait kayıtların incelenmesi muhasebe uygulamalarının Pacioli'nin kitabında anlattığından daha ileri olduğunu göstermektedir. Günümüzde kullanılan tahakkuk esasının, gelecek döneme aktarılan gelir ve hâsılatların, özel yevmiye ve yardımcı defterlerin o zamanlarda kullanıldığını göstermektedir. (Akdoğan ve Aydın, 1987: 68).

2.1.1. Teknolojik Gelişmelerin Etkisi

Teknolojik gelişmelerle birlikte fabrika sisteminin ve seri üretimin gelişmesi sonucu, üretim ve dağıtımda kullanılan sabit kıymet hacminin büyüdüğünü göstermektedir. Üretim maliyetlerinin ve stok değerlerinin saptanmasına ilişkin olarak maliyetler hakkında yönetimin bilgi gereksinimi de ortaya çıkmaktadır.

Sanayileşmenin yaygınlaşması sonucu maliyet muhasebesinin gelişmesinin ve yaygınlaşmasının, muhasebe teorisi üzerinde önemli sonuçlar doğurdu görülmüştür. Önceden belirlenmiş genel üretim giderleri ve standart maliyetlerin çözümlemesinde, verimli stoklanabilir maliyetler, etkin olmayan maliyetler ve atıl kapasite arasındaki farklara giderek daha çok önem verilmeye başlandığı görülmüştür (Akdoğan ve Aydın, 1987: 71).

2.1.2. Vergi Hukuku'nun Etkileri

Küçük işletmelerin birçoğu gelir vergisi, KDV beyannamesi gibi beyannameleri hazırlamakla muhasebe işlemlerinin bittiğini düşünmektedir. Bazı işletmeler ise vergi zorunluluğu olmadan önce kayıt bile tutmadıkları bilinmektedir. Birçok firma için de karın vergilendirilmesi süreci muhasebe için ciddi önem taşımaktadır. Bu nedenlerle vergi yasalarının çıkarılmasının muhasebeyi direk etkilediği söylenir.

Vergi hukukunun finansal muhasebe üzerindeki etkilerinin genelde dolaylı yollardan olduğu görülür. Bu etkileri olumlu ve olumsuz olmak üzere iki gruba ayıranlar vardır. Vergi yasaları koyduğu hükümlerle muhasebe tekniklerini günün standartlarına göre daha iyi bir duruma getirerek muhasebedeki gelişmeleri tetiklemektedir. Karın saptanmasında stokların göz önüne alınması gerektiği hakkındaki hükümler, uygun stok değerlendirme yöntemlerinin hesaplanması tartışmalarına sebep olmaktadır. Vergi anlaşmazlıklarından doğan dava sonuçlarında alınan kararlar ise muhasebe kavramlarının gelişmesine yardımcı olmaktadır (Akdoğan ve Aydın, 1987: 73).

Vergi hukukunun muhasebe teorisi üzerinde olumsuz, önleyici, engelleyici etkileri de görülmektedir (Akdoğan ve Aydın, 1987: 73).

Belirli bir durumda uygulanabilecek iyi muhasebe teorisine uysun uymasın vergi amacı bakımından kabul edilen tükenme payı ayırma yöntemi finansal muhasebe amacı bakımından da uygun görülmektedir.

Gelir vergisi beyannamesinde LİFO yöntemi kullanılmışsa finansal raporlarda da aynı yöntem alıkonulmaktadır.

Aktifleştirilmesi gereken bazı kalemler, vergi matrahını düşürmek için ilk dönemde gider yazılmaktadır.

Vergi yasalarınca gider olarak kabul edilmediği için doğabilecek tamir ve bakım giderleri için önceden bir karşılık ayrılamamaktadır. Ayrılrsa bile bu keyfi ve hızlandırılmış amortisman yöntemleri yoluyla gerçekleştirilmektedir (Akdoğan ve Aydın, 1987: 87).

2.1.3. Şirketleşmenin Etkileri

Muhasebe teorisindeki bazı temel fikirlerin sermaye şirketlerinin ortaya çıkmasına bağlı olarak oluştuğu görülmüştür (Akdoğan ve Aydın, 1987: 73).

Sermaye şirketlerinin sermayenin sınırsız bir zaman süresi için yatırımında etkin bir hale geldiği göstermektedir. Cari dönem işlemleri için sermaye ve gelir arasındaki ayırım, yatırılan büyük sermayenin bir gereği olduğu halde sermaye şirketlerinde sahipliğin devredilebilmesindeki kolaylıklar nedeniyle bu ayırımın daha önemli hale geldiği görülmektedir.

Dağıtılabilecek karın hesaplanması ve rapor edilmesi de muhasebecilere düşen bir görev olarak kabul edilmektedir. Daha sonra çıkartılan yasalarla sermayenin korunması sorumluluğu muhasebe sorunu olduğu kadar yasal zorunluluk haline getirilmiştir (Akdoğan ve Aydın, 1987: 73–76).

2.1.4. Devlet Kuruluşlarının Etkileri

Devlet kurumlarının iktisadi girişimlerinin en son muhasebe uygulamalarını adapte etmelerini, tekdüzen sistem uygulamalarını zorunlu kılarak daha iyi kurumlar arası karşılaştırmaları olanaklı kıldığı görülmektedir.

Devlet kurumları ilk olarak bir bilgi toplama birimleri olarak çalışmaya başlamaktadır.(DİE) Daha sonra bu kurumlar tekdüzen muhasebe uygulamalarını zorunlu kılarak muhasebe işlemlerini kontrol amacına yönelmektedir. Son aşamada da bu kurumlar muhasebe verilerini kullanarak kontrol ve yönlendirme işlevini yerine getirmektedirler (Akdoğan ve Aydın,1987: 76)

Muhasebenin gelişmesinin, genel olarak, kuramsal çalışma ve uygulamalar ile çeşitli sosyal, ekonomik, politik faktörler arasındaki karşılıklı etkileşimler sonucu gerçekleştiği görülmektedir (Akdoğan ve Aydın,1987: 76).

2.1.5. Ekonomik Yapı

Endüstrileşmiş bir ülkedeki muhasebe uygulamaları ile tarım, turizm veya doğal kaynaklara (petrol üreten Arap ülkeleri gibi) dayalı bir ekonomide muhasebe uygulamalarının farklılıklar gösterdiği görülmektedir. Türkiye endüstrileşmeye çalışan tarıma dayalı bir ülkedir. Son yıllarda uygulanan ihracata yönelik ekonomi politikaları ise ağırlık kazanmaktadır.

Türk ekonomisinin tarımdan sanayie kayan gelişim doğrusuna bağlı olarak, 1950 yılından önce çıkarılan vergi hukuku tarım gelirlerinin vergilendirilmesine ağırlık verirken, son yıllarda ticaret, sanayi ve hizmet sektörünün vergilendirilmesine ağırlık verildiği görülmektedir. Buna bağlı olarak son yıllara kadar fazla önemsenmeyen dış ticaret işlemlerinin muhasebeleştirilmesi gibi konulara ağırlık verilmeye başlandığı görülmektedir (Akdoğan ve Aydın,1987: 111).

2.1.6. Yasal Sistem

İngiltere, A.B.D. gibi ülkelerdeki hukuki yapının “yazılı olmayan ” niteliğine karşılık, Almanya, Türkiye gibi ülkelerde yazılı hukuka ağırlık verildiği görülmektedir. Bu niteliğinden dolayı, Türkiye ‘de muhasebe standartlarının (Almanya ve Fransa’da olduğu gibi) hukuki yapı içerisinde yer aldığı görülmektedir (Akdoğan ve Aydın,1987: 111).

2.1.7. Politik Sistem

Merkezi planlamaya ağırlık veren ülkelerde muhasebenin devlet denetiminde olması daha yararlı olduğu halde, serbest piyasa sistemine dayalı ekonomilerde işletmelerin bakış açısı ağırlık kazanmaktadır. Türkiye son yıllara kadar “karma

ekonomi” sistemine sahip bir ülke görünümündedir. Bu nedenle muhasebenin gelişimi daha çok kamu sektöründeki gelişmelere bağlanmaktadır.

Diğer yandan ülkelerin politik sistemlerine yakın ekonomik örgütlere üye olmaları da muhasebe sistemini etkilemektedir. Örneğin Türkiye Avrupa Ekonomik Topluluğuna üye olmaya aday bir ülkedir. Tam üyelik gerçekleştiği zaman Türkiye'nin Avrupa Ekonomik Topluluğu muhasebe sistemini uygulaması gerekecektir görüşü ileri sürülmektedir (Akdoğan ve Aydın, 1987:111).

Özel sektörün ekonomide ki ağırlığının artmasına paralel olarak Türkiye’de muhasebe uygulamalarının özel sektör yararına gelişmesi de kaçınılmaz olarak görülmektedir. 2791 sayılı kanunla getirilen yeniden değerlemenin özel sektöre sağladığı vergi avantajı bu açıdan bir örnek kabul edilir.

2.1.8. İşletme Mülkiyetinin Niteliği

Türkiye’de işletmeler yakın zamana kadar şahıs şirketleri “adi ortaklık, kolektif şirket, aile şirketleri” gibi örgütlenmişlerdir. Şahıs şirketlerinin bilgi ihtiyacının daha çok dâhili raporlarla karşılandığı görülmektedir. Değerleme ve raporlama sistemi de dâhili bilgi amacına yönelik kabul edilmektedir.

Sermaye şirketleri şeklinde örgütlenen işletmelerin varlığının, harici raporlamayı ön plana çıkardığı ifade edilmektedir. Türkiye’de S.P.K ile harici raporlamaya ağırlık verilmesi, sermaye şirketlerinin menkul kıymet ihracına bağlı olarak doğmuş bir gereksinim olarak kabul edilmektedir (Akdoğan ve Aydın,1987: 112).

2.1.9. Sosyal Ortam

Toplumun muhasebe ve muhasebeciye bakış açısının da muhasebenin gelişimine yön verdiği ifade edilmektedir. Muhasebeciye “vergi kaçırıcı kişi” gözüyle bakılan bir ülkede, muhasebecinin faaliyetlerinin de bu çerçevede yer alacağı ifade edilmektedir.

Toplumda işletmelerin sosyal sorumlulukları olduğu hakkında oluşan bir yargının ise, işletme faaliyetleri hakkında topluma bilgi verilmesini zorlayacağı kabul edilmektedir.

Para biriminin istikrarlı olması, tarihsel muhasebe esasını geçerli kılmakta; para değerinin değişmesi ise “enflasyon muhasebesi” gibi yeni uygulamaları zorunlu kılmaktadır. Türkiye’de 1980 li yıllarda yüksek enflasyon oranına rağmen enflasyon muhasebesinin uygulanması için gereken fiyat endekslerinin yetersiz ve güvenilmez olması, yetersiz eleman sorunu nedenleriyle uygulamaya geçilememiştir. 1983 yılında yapılan yeniden değerlemenin ise sabit kıymetlerle sınırlı kaldığı görülmüştür (Akdoğan ve Aydın, 1987:112).

2.1.10. İşletme Yöneticilerinin ve Mali Kesimin Bilgi ve Eğitim Düzeyi

Yanlış anlaşılabilir veya yanlış kullanılabilir hayli gelişmiş muhasebe yöntem ve uygulamalarının, bunları kullanacak kişilerin gereken bilgi ve eğitim düzeyine sahip olmamaları nedeniyle, gereksiz olduğu görüşü ileri sürülmektedir.

Türkiye’de yönetici ve mali kesimin gelişmiş muhasebe teknik ve yöntemlerini kullanma veya bu teknikler sonucu elde edilen bilgileri yorumlama düzeyi hakkında kesin veriler olmamakla birlikte, Türkiye’de muhasebenin gelişmemesinde önemli bir etken olarak yönetici ve mali kesimin eğitim düzeyinin yetersiz olması gösterilmektedir (Akdoğan ve Aydın,1987: 113).

2.1.11. İşletme Hukukunun Sınırlama Derecesi

Türkiye’de harici raporların SPK nın çıkmasına kadar, yalnız vergi amacıyla hazırlandığını göstermektedir. Banka ve sigorta şirketleri dışındaki işletmelerin finansal raporlarını yayınlama zorunluluklarının bulunmadığı görülmüştür.

Finansal raporların hazırlanmasında, amortisman, stok değerlemesi gibi konularda vergi hukuku hükümleri gözetilmektedir. Bazı işletmeler ise, vergi hukukuna uygun olanların yanında TTK hükümlerine uygun finansal tablo ve raporlar hazırlamaktadır. Bu durumda ise, bir işletme, vergi hukukuna göre hazırlanmış bilançoda zarar gösterirken, TTK hükümlerine uygun hazırlanmış bilançoda kar gösterebilmektedir.

Sosyal Sigortalar Kanunu’nda işletmelerin yaptığı işlerde, işin maliyetinin belirli bir oranının işçilik olarak gösterilmesi zorunluluğu vardır.(s.s.k.m79) Bu zorunluluğa uymak için işletmeler, belirlenen oranın üzerindeki işçilikleri kayda almamakta veya belirlenen oranın altındaki işçilik ödemelerini, hayali işçilik

ödemeleriyle, yükseltmektedirler. Bu uygulamaların da işletme karının saptanmasını güçleştirdiği görülmektedir.

Vergi hukuku uygulamasında işletmelerin yaptığı bazı giderler, vergi matrahından düşülememektedir.(GVK, m 41 gibi) Kıdem tazminatı gibi bazı giderlerin tahakkuku kabul edilmemektedir. Vergi hukukuna bağlılığın sonucu olarak, işletmelerin finansal durum ve faaliyet sonuçları olduğundan fazla veya düşük gösterilebilmektedir (Akdoğan ve Aydın, 1987: 114).

2.1.12. İşletmecilik Alanındaki Gelişmeler

Gelişmiş ülkelerdeki makinaların satın alınması yerine kiralanmasının, hisse senedi şeklinde kar payı dağıtılması gibi işletmecilik alanındaki yeni uygulamaların yeni muhasebe sorunlarını çıkardığı ve muhasebenin kendini yeniliklere uydurmak için gelişmesini sağlaması gerektiğini göstermektedir.

Türkiye’de sabit kıymetlerin kiralanması sonucu kira sözleşmesinin aktifleştirilmesi, işletmenin kendi hisse senetlerini satın alması gibi muhasebe sorunları akademik düzeyde incelenmekte, uygulama olanağı bulunmamaktadır (Akdoğan ve Aydın,1987: 113).

2.2. MUHASEBE UYGULAMASININ AMAÇLARI

İşletmenin niteliğine uygun olarak organize edilmiş bir muhasebenin, yönetime etkin bir biçimde yararlı olacağı belirtilir.

Çünkü muhasebe her şeyden önce bir bilgi aracı olarak görülür. Geçmiş işlemleri kaydederek yazılı bellek olma görevini yerine getirmesi üzerinde durulur.

Muhasebe aynı zamanda bir kontrol aracı olarak ifade edilir. Bütçe veya standartlarla gerçekleştirmeleri karşılaştırıp sapmaları ve bunların nedenlerini ortaya çıkarması en önemli amaçları arasında sayılır.

Ürettiği bilgiler ile geleceğe ait tahminlerde bulunmaya yardımcı olması sebebiyle de muhasebenin bir öngörme aracı olduğu ifade edilir (Sevilengül, 2005: 10–34).

Bilgi, iletişim ve üretim teknolojilerinde meydana gelen değişme ve gelişmeler, işletmelerin üretim yapılarını ve buna bağlı olarak da rekabet yapılarını değiştirmiştir. Günümüzde, işletmelerin rekabet edebilmek, hissedarların servetlerini artırmak ve şirketin geleceğine ilişkin kararlar alabilmek amacıyla çok yönlü, eksiksiz, zamanında ve ihtiyaca uygun bilgi gereksinimi artmıştır. İşletmelerin en önemli bilgi merkezlerinden biri olarak muhasebe departmanının sunmuş olduğu mali ve mali nitelikte olmayan bilgileri gösterebiliriz.

İletişim ve üretim teknolojilerinde meydana gelen gelişmelerin ışığında işletmelerin çağın rekabet koşullarına uyabilmek ve rekabet avantajı sağlayabilmek için daha fazla bilgiyi zamanında, eksiksiz elde etme gereksinimi artmıştır. Geleneksel muhasebenin tarihi bilgileri sunması işletmenin ihtiyacı olan bilgileri sunmaktan yoksundur. Bu nedenle stratejik muhasebe, işletmelerin değişik yönetim kademesinde ki yöneticilerine teknoloji ve rekabet alanında meydana gelen değişmelere bağlı olarak alacakları stratejik kararlarda ihtiyaçları olan bilgiyi sunmaktadır (Duman ve Özpeynirci, 2005: 24).

Muhasebenin amaçlarının belirlenmesinde, hazırlanan mali tabloların hangi kullanıcılar için bilgi sağlaması gerektiği, bu kullanıcıların muhasebe bilgilerini hangi

amaçla kullanacağı, bilgilerin ne zaman ve hangi ayrıntı düzeyinde sağlanacağı konuları büyük önem taşımaktadır.

2.2.1. Faydalı Bilgi Sağlama

İşletme insan ihtiyaçlarını karşılamak için mal ve hizmet üreten örgüttür. İşletme ilk kurulduğu anda sermaye ile kurulan ve bu sermayenin değerini para ile ifade eden bir bilançoyu gerektirir. Kurulduktan sonra ise tedarik üretim ve pazarlamayı kapsayan faaliyetleri para ile ifade edecek bir birim olmazsa işletmenin anlamı olmaz. İşte tüm bu işler muhasebe birimi tarafından yerine getirilir.

Bir işletmenin verimli ve karlı olarak faaliyetini devam ettirebilmesi mevcutlarının, borçlarının ve alacaklarının kesintisiz takip ve kontrolünün yapılması gerekir. Bütün bu işlerin para ile ifade edilmesi ve değerlendirilmesi muhasebenin uygulayıcısı olan muhasebeci tarafından yerine getirilir (Ertaş, 2002: 118).

Muhasebe tarafından hazırlanan finansal tablolar ve raporlar işletme ve ekonomik faaliyetlerin yürütülmesinde kıt kaynakların kullanma sürecinde mantıklı seçimlerin yapılmasında kullanılırlar.

Muhasebeci aynı zamanda işletmelerin ödediği vergiyi ilk hesaplayan kişidir. Vergilerin tam olarak hesaplanması ve ödenmesi ilk muhasebecinin işlevleri arasında yer alır. Bu nedenle Mali Yasalar ne kadar iyi çalışırsa çalışsın muhasebecileri yeterli olmayan bir toplumda vergi gelirlerini arttırmak ve iyi çalışan ekonomik sisteme sahip olmak zordur. Bu ifadeye delil olarak yasanın çıkmasıyla birlikte artış kaydeden vergi gelirleri gösterilir (Aydın, 2006: 110).

Muhasebe bilgilerinin temel amacı olarak ekonomik kararların verilmesinde yararlı bilgileri sağlamak olduğu ifade edilmiştir.

2.2.2. Nakit Akışı Tahminlerini Sağlama

Şirket yöneticileri, aldıkları kararların şirketin gelecekteki nakit akımları üzerindeki etkileri hakkında bilgilere gereksinim duyarlar. Yönetim üzerinde etkili bir kontrol hakkına sahip olan hisse senedi sahipleri ise yönetimin göreceli etkinliğini yargılamada değerlendirmede kendilerine yardımcı olacak bilgilere gereksinim duyarlar. Yine şirket ortakları ile şirkete kredi verenler ise, şirketin gelecekteki

durumu, yapılacak ödemeler ve nakit dağıtımına olanak verecek finansal başarının olasılığını tahmin etmede kendilerine yardımcı olacak bilgilere ihtiyaç duyarlar.

İşletmelerin kazanç gücünü takdir etmek için yönetici eylemlerinin sonuçlarının tahmin edilmesi gerekir. Bu nedenle işletmenin geçmişteki faaliyetlerini rapor etmek yeterli değildir. Alınan kararların sonuçlarını tahmin etmek için geleceğe yönelik bilgilerin de verilmesi gerekir.

2.2.3. İşletme Varlık Kaynak ve Bunlardaki Değişikliklere İlişkin Bilgi Sağlama

Muhasebe raporları sayesinde işletme faaliyetlerinin sonuçları ortaya konulacaktır. İşletmelerin faaliyet dönemi içerisindeki tüm faaliyetleri düzenlenen finansal tablolar ve finansal raporlar sayesinde açıklanır.

2.2.4. Finansal Yatırımları Değerlemeye İlişkin Bilgi Sağlama

Muhasebede üretilen bilgilerin bir amacı da menkul kıymet sahiplerinin ve menkul kıymet almayı düşünenlerin, bir işletmenin menkul kıymetlerini satın almak isteyenlerin veya elden çıkarmak isteyenlerin veya elde tutmaya devam etmek isteyenlerin ihtiyaç duydukları bilgileri sağlamak olduğu ifade edilir.

Yatırım gelecekte daha fazla nakit elde etmek için elde bulunan tasarrufun tüketiminden bugün vazgeçmektir. Yatırımda daha fazla nakit elde etme beklentisi vardır. Fakat bazen getirisi olmayacağı gibi zarar etmekte mümkün görülmüştür. Menkul kıymetlere yatırım yapacak kişilerin kendi risklerini belirlemeleri gerekir. Bunun içinde menkul kıymet değerlemesine gidilmesi gerekir. Bu bilgileri sağlamak da yine muhasebenin amaçları arasında belirtilir.

2.3. MUHASEBE BİLGİLERİNİN NİTELİKLERİ

Muhasebe uygulamalarının belirlenmesi temelinin şu ilkeleri benimsediği ifade edilmektedir;

Muhasebe tüm tarafları eşit tutmalıdır,

Finansal tablolar ve raporlar yanlış yoruma meydan vermeyecek doğru ve hatasız ifadeleri sunmalıdır.

Muhasebe verileri özel çıkarlara hizmet etmeksizin, doğru, önyargısız ve tarafsız olmalıdır (Otlu, 2001: 91).

İyi düzey bir muhasebenin üç temel unsurunun güçlendirilmesi gerektiği ifade edilir. Bunlar:

Yüksek kaliteli, temel ilkelerde açık, küresel ekonominin karmaşıklığına ve gerçeklerine duyarlılık,

Kamuya karşı yüksek duyarlılık ve sorumlulukla, standartları sağlayabilecek ve adil bir şekilde uygulayacak yöntemlerle ve bağımsızlıkla yürütülen bir denetim mesleği, güvenilir muhasebe ve denetimi destekleyen kurumsal mekanizma (Akdoğan, 2003: 17)

Muhasebe sistemlerinin temel amacı en uygun kararın verilmesini sağlamak üzere problemlerin, olası sonuçların ve fırsatların tanınması için bilgi sağlamaktır. Buradan hareketle diyebiliriz ki muhasebe bilgisinin etki edeceği temel alan karar vermedir (Kısakürek ve Pekcan, 2005: 107–124).

Tebliğe göre “mali tablolarda yer alan bilgilerin karar vericiler tarafından en iyi şekilde ve süratle kullanılabilmesi için, bu tabloların;

— Anlaşılabilir, İhtiyaca uygun

— Güvenilir

—Karşılaştırılabilir

— Zamanında düzenlenip sunulmuş olması gerekir (Çetiner, 2007: 22).

Yukarıda saydığımız özellikler muhasebe bilgisinin nitelikleridir. Ama önemli olan bu bilginin eş zamanlı olup olmamasıdır. Muhasebe bilgileri anlaşılabilir ve doğru olabilir fakat ihtiyaca uygun ve zamanında sunulmazsa geçerli olması mümkün olmayacaktır.

FASB bu özellikleri kullanıcıya bağlı ve bilginin kendisine olanlar olmak üzere ikiye ayırıyor. İlgililik, güvenilirlik ve kıyaslanabilirlik ana özellikler olarak düşünülmüştür. İlgililikle güvenilirliğin bir arada sağlanmasının zor olduğu birinin elde edilmesi için diğerinden fedakârlık edilmesi gerekebileceği literatürde

tartışılmıştır. Anlaşılabilirlik hem kullanıcıya hem de bilginin kendisine bağlı bir özelliktir. Bilgi ne kadar güvenilir ve alakalı olursa olsun kullanıcı tarafından anlaşılmadıkça bir anlam ifade etmeyecektir (Kısakürek ve Pekcan, 2005: 107–124).

Niteliksel özellikleri dört başlık altında toplamının daha uygun olduğu görülmüştür.

2.3.1. Anlaşılabilirlik (UNDERSTANDABILITY)

Finansal raporlarda sunulan bilgilerin kullanıcılar tarafından kolayca anlaşılabilmesi finansal raporların en önemli özelliğidir. Ticari ve ekonomik faaliyetler ve muhasebe konusunda makul düzeyde bilgiye sahip olup, sunulan bilgileri makul bir dikkatle değerlendirmeye istekli kişiler tarafından anlaşılabilir düzeyde finansal bilgilerin anlaşılabilirlik özelliğini taşıdıkları kabul edilir.

Ekonomik karar almada önemli olan ve doğası itibarıyla karmaşık olan finansal bilgiler, anlaşılmasının zor olduğu gerekçesiyle finansal tablolardan çıkarılamaz (http://www.politics.ankara.edu.tr/dosyalar/tm/SBF_WP_26.pdf).

2.3.2. İhtiyaca Uygunluk (RELEVANCE)

Finansal tablolarda sunulan bilgilerin kullanıcılara faydalı olabilmesi için, kullanıcıların ekonomik karar alma gereksinimlerine uygun olması gereklidir. Geçmiş, şimdiki ve gelecek olayların değerlendirilmesini veya önceki değerlendirmelerin gözden geçirilmesini sağlamak suretiyle, finansal tablo kullanıcılarının ekonomik kararlarını etkileyen bilgi, ihtiyaca uygunluk özelliğini taşıyor kabul edilir.

Bilginin tahmin ve teyit etme rolü birbiriyle ilişkilidir. Örneğin, varlıkların mevcut tutarı ve yapısı, bir işletmenin karşılaşılan fırsatlardan yararlanma ve zor durumları karşılama yeteneği hakkında bilgi sahibi olmayı amaçlayan kullanıcılara önemli bilgi vermektedir. İşletmenin varlıklarının tutarı ve yapısı, aynı zamanda geçmişte yapılan tahminlerin sonuçlarını teyit açısından da bilgi vermektedir. Örneğin, planlanmış faaliyetlerle ilgili olarak geçmişte yapılan tahminlerin gerçekleşip gerçekleşmediği, varlıkların mevcut tutarı ve yapısının sunduğu bilgi ile teyit edilebilmektedir.

İşletmenin finansal durumu ve geçmiş performansı hakkındaki bilgi; işletmenin gelecekteki finansal durumu ve performansı ile finansal tabloyu kullananların ilgili olduğu alanlarda, örneğin temettü, ücret ödemeleri, menkul kıymetlerin fiyat hareketleri ve işletmenin yükümlülüklerini vadesinde ödeme gücü gibi konular hakkında tahmin yapmaya elverişli bir temel sağlamaktadır. Finansal tabloların sunuş biçiminin, işletmenin geçmiş verilerinden, gelecekteki performansını tahmin etme gücünü artıracak şekilde belirlenmesi gereklidir (http://www.politics.ankara.edu.tr/dosyalar/tm/SBF_WP_26.pdf).

2.3.3. Güvenilirlik (RELIABILITY)

Ekonomik alandaki gelişmeler sonucu özel sektörün ekonomide ağırlıklı olarak devreye girmesi ile muhasebe meseği devlet muhasebeciliğinden sektör muhasebeciliğine doğru geçiş yapmıştır. Bu geçiş aynı zamanda mesleğin bağımsız olması gerektiğininde ortaya çıkarmıştır. Muhasebe mesleğinin sosyal sorumluluğu, daha çok devlet ile sektör ortasında denge sağlama görevinin üstlanilmesine neden olmuştur (Marşap, 1996: 120).

Bilginin kullanıcılarına fayda yaratabilmesi için güvenilir olması gereklidir. Önemli hataları içermeyen, taraflı olmayan ve temsil etmesi beklenen veya temsil ettiği iddia edilen işlem ve olayları, gerçeğe uygun bir şekilde temsil etmek suretiyle kullanıcılara dayanak olabilen bir bilginin güvenilir olma özelliğini taşıdığı kabul edilir.

Bir bilgi ihtiyaca uygunluk özelliğini taşımakla beraber güvenilir olmayabilir. Örneğin, işletme aleyhine açılmış bir davada talep edilen tazminatın miktarı ve geçerliliği şüpheli ise, talep edilen tutarın tamamı için mali tablolarda karşılık ayrılması uygun olmayabilir. Bir bilginin güvenilir olabilmesi için temsil etmesi beklenen veya temsil ettiği iddia edilen işlem ve olayları aslına uygun bir şekilde temsil etmesi gereklidir. Örneğin bilanço, bilanço tarihinde finansal tablolara alınma kriterlerini taşıyan ve varlık borç ve özkaynak olarak sonuçlanan işlem ve olayları aslına uygun bir şekilde yansıtmalıdır.

Birçok finansal veri, aslında, işlem ve olayları uygun bir şekilde yansıtamama riski taşır. Bu durum, taraflı olmaktan ziyade, ölçülecek işlem ve olayların ya da ölçüm ve sunum tekniklerinin belirlenmesinde karşılaşılan zorluklardan kaynaklanır.

Bazı durumlarda, ilgili kalemin finansal etkilerinin ölçülmesi belirsiz olabilir ve bunun sonucunda işletme ilgili kalemi finansal tablolarına almayabilir. Örneğin zaman içerisinde birçok işletmenin şerefiyesi oluşur, ancak bunu belirlemek ve güvenilir bir şekilde ölçmek oldukça güçtür. Diğer bazı durumlarda ise, ilgili kalemi mali tablolara almak ve bunun ölçümü ve mali tablolara alınması ile ilgili kalemi açıklamak daha uygun olabilir.(http://www.politics.ankara.edu.tr/dosyalar/tm/SBF_P_26.pdf).

Mali tabloların açıklanmasında gecikmelerin yaşanması tabloların ihtiyaca uygun olma özelliğini kaybetmesine neden olur. Mali tabloların gecikmesi de yönetimin vereceği kararların gecikmesine neden olabilir. Yönetim tarafından tabloların erken açıklanması durumunda ise yeterli bilgiler sağlanmadan açıklama yapılabileceği için güvenilirliğini zedeleyebilir. Tabloların güvenilirliği ne kadar önemli ise tam zamanında açıklanması da o kadar önemlidir. Bu iki nitelik arasında denge kurmak önemlidir.

2.3.4. Karşılaştırılabilirlik (COMPARABILITY)

İşletmelerin finansal yapılarının, performanslarının belirlenmesi için önceki yıllara göre karşılaştırmasının yapılması gerekmektedir. Değerlendirmenin sağlıklı olması için mali tabloların standart olarak ve karşılaştırmaya uygun hazırlanması gereklidir. İşletmelerin sadece kendi içinde yıllara göre karşılaştırılması yeterli olmayabilir aynı zamanda aynı sektördeki diğer işletmelerle de karşılaştırılabilmesi gerekir. Bu karşılaştırmaların, kıyaslamaların yapılabilmesi için mali tablolar hazırlanırken sonuçların tüm işletmelerde aynı şekilde gösterilmelidir.

Sonuç olarak muhasebe bilgileri yukarıda belirtilem karar vericileri etkilemektedir. Bu nedenle muhasebe bilgilerinin niteliği önemli olarak görülür. Bilgilerin güvenilir ve doğru olması en önemli niteliklerdendir. Kararların doğru olması verilerin doğru olmasına bağlıdır. Sadece doğru bilgilerin verilmiş olması da yeterli değil verilen bu doğru bilgilerin tam zamanında verilmesi gerekir. Üretimle ilgili yönetimin vereceği bir kararda muhasebe bilgilerinin üretime başlamadan önce elde edilmesi gerekir. Yoksa elde edilen veriler bir anlam ifade etmez. Zamanında verilen bu bilgilerin aynı zamanda sizin isteklerinize uygun olması yani istediğiniz

bilgilerin ilgili olması da önemlidir. Finansal durumu değerlendirmek için verilerin aynı zamanda yıllar itibariyle tablolara aynı yöntemle yansıtılması gerekir. İşletme içerisinde üretilen muhasebe bilgilerinin fayda sağlaması için muhasebe bilgisi üretenlerle bu bilgileri kullanan karar vericilerin bu bilgilerin niteliklerini bilmesi bir zorunluluk olarak belirtilmektedir.

2.4. MUHASEBE UYGULAMASI İLE SAĞLANAN SONUÇLARDAN YARARLANANLAR

Muhasebe de üretilen bilgileri; firmalar, yöneticiler, hissedarlar, politikacılar, halk, devlet kurumları, yatırımcılar, kredi veren kuruluşlar, denetçiler, işçiler, tüketiciler kullanırlar.

Bilgi kullanıcılarını iki grupta toplamak mümkündür.

2.4.1. İşletme İçi Taraflar

İşletme içinde yöneticiler, ortaklar, çalışanlar bu grubu oluşturur.

Yöneticiler; İşletmenin geleceği ile ilgili karar verirken mali tablolarda sunulan verilerden yararlanırlar. İşletmenin finansal durumunu değerlendirirken muhasebe bilgilerinden faydalanırlar. Bir yatırım yapmadan önce yatırım gereklidir? Bu yatırım yapılırken bankadan kredi çekilmeli midir? İhtiyaç duyulan araç ve gereçler satın alınmalı mı yoksa kiralanmalı mıdır? İşçi sayısı artırılmalı mı azaltılmalı mı? Üretim miktarı mı artırılmalı yoksa Pazar payı mı gibi kritik birçok kararı işletme yöneticileri muhasebe verilerine göre verirler.

Yöneticiler neyi, ne zaman, kimin için ve nasıl yapacaklarını bilmeleri ve bu konularda karar vermeleri için muhasebeden elde edilen bilgilere ihtiyaç duyarlar. Elbette ki bu kararların doğru olması muhasebeden elde edilen verilerin belli ilke ve kurallara göre hazırlanması ve güvenilir ve doğru olması gerekmektedir.

Hissedarlar; Ortaklığın devam edip etmeyeceğine, karlı veya zararlı bir ortaklık olup olmadığına muhasebe bilgilerini kullanarak karar verirler. Ortaklar muhasebeden elde ettikleri bilgiler doğrultusunda gelecekleri hakkında karar vermektedirler. Elde edilen bilgilerin doğruluğu ölçüsünde verilen kararlarda isabetli olacaktır.

2.4.2. İşletme Dışı Taraflar

İşletme dışındaki rakip firmalar, kredi veren kuruluşlar, yatırımcılar, denetçiler, devlet halk, sendikalar İşletme dışında muhasebe bilgilerini kullanan taraflardır.

İşçi ve memur sendikaları; İşçi ve memurların ücret artışları ve diğer istekleri bunların temsilcisi olan sendikalar tarafından yapılır. İşçi ve memur sendikaları ile işletme yöneticileri arasında yapılan toplu görüşmelerin dayanağı muhasebe verileridir. Hatta uzlaşma sağlanamadığında gidilen uzlaşma mahkemelerinin verdikleri kararların dayanağı da yine muhasebe verileridir.

Sonuç olarak, işletmelerde çalışanların, gerek işletmede çalışmaya devam edip etmeme ve gerekse yeni isteklerde bulunup bulunmama konusundaki kararlarında, yararlanabilecekleri ve başvurabilecekleri tek kaynak muhasebe olmaktadır.

Rakip firmalar; İşletmenin açıkladığı muhasebe verilerine göre kendi gelecekleri ile ilgili kararları verirler. Karlarını artırma veya azaltma, üretilen ürün miktarını artırma, azaltma piyasaya hakim olmaya çalışma, birleşme kararı verme gibi bir takım kararları alırken açıklanan muhasebe bilgilerini kullanırlar.

Yatırımcılar; Yatırım yapan yerli ve yabancı kuruluşlar yatırım yapmadan önce yatırım yapacakları işletmenin açıklamış olduğu muhasebe bilgilerine göre karar verirler.

Kredi veren kuruluşlar; Kredi kuruluşları öncelikle işletmenin ödeme kabiliyeti, yatırım politikası karlılık durumu hakkında bilgi edinmek isterler. Yerli ve yabancı kredi kuruluşları kredi talebinde bulunan işletmelerle ilgili değerlendirmelerini işletmelerin muhasebe bilgilerine göre yaparlar. İşletmelerden mali tablolarını (gelir tablosu, bilanço v.s) isteyerek incelemeye alır ve bu inceleme sonucunda kredi verip vermemeye veya kredi verilecekse şartlarının belirlenmesi konusuna karar verirler.

Devlet; Devlet kurumları elde edecekleri vergi miktarını mali tablolara göre hesaplayarak talep ederler. Firmalar arasında karşılaştırma yapan kurumlar az bildirim olduğunda daha fazlasını işletmenin muhasebe verilerine bakarak talep edebilirler.

Önceleri işletme muhasebesiyle yalnızca vergisel yönden ilgilenen devlet günümüzde işletme muhasebesinden sağlanan bilgilerin milli ekonomiye yön vermekte büyük katkısının olduğunu da kabul etmiştir (Özal vd. 1996:).

Aynı zamanda, devlet ekonomik politikasını uygularken ve ekonomiyle ilgili “mikro ekonomik” ve “makro ekonomik” analizler yaparken işletmelere ait muhasebe verilerini kullanır.

Halk; Öğrenciler, araştırmacılar hazırlayacakları raporlarda yayınlanan muhasebe verilerini dikkate alırlar (Çetiner, 2007: 12).

İster işletme içi muhasebe bilgisini kullananlar isterse işletme dışı muhasebe bilgisini kullanan taraflar karar verirken muhasebe de üretilen bilgilerden faydalanırlar. Önemli olan bu bilgilerin, anlaşılır bir yöntemle, tarafsız, konuyla ilgili, güvenilir, doğru olması ve tam zamanında açıklanmasıdır. Bütün bu nitelikler aynı zamanda bir arada bulunduğu anlam ifade eder. Aksi takdirde alınan kararlar yanlış ve zararlı sonuçları doğurabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MUHASEBE MESLEĞİ, ETİK ve MUAHSEBE MESLEK MENSUPLARINDA ETİK

3.1. MUHASEBENİN TOPLUMDAKİ YERİ ve ÖNEMİ

Meslekler ve meslek üyeleri çalışma hayatının, çalışma hayatı da hem birey hem de toplum olarak yaşadığımız hayatın çok önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Hiç şüphesiz çalışma hayatı, sadece ticari veya parasal bir takım ilişkilerden kurulu değildir. Çünkü insanoğlu hiçbir zaman, salt kendi çıkarını maksimize etmeye çalışan, mal-para-mal üçgeninde yaşayan ekonomik birey olmamış, toplumsal bir varlık olarak çevresiyle sosyal ilişkiler de kurmuş ve geliştirmiştir.

Çalışan insanların, gerek kendi aralarında gerekse toplumun diğer kesimleriyle kurdukları üretim, dağıtım ve bölüşüm ilişkileri sosyal ve ekonomik hayatın alt yapısını oluştururken, aynı zamanda topluma ve toplumsal varlığa şekil veren, siyasi ve ideolojik üst yapıyı belirleyen en önemli unsur olmaktadır.

Çalışma hayatını oluşturan ve sözünü ettiğimiz ilişkileri kuran, yaşayan ve geliştiren, kamu sektöründe veya özel sektörde ücret karşılığı çalışan işçi veya memurlar, esnaflar, çiftçiler ve zanaatkârların yanı sıra serbest meslek mensupları da bu kapsamda bulunmaktadır.

Çalışmamızın kapsamını oluşturan ve literatürde serbest meslek mensubu olarak nitelendirilen muhasebe meslek mensupları da çalışma hayatının önemli bir parçası olarak toplumsal hayattaki yerlerini almışlardır.

Muhasebecilik, çok uzun bir geçmişe dayanan, üslendiği fonksiyonlarla tarih boyunca ticaret hayatına yön veren, dolayısıyla sosyal hayata da etki eden, gerek işletme, gerek toplum ve gerekse devlet açısından büyük önem arz eden bir meslektir.

Tarihi süreçte, ülkeden ülkeye farklılıklar gösteren muhasebe sistemleri, içinde bulunduğumuz dönemde birbirlerine uyumlu hale getirilmiş ve böylece küresel ekonominin en önemli gerekçelerinden biri haline gelmiştir. Yerine getirdiği bu çok önemli işlevler nedeniyle muhasebecilik, hem dünya genelinde, hem de ülkemizde

binlerce insan tarafından tercih edilen bir iş olmuş ve böylece muhasebeciler de çalışma hayatının önemli bir kolu haline gelmişlerdir.

Pacioli'den bu yana, muhasebecilerin ve profesyonel muhasebe şirketlerinin, toplumdaki ve işletme dünyasındaki rolünün giderek arttığı görülmüştür.

Bir profesyonel olarak muhasebeciden, kendi kişisel kazancının çok üzerinde meblağlardan sorumlu olmaları ve bunu kamu hizmeti olarak yerine getirmeleri beklenmektedir.

Muhasebeciler, toplumun düzelmesi ve gelişmesi adına büyük sorumluluklar aldıklarının farkındadırlar. Bu toplumsal misyonlarını tamamlamak adına, dünyanın giderek artan problemlerini çözebilmek için, muhasebeciler çözümlene ve değerlendirme hünerlerini ortaya koymak zorundadırlar. Muhasebecilerin, bağımsızlık ve etik standartlara saygı gibi özellikleri onlara, çevresel ve kamusal yararları korumada, kamu plan ve programlarını kontrol etme ve geliştirmede, önemli katkılar yapma yeterliliği kazandırmaktadır (Aydın, 2006:).

3568 sayılı yasa muhasebe mesleğinin önemini ortaya çıkartmıştır. Bu yasa ile birlikte muhasebe mesleğinin icracılarını Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavir olmak üzere üç gruba ayırmış ve bu grupların niteliklerini yetki ve sorumluluklarını belirlemiştir. Bu yasa ile belirlenen niteliklere sahip olanlara mesleği icra edebilmeleri için ruhsat verilmiştir. Ruhsat sahibi olmayanların mesleği yapmalarına izin verilmeyerek, muhasebe mesleğinin ehliyetli kişilerce belli standartlarda yürütülmesi amaçlanmıştır.

3.2. ETİK ve AHLAK

Etik sözcüğü, yunanca karakter anlamına gelen "ethos" sözcüğünden türetilmiştir. Ethos'tan türetilen "ethics" kavramı da ideal ve soyut olana işaret ederek ahlak kurallarının ve değerlerin incelenmesi sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda etik, toplumda yaygın olarak ahlak kurallarından daha özel ve felsefidir. Etiğin ilgi alanı insanın bütün davranış ve eylemlerinin temelini araştırılmasıdır (Aydın,2001:).

Tarihsel olarak, etik ile ilgili çalışmaların tarihi 2500 yıl öncesine, eski yunanlı filozof Aristo'ya kadar uzanmaktadır. Dolayısıyla etik eski yunan filozoflarının çalışmalarından gelişmiştir. Genelde işletmecilik, iş ve işçi piyasaları ve endüstriyel

konular gibi alanlardaki ahlaki konularla ilgilenen sistematik bir çalışma alanıdır. Bugün etik, eşit şartlar altında eşit fırsatların sağlanması, müşteri ilişkileri, bilgisayar verilerinin korunması, çevresel etkiler gibi pek çok konuyla ilgilenmektedir. Etik teorideki son gelişmeler, etik teoriyi fazilet ve dürüstlük odaklı bir teori haline getirmiştir (Toraman ve Akçan, 2003: 60)

Etik, toplumda bireylerin uyum içerisinde yaşamaları için belirlenmiş, oluşturulmuş yazılı olmayan kurallar topluluğu olarak tanımlanabilmektedir

(www.sozluk. sourtimes. org.)

Etik ile ahlak kavramları genellikle aynı anlamda kullanılmakla beraber, aralarında bazı küçük farklar bulunmaktadır. Etik, ahlaki görevler ve zorunluluklar ile ilgili olarak neyin doğru, neyin yanlış olduğu ile ilgilenen bir disiplindir. Ahlak ise, iyi ve kötüyü ayırt etmek amacıyla insan davranışları ve karakterinin iyiliği ve kötülüğü hakkında yapılan değerlendirmelerdir. Böylece, iyi ve kötü, doğru veya yanlış, neyin iyi veya kötü olduğunun üzerinde düşünülmesi ise etik olarak kabul edilmektedir (Avcıkurt, 2003: 77).

Ahlak, davranışların toplumsal kurallarından meydana gelirken; etik, ise ahlakla ilgili insan davranışlarının neden ve gerekçeleri hakkındaki değerlendirmelerden oluşmaktadır. Ahlak kavramı, insan davranışlarının doğruluğu ya da yanlışlığına ilişkin toplumsal uzlaşma ya da belli bir toplumun geliştirdiği fikir birliği anlamına gelirken; etik, hem ahlak hem de etik teorilerini kapsayan bir alandır (TÜRMOB, 2002: 206).

3.3. MUHASEBE MESLEĞİ MENSUPLARINDA ETİK

Meslek etiği, bir mesleğin icrası esnasında toplum yararı gözetilerek uyulması gereken davranış kuralları olarak tanımlanabilmektedir. Meslek etiğinin en önemli yanlarından biri, dünyanın neresinde olursa olsun, aynı meslekte çalışan bireylerin bu davranış kurallarına uygun davranmalarının gerekli olmasıdır. Mesleki etiğin temelinde insanlar ile ilişki yatar. Aynı meslekten bireylerin birbirleri ile ilişkilerinde belli davranış kalıplarına uymaları meslek etiğinin gereğidir (Aydın, 2001: 50-64).

Günümüzde her meslekte, mesleğin gereklerinin yerine getirilebilmesi için meslek mensuplarının bir takım kişisel, mesleki ve ahlaki niteliklere sahip olması gerekmektedir. Meslek mensuplarının bu niteliklere sahip olmaları, hem meslek mensubunun, hem de mesleğin gelişmesine büyük katkılar sağlayacaktır (Aymankuy ve Sakarya, 2003: 34).

Durkheim'e göre mesleki etik, her zaman bir grubun eseridir. Mesleki etik, grup onu koruduğu sürece yürürlükte kalabilen ve bireylere emreden, onları şu ya da bu şekilde davranmaya zorlayan, kişisel eğilimlerine bir sınır çizen ve daha ileri gitmelerine engel olan kurallardan oluşmuştur (Aydın, 2001: 50-64).

Muhasebede etik, kanunlara uygun işlemlerin yanısıra, toplumun güncel değer yargılarına da önem vererek güvenilir bilgilerin topluma sunulmasıdır (Saban ve Atalay, 2005: 52).

Muhasebe meslek etiği konusunda diğer bir tanım ise, meslek mensubu olan kişinin bağımsızlığını, kendi kendini kontrolünü ve dürüstlüğünü ifade eder. Diğer bir ifadeyle, muhasebede meslek etiği, müşterilere, halka ve diğer uygulamacılara yüksek standartlara bağlanmış ahlaki davranışlarla hizmet edilmesi demektir. Söz konusu hizmet ise, meslek mensupları uzmanlıkta yeterli sorumluluğa ulaşmış, güvenilirliğini sağlamış, doğru ve tarafsız olma vasıflarına sahip kişiler olmak zorundadır. Öte yandan toplumun meslek mensuplarından bazı beklentileri vardır ve dolayısıyla muhasebe ve denetim mesleğini yürütmekle görevli olanlar, topluma karşı da sorumluluğa sahiptirler (Gül ve Ergün, 2004: 57).

Muhasebe mesleğinde etiksel anlayışın gelişmesinde muhasebe bilgilerinin niteliği de önemli rol oynar. Bu doğrultuda, işletme ile ilgili taraflara sağlanacak muhasebe bilgilerinin sahip olması gereken bazı nitelikler vardır. Bunlar; anlaşılabilirlik, ilgililik, güvenilirlik, karşılaştırılabilirlik ve tutarlılıktır. Böylece, muhasebe etiğinde davranışsal boyutun yanında, muhasebe bilgilerinin niteliğinin de öne çıktığı görülmektedir (Gül ve Ergün, 2004: 57).

Muhasebe mesleğinde, mesleki etiğe verilen önem diğer mesleklere göre daha fazla önemli olmaktadır. Çünkü muhasebe meslek mensuplarının, mesleki faaliyetlerini sürdürmeleri sırasında etik yaklaşımlardan uzaklaşmaları, bulunan ülkedeki çok geniş kesimlere etki etmektedir. Bu açıdan bakıldığında meslek

mensuplarının etik kurallara bağılı kalması buldukları ÷lkelerdeki ekonomik, sosyal, siyasal, hatta kültürel yapılara ve oluşumlara doğrudan veya dolaylı olarak pozitif ya da negatif etkileri olacaktır.

3.3.1. Ulusal Düzeyde Muhasebe Mesleği Etiği

Bu bölümde Serbest muhasebeci, serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali müşavirlik kanunu (1.6.1989 tarihli 3568 sayılı kanun) ile Serbest muhasebeci, serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali müşavirin çalışma usul ve esasları hakkında yönetmelik (3 Ocak 1990 tarih ve 20391 sayılı Resmi Gazete) Fransa'daki uygulamayla birlikte incelenerek ÷lkemizde meslek etiği uygulaması üzerinde durulmaktadır.

÷lkemizde meslek mensupları meslek unvanlarının gerektirdiği saygı ve güvene yakışır bir şekilde hareket etmek zorundadır. Mesleğin temelini dürüstlük, güvenilirlik ve tarafsızlık oluşturmaktadır. Meslek mensupları çalışmaları sırasında çıkar çatışmalarından uzak kalırlar ve görevlerini sürdürürken mesleki özen ve titizliği gösterirler.

Meslek mensupları çalışmalarını kendi sorumlulukları altında tam bir bağımsızlıkla yürütürler. Bağımsızlık mesleğin temeli ve vazgeçilmez bir unsurdur. Meslek mensupları bağımsızlıklarına gölge düşürecek ilişkilerden ve davranışlardan kaçınmalıdırlar (M.Y. Y. Madde 6–9).

3.3.1.1. Meslek Mensuplarının Özel Yaşantılarının Mesleğe Kabulde Önemi

Fransa'daki hukuki düzenlemeye göre “Mesleğe kabul aşamasında ve mesleğin devamında temel şartlardan biri kusursuz olarak ahlaki değerlere sahip olmaktır, söz konusu ahlaki değerlere zarar veren bir davranış ciddi bir hata kabul edilir...” ifadesi yer almaktadır. Kusursuz ahlaki davranış, muhasebe uzmanının kararlarında ve faaliyetlerinde doğruluk, namusluluk ve dürüstlük ilkelerine bağılı olmasıdır. Meslek mensubu değil yalnız kendisini, meslektaşlarını da mesleğin icrasında ve meslek dışı kişisel ilişkilerde doğruluğa, namusluluğa ve dürüstlüğe zarar verecek her türlü davranıştan uzak durmaları için onları yüreklendirmek zorundadır.

M.Y.Y. nın 42. maddesinde meslek mensuplarının:

- Yanında çalıştırdığı kişilere karşı uygunsuz davranışlarda bulunması
- Aşırı içki ve kumar düşkünlüğü ile tanınması
- Meslektaşlarına, müşterilerine ve kanunlara göre bilgi vermek zorunda olduğu kişi ve kuruluşlara bilgi vermemek veya kasten yanıltıcı bilgi vermek
- Kanunlara göre yapılması yasak olan işlerden herhangi birini yapmak, meslekle ve meslek onuru ile bağdaşmayan hallerden sayılmaktadır.

3.3.1.2. Meslek İcrasında Uyulması Gereken Kurallar

Fransa'da ilgili düzenleme de “Meslek mensubunun ücret veya emek ödentisi (honoraire) aldığı kişiler ve kuruluşlarla bağımlılığı olması halinde, sözü edilen kişi ve kuruluşlarla iş ilişkisine girmemesini, geçici dahi olsa hiç bir iş ve görev kabul etmemesi...” “Kişisel olarak yapılan tüm reklamlar yasaktır.” öte yandan “meslek mensubunun düşük tarifelerle müşteri araması” hükümleri mevcuttur.

Görülüyor ki, bağımsızlık ilkesi hukuki bir düzenleme konusu olmuştur. Bu ilke meslek mensubunu ilgilendirdiği gibi meslektaşını da ilgilendirmektedir. Meslek mensubu bağımsızlık ilkesini meslektaşında da arayacaktır.

M.Y. 44 maddesinde meslek mensuplarının “... gerçek ve tüzel kişilere tabi ve onların işyerlerine bağlı olarak hizmet akdi ile çalışamazlar, ticari faaliyette bulunamazlar, meslekle ve meslek onuru ile bağdaşmayacak işlerle uğraşamazlar...”

M.Y. 45 “Meslek mensupları iş elde etmek için reklam sayılabilecek faaliyetlerde bulunamazlar...”

M.Y.Y. nın 43. maddesinde de bu hükme paralel olarak “Meslek mensuplarının Türk Ticaret Kanununa göre Tacir ve Esnaf sayılmalarının gerektirecek bir faaliyette bulunamazlar. Meslek mensupları kendi mesleki faaliyetleri dışında serbest meslek faaliyetinde bulunamazlar.

Ticari mümessillik, ticari vekillik ve acentelik yapamazlar. Adi ve Kolektif şirketlerde ortak veya komandit şirketlerde komandite ortak olamazlar. Limitet ve Anonim şirketlerin yönetim kurulu üyeliği ve başkanlığı görevlerinde bulunamazlar.

MYY nın 44. maddesinde meslek mensuplarının gerçek ve tüzel kişilere tabi ve onların işyerlerine bağlı olarak hizmet akti ile çalışamayacakları hükmü yer almaktadır.

3.3.1.3. Meslek Mensuplarının Kendi Aralarında İlişkiler

Fransa'da konu ile ilgili düzenlemelerde “Meslek mensuplarının birbirlerine yardım etmesi ve nazik olması gerektiği” Müşteri tarafından ihtiyaç duyulan bir meslek mensubu yerine bir meslektaşının bu görevi yerine getireceği yer almaktadır.

Böylece kendinden önce mesleki görevini sürdürenleri meslektaşının yerine geçenleri meslek mensubunun görevi sürdürmesi, meslek mensuplarının eleştiri yapmalarından kaçınmalarını sağlayacaktır. Meslek mensupları arasında mevcut olan bu saygı ve meslek mensupları örgütünde bulunması gereken mesleki dayanışmanın temelini oluşturur ve sonuçta meslek mensuplarının birbirlerine yardımcı olmalarına ve nezaket kuralları ile ilişki kurmaları imkanını verir.

M.Y.Y. Madde 8’c de “Meslek mensupları, ilgili yönetmelikler çerçevesinde ve mesleki eğitimde birbirlerine her türlü bilgiyi vermek ve aktarmak sorumluluğunu taşırlar. Mesleğin gelişmesi ve sağlam temellere oturtulması için aralarında gerekli dayanışmayı kurarlar. İfadesi yer almaktadır.

M.Y.Y. Madde 10’da “Meslek mensuplarının, mesleki dayanışma sorumluluğunun bilincinde olarak haksız rekabete neden olacak durum ve davranışlardan kaçınması gerektiği, başka bir meslek mensubu ile mesleki sözleşmesi devam eden gerçek ve tüzel kişilere mesleki hizmet vermemesi, ücret ve eleman temini gibi konularda meslek mensuplarının birbirlerine zarar verecek davranışlarda bulunmayacağı hükmü yer almıştır.

3.3.1.4. Meslek Mensuplarının Müşterileri İle Olan İlişkileri

Fransa’daki düzenlemede “Meslek mensupları kendilerine tevdi edilen görevi özveri ve bilinçle yerine getirecektir. Doğruluk ve tarafsızlık meslek mensubunun müşterisine verdiği tavsiyelerde ve çalışmasının yönlendirilmesinde esas olmalıdır.

Meslek mensubu sadece para kazanmak, kar elde etmek esprisi içinde mesleğini icra etmekten kaçınması, yukarıda sözü edilen davranış ve kavramlara ve kurallara uyma ile sağlanabilir. Mesleğin bilinç ve özveri ile yerine getirilmesi müşteri ile doğrudan doğruya ve dolaylı olarak ilişkide bulunan diğer meslektaşları da ilgilendirir. Muhasebe mesleği mensubu meslektaşlarının da yaptığı faaliyetlerden sorumlu olma bilincini taşımalıdır. Mesleğin özveri ve bilinçle yerine getirilmesi zımnen muhasebe mesleğini belirleyen Bilim, Bilinç ve Bağımsızlık kavramlarında yer almaktadır.

M.Y. Y. nın 8/b maddesinde “Meslek mensuplarının işletme sahip ve yöneticilerine, isabetli karar alabilmeleri için doğru ve güvenilir bilgiler sağlarlar” ifadesi yer almaktadır.

3.3.1.5. Meslek Mensuplarının Meslek Kuruluşları; (Odalar ve Odalar Birliği) İle Olan İlişkileri

Fransa’daki düzenlemeye göre “..... bu kararlar (Odalar Birliğinin kararları dahil) her meslek elemanına uygulanır. Başlığını taşımaktadır. Burada ifade edilmek istenen açıktır. Ancak sonuca bakmak gerekir. Odalar Birliği’nin kararlarına meslek mensuplarının saygı duyması veya duymaması Odalar Birliğinin imajına gölge düşürebilir veya imajı (Birliğin) görüntüsünü korur.

Bir işletme işletmesinde denetleme görevi yapan bir meslek mensubundan hoşnut değilse, genellikle diğer bir meslek mensubuna başvurur. Yeni meslek mensubundan da memnun kalmadığı zaman, memnun kalmadığı meslek mensubunun kişiliğinde, meslek mensupları birliğinin imajı zedelenir, birliğin imajına gölge düşer, meslek mensuplarının görevini hakkıyla yerine getirmesi Birliğin imajını korur.

3.3.1.6. Toplum ve Kamu İdareleri İle Olan İlişkiler

Fransa’da ilgili düzenlemede “Meslek mensuplarının kamu idarelerinde bağımsız oldukları ifade edilmektedir. Ancak meslek mensupları kamu idareleri ile nezaket çerçevesi içinde ve doğrulukla mesleki ilişkilerini sürdürmek zorundadır. Burada bir defa daha bağımsızlık kavramı ağır basmaktadır. Meslek Mensuplarının bağımsız davranışa sahip olduğu kamu idareleri tarafından hissedilmelidir. İlgili

maddenin devamında “meslek mensuplarının kamu idareleri ile olan ilişkilerinde bilinçli davranmaları gerekmektedir. İfadesi yer almaktadır.

M.Y.Y. 7. maddesinde sır saklama başlığı altında “adli yargıya göre suç teşkil eden hallerin yetkili mercilere duyurulması mecburidir. Adli veya idari her türlü inceleme veya soruşturma 7. maddenin birinci fıkraya hükmünün dışında olduğu” yer almaktadır.

M.Y.Y. 8/a da Meslek mensuplarının mesleği ifa ederken toplum ve Devlete karşı sorumluluk taşıdıkları hükmü getirilmiştir.

M.Y.Y madde 41’de, “Yeminli Mali Müşavirlerin ilgili kanunlar yönetmelikler ve tebliğlere göre yaptıkları tasdik doğruluğundan sorumludurlar. Yaptıkları tasdik doğru olmaması halinde tasdik kapsamı ile sınırlı olmak üzere ziyaa uğratan vergilerden ve kesilecek cezalardan mükellefle birlikte müştereken ve müteselsilin sorumlu olurlar....” ifadesi yer almaktadır.

M.Y.Y 21. maddesinde meslek mensuplarının hukuki sorumlulukları yer almaktadır. İlgili maddede “meslek mensupları verdikleri hizmet sırasında Vergi Usul Kanunlarında yer alan iştirak, Teşvik ve yardım hükümlerine uyan fiilleri sebebiyle sorumludurlar. Kanun ve yönetmeliklerde belirtilen ceza hükümleri ayrıca uygulanır.” hükmü mevcuttur.

Adli veya mevzuatla yetkili ve görevli kılınmış olmak kaydıyla idari, her türlü inceleme ve soruşturma halleri ile suç oluşturan durumlara ilişkin olarak sır sayılan bilgilerin ilgililere verilmesi sır saklama yasağı kapsamında değildir.

3.3.1.7. Mesleki Sır Saklama ve Disiplin Cezaları ve Ceza Hükümleri

Fransız ceza hukukunda “..... devamlı veya geçici olarak veya mesleki olarak veya herhangi bir durumda mutemet durumunda olan bir kimseye tevdi edilen sırların Kanunların zorunlu tuttuğu veya müsaade ettiği durumlar haricinde açığa vurulması cezalandırılır. Hükmü yer almaktadır.

M.Y. Madde 43’de yer aldığı gibi “Meslek mensupları ve bunların yanlarında çalışanlar işleri dolayısı ile öğrendikleri bilgi ve sırları ifşa edemezler, çeşitli

kanunlarla muhbirlerle tanınan hak ve menfaatlerden faydalanamazlar. Ancak, suç teşkil eden hallerin yetkili mercilere duyurulması mecburidir.

Mesleki sır saklama meslek mensupları kuruluşunda bulunan herkesi ilgilendirir. Daktilo memurları hatta temizlik görevini yerine getiren kimseleri dahi ilgilendirmektedir. Denetim görevini yapan meslek mensupları sır saklama sorumluluğu ile ilgili kuralların uygulanmasını devamlı olarak gözetecek ve denetleme kuruluşunda çalışan tüm personelden sorumlu olacaktır.

M.Y. 46. madde de yer aldığı gibi “ücret meslek mensuplarının hizmetlerine karşılık olan meblağı ifade eder. Ücretin asgari miktarı tarife ile belirlenir. Tarifedeki asgari miktar altında ücret karşılığında iş kabulü yasak olup, aksine hareket disiplin cezasını gerektirir.

M.Y.Y Madde 46 da benzer hüküm mevcuttur. Disiplin Cezaları M.Y sının 48. maddesinde “mesleğin vakar ve onuruna aykırı fiil ve hareketlerde bulunanlarla..... disiplin cezaları verilir.

Aynı madde de;..... Mesleki kurallara, mesleğin vakar ve onuruna aykırı fiil ve harekette bulunanlarla, görevin gerektirdiği güveni sarsıcı harekette bulunan meslek mensupları hakkında, ilk defasında uyarma, tekrarında ise kınama cezası uygulanır. Görevini bağımsızlık, tarafsızlık ve dürüstlikle yapmayan veya kusurlu olarak yapan ve yahutta bu kanunda yer alan mesleğin genel prensiplerine aykırı harekette bulunan meslek mensupları için geçici olarak mesleki faaliyetten alıkoyma cezası uygulanır.

M.Y. Madde 49 da meslek yasasının 3. maddesinin 1. fıkrasında: “Kanunen kullanmaya yetkisi olmayanlar tarafından serbest muhasebeci, serbest muhasebeci mali müşavir, yeminli mali müşavir unvanlarının veya bu unvan veya kavramlara karışacak veya onlara benzer her türlü unvan, ibare veya remizlerini kullanılması yasaktır.” Aykırı davrananlar hakkında altı aydan bir yıla kadar hapis ve bir milyon liradan on milyon liraya kadar ağır para cezasına hüküm olunur.

12. maddenin 4. fıkrası: “Yeminli Mali Müşavirler yaptıkları tasdik doğruluğundan sorumludurlar. Yaptıkları tasdik doğru olmaması halinde, tasdik kapsamı ile sınırlı olmak üzere, ziyaa uğrıtılan vergilerden ve kesilecek cezalardan

mükellefle birlikte müştereken ve müteselsilin sorumlu olurlar. Yeminli mali müşavirler, yaptıkları tasdik kapsamını düzenleyecekleri raporda açıkça belirtirler.”

13. madde de: “Meslek mensupları, kişisel veya ortak bürolarında mesleği yapmaları yasaklananları çalıştıramayacakları gibi, bunlarca her ne şekilde olursa olsun meslekleri ile ilgili işbirliği yapamazlar.”

15. maddenin 4. fıkrasında: “Odalara üye olmayan meslek mensupları mesleki faaliyette bulunamazlar”

43. maddenin 1 ve 2. fıkrasında: “Meslek mensupları ve bunların yanlarında çalışanlar, işleri dolayısı ile öğrendikleri bilgi ve sırları ifşa edemezler, çeşitli kanunlarla muhbirlerle tanınan hak ve menfaatten faydalanamazlar. “Ancak, suç teşkil eden hallerin yetkili mercilere duyurulması mecburidir.”

44. madde de: “Meslek mensupları iş elde etmek için reklam sayılabilecek faaliyetlerde bulunamazlar. Tabela veya basılı kağıtlarında ruhsatname ile belirlenen mesleki unvanları dışında başka sıfat kullanamazlar.

45. Maddenin 1. fıkrasında: “Serbest muhasebeciler, serbest muhasebeci mali müşavirler bu unvanlarla, yeminli mali müşavirler ise bu unvan ve tasdik yetkisi ile; 2 ince madde de yazılı işlerin yürütülmesi amacı ile gerçek ve tüzel kişilere tabi ve onların işyerlerine bağlı olarak hizmet akdi ile çalışamazlar, ticari faaliyette bulunamazlar, meslekle ve meslek onuru ile bağdaşmayan işlerle uğraşamazlar” Hükümlerine aykırı davranışta bulunanlar hakkında suç daha ağır bir cezayı gerektirmiyorsa bir milyon liradan on milyon liraya kadar ağır para cezasına ve 12/4 fıkrası hükmü için bu cezaya ilaveten altı aydan bir yıla kadar hapis cezasına hüküm olunur.

47. maddenin A) 1. de yer alan içerden öğrenenlerin ticareti fiilini işleyen denetçiler, fiilin maliyet ve önemine göre birlikte veya ayrı ayrı hüküm olunmak üzere 1 yıldan 3 yıla kadar hapis ve 500 milyon liradan 1 milyar liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

B) 2 gerçeğe aykırı bağımsız denetleme raporu düzenleyenler (denetim kuruluşları, denetçiler) ve bu raporun düzenlenmesini sağlayanlar.

3.3.2. Uluslar arası Düzeyde Muhasebe Mesleği Etiği

Muhasebe meslek ahlakı uluslararası kuruluşlar açısından incelendiğinde, muhasebe meslek etiğine olan yaklaşımın kayda değer bir düzeyde önemsendiği görülmektedir. Örneğin; Amerikan Bağımsız Kamu Muhasebecileri(AICPA), mesleki davranış yasası ilkeleri, muhasebe meslek etiği standartlarının belirlenmesi açısından önemli olan sorumluluklar, kamu çıkarı, dürüstlük, tarafsızlık ve bağımsızlık, özenli çalışma ve sunulan hizmetin kapsamı ve niteliği başlıkları altında meslek etiği standartları belirlemiştir. Ayrıca AICPA tarafından bağımsızlık, dürüstlük ve tarafsızlık, genel standartlara uyum, standartlara uyum, muhasebe ilkeleri ve uyum, müşteri bilgilerinin gizliliği, şartlı ücret, meslek onuru ile bağdaşmayan ücret, reklâm yapma yasağı, komisyon ve danışma ücretleri, meslek unvanı ve mesleği icra biçimi başlıkları altında mesleki kurallar belirlenmiştir (Çukacı, 2006 : 100–101).

Söz konusu mesleki ilke ve kurallar; “Mesleki Davranış Yasası İlkeleri” ve “Mesleki Davranış Yasası Kuralları” olarak iki başlık altında düzenlenmiştir.

3.3.2.1. Amerikan Bağımsız Kamu Muhasebecileri(Amerikan Institute Of Creditified Public Accountants, AICPA) Mesleki Davranış Yasası İlkeleri

- Sorumluluklar; bağımsız olarak çalışan meslek elemanlarının adına iş yaptıkları bireye, meslektaşlarına ve kamuya karşı eşit mesafeli olduklarını bilerek faaliyetlerin herhangi bir tarafın lehine veya aleyhine bozulmaması,
- Kamu çıkarı; yapılan faaliyetler sonucunda kamu yararı gözetilerek genel ekonominin aleyhinde durumların ortaya çıkmasını engellemelidir.
- Dürüstlük; sorumlu olunan tüm tarafların hakkının her ne nedenle olursa değişmeyeceği fikrinin sorumlu olunan taraflara verilerek onların nezdinde gerekli güvenin sağlanmasıdır,
- Tarafsızlık ve Bağımsızlık; taraf adına ücret karşılığı iş yapılıyor olsa bile, meslek elemanlarının yapılan iş sürecinde bağımsız olduğunu düşünerek tarafsız olarak faaliyetlerini sürdürmesidir,

- Özenli çalışma; sorumluluk bilinci içerisinde yerine getirilen faaliyetleri, taraflardan birini mağdur etmeyecek biçimde, teknik bilgiye sahip olarak meslek ahlakının vermiş olduğu bilinç dahilinde hareket etmesidir,
- Sunulan hizmetin kapsamı ve niteliği; meslek elemanlarının sunacakları hizmetlerin yasada belirtilenler dışında kalanlarını tercih ederken, işin nitelik ve kapsamını belirlemede meslek etiğini göz önünde tutarak tercih etmesidir.

3.3.2.2. AICPA Mesleki Davranış Yasası Kuralları

- Bağımsızlık; meslek mensubu faaliyetlerine devam ederken yapmış olduğu işin belirli bir taraf için veya devlet için yapıldığı düşüncesi ile hareket etmemelidir.
- Dürüstlük ve Tarafsızlık; muhasebe faaliyetleri yerine getirilirken çıkar çatışmalarına girmeksizin, işletmenin mali yapısının olduğu gibi gösterilmesi için, herhangi bir grup veya bireylerin etkisi altında kalınmamalıdır,
- Genel Standartlara Uyum; mevcut yasalar doğrultusunda mesleki yeterliliğe ulaşmış, gerekli mesleki hassasiyeti göstererek, belirli bir plan dahilinde çalışmalıdır,
- Standartlara Uyum; meslek elemanının faaliyetlerini sürdürmesi sırasında meslek örgütleri tarafından kabul edilen standartlara uygun davranmalıdır,
- Muhasebe ilkeleri ve uyum; muhasebe faaliyetlerinin yerine getirilmesinde meslek elemanları Genel Kabul Görmüş Muhasebe Kavram ve İlkelerine uygun davranışlar sergilemelidir,
- Müşteri bilgilerinin gizliliği; adına iş yapılan müşterinin faaliyetlerinin sonucunda çıkan ekonomik veya muhasebe bilgilerinin işletmenin dışında bulunan birey ve gruplara açıklanmayarak o bilgiler sır nitelikli olarak saklanmalıdır,
- Şartlı ücret; yapılacak işlerin niteliği belirlendikten sonra ücret (Konulan alt ve üst limitler dahilinde olmak şartı ile) işin sonunda değil başında takdir edilmelidir,
- Meslek onuru ile bağdaşmayan ücret; meslek elemanlarının sorumlu oldukları gruplardan birisi olan meslektaşlarının genel itibarını ve meslek mensubunun kendi

bireysel itibarını ve mesleğin gelecekteki onuru ile bağdaşmayan her türlü hakarettten kaçınılmalıdır,

- Reklam yapma yasağı; gerçek nitelikli olmayan veya abartılı şekilde bilgi verilmesi sonucunda veya bir baskı unsuru kullanılarak dayatma sonucu müşteri temin edilmemelidir,
- Komisyon ve danışma ücretleri; meslek elemanının kendi faaliyet alanı dışındaki, bir mal veya ürünün temin edilmesi veya bir hizmetin sunulmasının temin edilmesi için aracılık yaparak bunun sonucunda ücret almamasıdır,
- Meslek unvanı ve mesleği icra biçimi; mevcut yasaların vermiş oldukları yetkilerin kullanılabilmesi için, verilen meslek unvanı haricinde bir unvanın kullanılmamasıdır.

Etik, yazılmamış kurallardan ibaret olan ve etik kuralların uygulanmasının bireylerin vicdani insiyatifine sıkı sıkıya bağlı olan bir kavramdır. Muhasebe meslek mensuplarının meslek etiğine uymaları veya uymamaları geniş kesimlere önemli etkiler yapmaktadır.

3.3.3. Standartlaşmanın Getirdiği Fırsatlar ve Riskler

Muhasebenin temel görevi işletme içi ve işletme dışı kişi ve kuruluşlara bilgi üretmektir. Üretilen bu bilgiyi hızlı bir şekilde analiz eden, kullanan veya fırsata dönüştüren işletmeler başarılı olmaktadır. Bilişim teknolojilerinin yaygınlaşması, gümrük kotalarının kaldırılması veya azaltılması uluslararası piyasaların ve işletmelerin küreselleşmesine neden olmaktadır.

Küresel ortamda işletmelerin başarılı olabilmesi için bilgilerin anında analiz edilerek yatırıma dönüştürülmesi gerekir. Bilgiyi kullanma sürecinde kişi ve kurumların finansal tabloları yorumlamalarında muhasebe standartlarının uyumlaştırılması önemli rol oynamaktadır.

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından 41 adet muhasebe standardı(TMS), 8 adet de Finansal Raporlama Standardı(TFRS) yayımlanarak uygulamaya konulmuştur (<http://www.tmsk.org.tr>).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MUHASEBE MESLEĞİNİN DÜNYA'DA VE TÜRKİYE'DE TARİHİ GELİŞİMİ

4.1. DÜNYA'DA MUHASEBE MESLEĞİNİN TARİHİ GELİŞİMİ

Muhasebe mesleğinin dünyadaki gelişiminin 17. ve 18. y.y. 19. ve 20. y.y. ve 20. y.y. sonrası olarak üç başlık altında incelenmesinin uygun olduğu görülmüştür.

4.1.1. 17. ve 18.y.y.'lardaki Tarihi Gelişimi

Araştırmalara göre muhasebe alanındaki ilk eserler İtalyan'lar tarafından verilmiştir. İtalya'da çift kayıtlı defter tutma yöntemine ait ilk kitap yazarların defter tutma ile ilgisi olmayan, zamanın bilginleri olduğu görülmektedir. Örneğin; Napoli'de bir yargıç olan Cotrugli ilk muhasebe kitabını 1458 tarihinde kaleme almış, fakat eseri yüzyıl gibi uzun bir süre yayınlanamamıştır. Bu nedenle Luca Paccioli'nin kitabı 1494 tarihinde yayınlanmış olmasına rağmen çift kayıtlı defter tutma yöntemini ilk ele alıp açıklayan kitap olarak kabul edilmiş bulunmaktadır(Güvemli, 1994: 10-11).

Rahip Paccioli, devrinin çok ünlü matematikçilerinden biridir. Summe De Arithmetica" isimli kitabının, aritmetik kısmını, otuzaltı bölüm tutan "Venedik Muhasebe Metodu" diye isimlendirdiği çift kayıtlı defter tutma yöntemi ile sona erdirmiş ve bu yöntemin iki yüz yıldan fazla bir zamandan beri uygulanmakta olduğunu da kitabında açıkça belirtmiştir (Özgür,1996: 15).

Rahip Paccioli'nin yeni bir muhasebe yöntemi bulmadığını yüzyıllardan beri uygulanan bir yöntem kitabında yer verdiği için muhasebe nin babası olarak isimlendirildiği söylenir. Rahip Paccioli'nin kitabında çift kayıtlı defter tutma yönteminden bahsederek kendi ülkesinde uygulanan bu yöntemin diğer ülkeler de de kullanmasını sağladığı ifade edilir.

Paccioli ileri sürdüğü kayıt sisteminde ajanda, günlük defter ve büyük defter olmak üzere üç deftere yer verir. Bunlar arasında bağlantıların ne şekilde kurulacağını belirtir.

Günlük defter, büyük defter ve ajandaların sayfalarının numaralanarak, yetkili makamlar tarafından onaylanması gereğine de işaret ederken iç kontrolün önemi üzerinde durur. Tahsili şüpheli olan alacaklara karşılıklar ve duran varlıklara amortisman ayrılmasının esaslarını belirtir. Bilanço ile hesapların düzenlenmesinde en çok likitten en az likite doğru bir sıra izlenmesi esasına da işaret eder (Yalkın, 1998: 20).

1642 yılında hesap makinasının Fransız Blaise Pascal tarafından bulunması toplama, çıkartma işlemlerini kolaylaştırarak muhasebe defterlerinin daha kullanılabilir duruma gelmesini sağlamıştır. Artık muhasebe defterlerinin yaygın bir kullanım alanı oluşmaya başladığı görülür (Ayboğa, 1999: 11).

Luca PACIOLİ ve onu izleyen 16. yüzyıl yazarları defterlerin noterden onaylatılarak hukuki nitelik kazanmalarını sağlamağa çalışmışlardır. Hatta 1549 yılında İspanya’ da krallık, “... tüccarların defterlerini İspanyolca tutmaları” zorunluğunu getiren yasa dahi çıkartmıştır. Ne var ki, bu zorunluluk defter tutma zorunluluğu değildir. Bu zorunluluk, Fransa’ da 1673 yılında **Colbert Kararnamesi** ile getirilmiştir.

Colbert Kararnamesiyle muhasebe ile hukuk arasında bağıntı kurulurken muhasebe defterlerinin kullanımı da düzen altına alınmıştır.

17. yüzyılın muhasebe tarihindeki bu en önemli olayını ortaya koyan Colbert Kararnamesi on maddeden oluşmaktadır.

1. Madde’de, tüccarların alışverişlerini, senetli işlemlerini, borçlarını ve masraflarını bir deftere kaydetmeleri zorunluğa yer almaktadır.

2. Madde’de, bankalar ve kambiyo ajanlarının ticari işlemlerini ve işlemlerde doğacak protesto durumlarını günlük deftere yazmaları zorunluğuna yer verilmiştir.

3. Madde de, ticaret defterlerinin ilk ve son sayfalarının bulunulan kentin noterinde (consul) onaylatılması zorunluluğu ile ilgilidir.

4. Madde’de, bankalar ve kambiyo ajanlarının defterlerinin her sayfasının onaylatılması gerekliliği belirtilmektedir.

5. Madde’de, günlük deftere tarih sırası ile, boş yer bırakılmadan işlemlerin sırası ile yazılması zorunluğu ile ilgilidir.

6. Madde’de, Kararname’ nin yayınlanmasından sonra altı ay içinde yukarıdaki maddelerin uygulanmasına başlanması istenmiş ve eski defterlerin içindekilerin yeni defterlere aktarılabilmesi belirtilmiştir.

7. Madde, tüccarların aldıkları değerli ödeme belgelerini defterlere yazmaları zorunluğu getirmektedir.

8. Madde’de, tüm tüccarların iki yılda bir kez tüm aktif ve pasiflerini gösteren envanter yapmak zorunluğunda oldukları yazılıdır.

9. Madde, defterlerin, kayıtların ya da envanter bilgilerinin hukuki bir belge niteliği taşıdıkları belirtilmektedir.

10. Madde, bir tüccarın defterlerini ve kayıtlarını kanıt olarak kullanırken kendisine yemin verilebileceği hususunu içermektedir.

Colbert Kararnamesi, muhasebenin çerçevesinin oluşturulması ile ilgilidir. Bu aynı zamanda çift yanlı kayıt düzeninin hukuki yapı ile güçlendirilmesi olayıdır denilir (Ayboğa, 1999: 11).

Benzer uygulamanın aynı mükemmeliyette Belçika’ da ancak 1872 yılında yapılabildiği göz önünde tutulursa, Colbert Kararnamesi’nin tarihsel önemi daha iyi anlaşılmaktadır.

4.1.2. 19.ve 20. y.y da Tarihi Gelişimi

19.yüzyılda meydana gelen birçok önemli ekonomik olay muhasebenin büyük bir gelişme göstermesine neden olmuş, kayıt tutma sisteminin bir muhasebe disiplinine dönüşmesini sağlamıştır. Muhasebe özellikle A.B.D. ve İngiltere’de ticaret ve sanayinin hızla büyümesi sonucu hızlı bir gelişme göstermiştir.19.yüzyıldan önce Endüstri devrimi başladığı halde çoğu mekanik buluşların henüz kullanım alanı bulamadığı görülmektedir. Endüstri devriminin tam anlamıyla kendini göstermesi 19.yüzyıldan itibaren başlar.

19.yüzyılda ticarete önemli değişikliklerin meydana geldiği görölmektedir. Adam Smith'in 1776 yılında yayınlanan ve kısaca Ulusların Serveti (Wealth of Nations) diye anılan kitabında ortaya koyduğu doktrinler ve Fransa'da Fizyokratların etkisi, ticaret tarifelerinin azaltılması ve serbest ticaretin kurulması için tartışmaların açılmasına neden olmuştur.

1930 yılı bu dönemin sonu olarak kabul edilir. 1929 "Büyük Buhranı" diye anılan ekonomik buhran, diğer etkilerin yanı sıra, muhasebe ilkelerinin ve rapor zorunluluklarının yasalarla konulmasına da neden olmuştur. 1929 yılında İngiltere'de çıkarılan Şirketler Yasası şirketlerin rapor zorunluluklarının kapsamını genişletmiş, A.B.D.'de şirketlerin finansal raporlarını geliştirmek için 1930 yılında Amerikan Muhasebeciler Kurumu ile New York Menkul Kıymet Borsası arasında işbirliği yapılması önerilmiştir. Bir muhasebe teorisinin yetkili bir kurulca hazırlanması konusu 1930 yıllarından sonraki olaylardan sonra ortaya çıkmıştır.

Bu dönemde sermaye ile kar ayırımının giderek öneminin arttığı, sanayileşmenin etkisiyle maliyet muhasebesini geliştirdiği, üretim maliyetlerinin artmasıyla beraber maliyetler hakkında yönetimin bilgi isteğinin arttığı, sermaye şirketlerinin artmasıyla muhasebe teorisindeki bazı temel fikirlerin de ortaya çıktığı görölmüştür.

Bu dönemde görülen önemli değişimlerden bir diğeri sermayenin ülke değiştirmesidir. Bu şekilde yatırımların başka ülkelere kayması da muhasebenin gelişimine katkı sağlamaktadır.

4.1.2.1. 1920 Yılına Kadar Muhasebenin Gelişimi

Bu dönemde muhasebe uygulamalarında tartışmaların yoğun olarak yaşandığı gözlenmektedir. Muhasebe teorisi olarak kabul edilen birçok konunun uygulamasının zaman aldığı görölmektedir.

En önemli tartışma konularından birincisi: farklı şirketlerin karlarının veya aktif değerlendirmelerinin tam bir karşılaştırılmasının tükenme paylarında kullanılan çeşitli yöntemlerden dolayı olanaksız olduğu görölmektedir. Tükenme payı konusunun yeniden ele alınması gerekmektedir. Tarzında görüşler ileri sürölmüştür.

İkinci olarak konsolide tablolar şirketleşmenin artmasıyla gereksinimlere cevap vermede iyi bir adım olarak kabul edilmiş fakat konsolidasyonun ne zaman yapılacağı konusunda herhangi bir standart getirilmemiş olması sıkıntıları da beraberinde getirmiştir. Konsolidasyonun çoğu zaman yeterince kapsamlı olmadığı gözlenmiştir.

Üçüncü eleştirilen ve tartışılan konu satış hacminin ve hâsılâtın açıklanmamasıdır. Gelir tablosunda çoğu zaman hâsılât gösterilmemekte gösterilse bile bu uygulamadan vazgeçilmektedir. Kar marjının yüksek olduğu dönemlerde hasılâtın yüksek olması satışlara karşı bir direnç oluşturmakta, bu durum rakipler için bir avantaj olmakta denilerek hasıllata gelir tablosunda yer verilmediği görülmüştür.

Tartışma konusu olarak dördüncü sırada işletmenin ana faaliyet konusundan elde edilen gelirlerin diğer gelirlerden ayrılmasında yaşanan sıkıntı yer almaktadır.

Bunların yanı sıra bu dönemde dağıtılmayan karların diğer özsermaye kalemlerinden veya bilançodaki sermaye hesaplarından tutarlı bir şekilde ayrılmamasının doğal kabul edildiği görülür. Karların ve özsermayenin olduğundan az gösterilmesi için fazla tükenme payı ayırmak, yeni yapıları işletme giderlerine kaydetmek, anormal derecede karşılıklar ayırmak, sık karşılaşılan ve doğal karşılanan durumlar arasında sayılmaktadır (Akdoğan ve Aydın, 1987: 78).

4.1.2.2. 1920 Sonrası Tarihi Gelişimi

1930 yılına kadar olan muhasebe tarihinin incelenmesi sonucu bu yıllara kadar muhasebe teorisinde bir gelişmenin olmadığı fakat uygulamada önemli gelişmelerin sağlandığı görülmektedir. 1900 lü yıllarda başlayan 1920–1930 döneminde yoğunlaşan muhasebe uygulamasına dair tartışmaların en önemli sonucu olarak muhasebenin amacının yönetici ve kreditoirlere bilgi sağlamadan, yatırımcı ve pay sahiplerine bilgi sağlama yönünde değişme göstermesi olarak kabul edilir.

Bu dönemde ortaya çıkan önemli gelişmelerden bir diğeri de bilançoaya verilen önemin gelir tablosuna doğru kaymasıdır. 1920 yıllarında A.B.D.'de ve İngiltere'de giderek artan sayıda işletmeler gelir hesaplarıyla ilgili bilgiler sağlamıştır. Bunun sonucu olarak dikkatler gider dağıtımlarının ve tahakkukların niteliği ve bunların kar

üzerindeki etkileri üzerinde yoğunlaşmıştır. Yine bu dönemde zararların ve gider kalemlerinin, karın bir dönemden diğerine önemli farklılıklar göstermemesini sağlamak için, gelecek dönemlere aktarılması uygulamalarına da rastlanılmaktadır.

Günümüz muhasebe anlayışının oluşmasında artık uygulamaların yanı sıra muhasebe konusunda yazılan teorik eserlerin etkisi görülmüştür (Akdoğan ve Aydın, 1987: 79).

İngiltere’de 1850 yılında kurulan Muhasebeciler Kurumu (Institute of Accountants) ve Amerika Birleşik Devletleri’nde kurulan Amerikan Muhasebeciler Kurumu (American Institute of Certified Public Accountants, AICPA) gerek bizzat yaptığı, gerekse finanse ettiği çalışmalarla muhasebe literatürünü geliştirmiş ve muhasebe teorisine büyük katkılarda bulunmuştur. Bunların yanında eski adıyla Amerikan Üniversite Muhasebe Eğitimcileri Derneği (American Association of University Instructors in Accounting) yeni adıyla Amerikan Muhasebe Derneği (American Accounting Association, AAA) özellikle teorik çalışmalarıyla, Amerika’da 1933 yılında “büyük krizi” takiben kurulan Menkul Kıymet Komisyonu (Securities Exchange Commission, SEC) AICPA’nın katkısıyla 1959 yılında kurulan Muhasebe İlkeleri Kurulu (Accounting Principles Board, APB) ve 1972 Haziranında APB’nin yerine geçen Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (Financial Accounting Standards Board, FASB), yayınladıkları ilkelerle muhasebenin birçok sorununa çözüm getirmiş, uygulanan farklı ilkeleri eleyerek sayısını azaltmış ve muhasebe teorisine önemli katkılarda bulunmuşlardır. İngiltere’deki İngiltere ve Galler Diplomalı Muhasebeciler Kurulu (The Institute of Chartered Accountant in England and Wales, ICAEW) da, A.B.D.’de APB ve FASB ‘nın yaptıkları İngiltere’de yerine getirmiştir. Ayrıca A.B.D. kongresince 1970 yılında kurulan Maliyet Muhasebesi Standartları Kurulu (Cost Accounting Standards Board, CASB), 1919 yılından beri etkinlikte bulunan Ulusal Muhasebe Derneği (National Association of Accountants, eski adıyla National Association of Cost Accountants, NAA) özellikle maliyet, yönetim muhasebeleri konusundaki araştırmalarıyla muhasebe teorisine katkıda bulunmuşlardır. 1931 yılında kurulan Finansal Yöneticiler Kurulu (Financial Executives Institute, FEI) ve bunun bir yan kuruluşu olan Finansal Yöneticiler Araştırma Vakfı (The Financial Executives Research Foundation) gerek kendi yayınları, gerekse diğer muhasebe kurumlarıyla birlikte yaptıkları çalışmalarla

muhasebe teorisine katkıda bulunmuşlardır. Kanada'daki Kanada Diplomalı Muhasebeciler Kurumu (Canadian Institute of Chartered Accountants, CICA) ve Avusturalya'daki Avusturalya Diplomalı Muhasebeciler Kurumu (Institute of Chartered Accountants in Australia, ICAA) ile Avusturalyalı Muhasebeciler Toplumu (Australian Society of Accountants ASA) finansal raporların geliştirilmesi yolunda önemli katkılarda bulunmuşlardır (Akdoğan ve Aydın, 1987: 80).

Çokuluslu şirketlerin ve uluslar arası profesyonel muhasebe şirketlerinin hızlı gelişmesi, farklı ülkelerdeki muhasebecilerin tekdüzen muhasebe uygulamaları ve uluslar arası bir muhasebe ilkeleri anlayışının geliştirilmesi için işbirliği zorunluluğunu doğurmuştur. Yaklaşık olarak 1925 yılında toplanan bir Uluslar arası Muhasebeciler Kongresi (International Congress of Accountants) İkinci Dünya Savaşı hariç her beş yılda bir toplanmıştır. Kongrelerin ana amacı ülkelerin karşılaştıkları karşılıklı sorunların çözümü için fikir alışverişini sağlamak olmuştur.

1960 lardan sonra dikkatler muhasebe standartlarının uyumlaştırılması ve uluslar arası standartların geliştirilmesi yönünde olmuştur. 1972 yılında 60 ülkeyi temsil eden 3500 den fazla üyenin katılımıyla Avusturalya Sidney'de toplanan onuncu kongre sonucunda, 1973 yılında Uluslar arası Muhasebe Standartları Komitesi (International Accounting Standards Committee, IASC'ın) kurulmuştur. Kongrelere ev sahipliği yapan dokuz ülke (Avusturalya, Kanada, Fransa, Almanya, Japonya, Meksika, Hollanda, İngiltere, ve A.B.D.) kurucu üye olarak seçilmiştir. IASC'nın amacı uluslar arası muhasebe standartlarını saptamak ve yayınlanan finansal tabloların bu standartlara uymasını sağlamaktır.

Ulusal muhasebe kurumları arasında işbirliği sağlamada ve uluslar arası karşılıklı bir anlayış yaratmada etken olan diğer örgütler arasında: 1949 yılından beri her iki veya üç yılda bir toplanan ve Batı yarımküresi ülkelere açık olan Amerika içi Muhasebe Konferansları (The –Inter-American Accounting Conferences, IAAC) ile Avrupa Muhasebe Uzmanları Birliği (Union d'Experts Comptables in Europe) ve Asya ve Pasifik Muhasebecileri Konfederasyonu (The Confereration of Asian and Pacific Accountants) sayılabilir (Akdoğan ve Aydın, 1987: 81).

4.2. TÜRKİYE'DE MUHASEBE MESLEĞİNİN TARİHİ GELİŞİMİ

Genel olarak muhasebe gereksinimler ortaya çıktıkça gelişmiş ve muhasebe teknik ve kavramlarındaki değişiklikler, geçmişteki birikime dayanarak, zamanla oluşmuştur. Türkiye deki muhasebenin gelişimi de bunun bir istisnası değildir.

Muhasebe genel bir kavramdır. Özel kesimde devlet kesimi de muhasebeden yararlanır. Muhasebe Türk devletlerinin tarih sahnesine çıkmasından öncede vardı. Ancak 19. yy la kadar Türklerde bir özel kesim muhasebesinin gelişmediği görülmektedir. Bunun yerine Türk devletlerinde, tarihte devlet kurma ve onu yaşatmadaki becerilerinde önemli payı olan bir devlet muhasebesinin her zaman var olduğu dikkati çekmektedir.

Devlet muhasebesi Osmanlı İmparatorluğu ve Osmanlı İmparatorluğunun etkisi altında Ortadoğuda bulunan ülkelerde geliştirilmiştir. Bu devlet muhasebesi sistemi ilk olarak Abbasiler ve İlhanlılar tarafından uygulanan merdiven sistemine dayanmaktadır (Örten, Temmuz 2008:285).

Devlet gelirlerinin ve devlet harcamalarının muhasebe kayıtları devlet muhasebesinin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Vergi koymak, bu vergiyi toplamak, yani devlet gelirlerini arttırmak, bu çalışmaların güç yanını oluşturur. Bu nedenle de devlet muhasebesinin vergiye dönük yanı daha güçlü olmak zorundadır. Bu durum ise, devlet muhasebesi tarihinin, vergi tarihi ile ilişkilerini artırmakta ve hem genel olarak, hem de Türk Devletlerinde vergi tarihinin kısaca incelenmesinin yararlı olacağını ortaya koymaktadır.

Türklerce oluşturulan muhasebe tarihinin ilk döneminin başlangıcı eldeki belgelerin kısıtlı olması dolayısıyla tam olarak saptanamamaktadır.

Türkler için en küçük sosyal birim kabile ve en büyük sosyal birim ise eyalettir. Fakat Türkler daha çok kabile hayatı yaşamışlardır. Ulus bilinci geliştikten ve yerleşik hayata geçildikten sonra muhasebe kavramı gelişmiştir. Memlûklüler ve Selçuklular Osmanlı İmparatorluğu'ndan önce kurulmuş ve Osmanlı Döneminde de Ortadoğu'da varlıklarını devam ettirmiş iki büyük Türk devletidir. Bu iki büyük Türk Devletinin kültürleri, iktisadi kavramları ve muhasebe ile ilgili yönleri Osmanlı İmparatorluğu'nunkine benzemektedir (Örten, Temmuz 2008:285).

Bugünkü Çin'in Kan-su vilayeti sınırları içinde kalan Doğu Türkistan'ın Tun Huang bölgesinde, kayalar içinde mağaralarda çeşitli el yazmaları bulunmuştur. Halen British Museum'da bulunan ve M.S. 600 'lü yıllara ait olduğu tahmin edilen bu el yazmalarında "kuyudat memuru" nun öneminden söz edilmekte ve bir Türk Köyünde yapılan mal varlığı tespiti işlemi yer almaktadır. Aynı yıllarda (M.S. 621- 656) Göktürkler'in bastığı madeni paralar da günümüze kadar gelmiştir. M.S. 731 yılında ölen Bilge Han'ın oğlu Kültekin adına 732 yılında dikilen Orhun yazıtlarındaki, envanter amaçlı olması muhtemel, kayıtlar görülmüştür. Kültekinden kalanlar "kıymetli altın, gümüş, sandal ağacı, dört çadır ve atlar " biçimin de sıralanmaktadır (Güvemli, 1995: 13).

Karahanlılardan kalan, hesap işleriyle ilgili bilgilerin yer aldığı en önemli belgeler; Kutadgu Bilig ve Divanü Lugat-it Türk'dür.

Yusuf Has Hacib tarafından yazılan Kutadgu Bilig de, "hazinedar"ın yani devlet hazinesini yöneten kişinin sahip olması gereken özellikler belirtilmiş ve bu kişinin dikkat etmesi gereken kayıt esasları sıralanmıştır. Örneğin Hazinedarın "çok doğru, güvenilir, iyi ve dürüst olması " gereği açıklanmakta ve "doğruluk bir sermayedir, iyilikler bu sermayenin karıdır" denilmektedir. Kayıtlarda dikkat edilmesi gereken konular anlatılırken de "yıl, ay, gün ile tarih belirlenmeli, sayılar açık olarak yazılmalı" denilerek "hesapta güven kuşkusuz kayıt yapmakla sağlanır." açıklaması yapılmaktadır.

Kutadgu Bilig 'le aynı dönemde yazılan Divanü Lugat-it Türk adlı eserde de ticari deyimler ve kayıt araçları ile kimi kayıt düzenine ilişkin sözcükler açıklamalı olarak yer almaktadır.

Türk devletlerinden bir diğeri İlhanlılar da günümüze kadar gelen önemli muhasebe belgeleri bırakmışlardır. Örneğin 1307 yılında Felek Ala-yı Tebrizi tarafından yazılan ve günümüze kadar ulaşan en eski muhasebe eğitimi yapıtı olan "saadetname" 1330 yılında yazılmış olan "Risale-i Şahibbiye " 1340 da İmad Es Seravi tarafından yazılan ve İlhanlı Devletinin 1337-38 yılı devlet bütçesinin kopyasında yer aldığı "Cami-ül Hesap" adlı yapıt ve İlhanlılar döneminin sona ermesinden hemen sonra 1363'de, Abdullah Bin Muhammed Bin Kıya el Mezenderani tarafından yazılan "Risale-i Felekiyye, Kitab-us Siyakat" İlhanlılar

dönemi muhasebe öğretisiyle ilgili yapıtları arasında yer almaktadır (Güvemli,1995: 15).

Osmanlılar’ da devletin hesap işleriyle ilgili ilk yasal düzenlemeler 2.Mehmet (Fatih) döneminde dir.

Devletin mali yapısı “defterdarlık” biçiminde yönetilmiş, Maliye Bakanlığının kurulması bile Tanzimat ile birlikte olmuştur (Güvemli, 1995: 16).

İşletmelerin muhasebe gereksinimi, Batı Avrupa’da Luca Pacioli ile birlikte, 15.yy’da, karın hesaplanmasına doğru gelişme gösterirken, henüz yeterli sermaye birikimi olmadığından Osmanlılar’da aynı dönemde ne üretim, ne de ticaret birimleri muhasebe kayıtlarına yönetim açısından da gereksinim duymuyorlardı.

Böyle olunca, Türk girişimcisi ne devlete hesap vermek için, ne de kendi yönetimi için muhasebe kaydı tutma ihtiyacı hissetmemiştir. Alışverişten doğan borç ve alacak ilişkileri için de, işletme sahibi, küçük işletmesinin fazla olmayan ticari alışveriş hareketlerini kendine özgü basit hesaplarda yürütebiliyordu. Bu açıklamalar ışığında Türk devletlerinde muhasebe vergi almağa ve harcamaya dayalı devlet muhasebesi biçiminde gelişme göstermiştir (Güvemli, 1995: 16).

Varlığı 1930 yılında Zeki Velidi Toğan tarafından ortaya konulan “Risale-i Felekiyye Kitab-us –Siyagat “ adıyla anılan ve 1363 yılında yazılan kitap bize daha o yıllarda muhasebede çift-yanlı kayıt (muzaaf) yönteminin uygulandığını göstermektedir. Muhasebeciliğin saygın bir meslek olduğunu, devlet gelir ve giderlerinin yasa ve bütçeye bağlı olduğunu, muhasebe anlayışının Venedik’e Ortadoğu’dan gitmiş olabileceğini göstermektedir (Akdoğan ve Aydın, 1987: 83).

Cumhuriyet döneminin ilk yıllarına bakıldığında muhasebenin gelişmesinde en önemli faktörün kamu sektöründeki uygulamalar olduğu görülmektedir. Türkiye Cumhuriyeti’nin temellerinin atıldığı bir dönemde özel sektör daha çok aile işletmeleri şeklinde gelişme gösterirken kamu sektörünün payı İktisadi Devlet Teşekkülleri ve bunların tekelci niteliğinden dolayı önemli olmuştur. Kamu iktisadi Teşebbüsleri (KİT)’nde muhasebenin temel işlevi, KİT faaliyetlerinin her birinin sonuç ve maliyetlerinin belirlenmesi ile KİT’in bir işletmecisi olarak faaliyetleri ile bir

kamu görevlisi olarak faaliyetleri ile bir kamu görevlisi olarak yaptığı faaliyetlerin sonuçlarının finansal olarak birbirinden ayrılmasına hizmet etmek olmuştur.

Türkiye’de muhasebenin gelişmesine önemli olan bir diğer etkende, gelişmiş Batı’lı ülkelerdeki muhasebe uygulamalarının “kopyacılık derecesine varan” etkileridir. Bu kopyacılığın nedenleri olarak Türkiye’de sanayileşmede yabancı ülkelere teknik yardım alınması, Öğretim üyelerinin yabancı ülkelerde eğitim görmesi ve yabancı öğretim üyelerinin Türk eğitiminde yer alması sayılmıştır (Lalik,1980: 122–126).

Muhasebenin gelişiminde etkin olan diğer bir hususta Türkiye’de muhasebenin vergi hukukunun etkisinde gelişmesidir. Vergi hukukumuzun temelleri ise yine yabancı ülkelerdeki vergi hukuku olduğundan bu faktör ile yukarıda anılan yabancı ülkelerdeki muhasebenin etkisi bir arada değerlendirilmiştir (Akdoğan ve Aydın, 1987: 72).

4.2.1 Fransız Etkisi Altındaki Dönem

1807 tarihli Fransız Ticaret Kanunu Tercümesi olan 1850 sayılı Kanunname-i Ticaret, tüccarların tutmakla yükümlü olduğu defterlerle ilgili hükümleriyle Türkiye’de muhasebeyi etkileyen ilk düzenleme olarak anılmaktadır.

1883 yılında kurulan İstanbul Mekteb-i Alisi (Marmara Üniversitesi)’nde kullanılan başlıca muhasebe ders kitapları yine Fransız etkisinde hazırlanmıştır. Kırım savaşı sonrasında yurda gelen yabancı sermaye, 1880 yılında kurulan Osmanlı Bankası muhasebe uygulamalarında da Fransa’nın etkisi görülmektedir (Akdoğan ve Aydın, 1987: 84).

Cumhuriyetten önce ülkemizde muhasebe eğitiminin İstanbul Ticaret Mektebi ile Darüşşafaka ve Askeri Rüşdiye mekteplerinin ders programlarında yer aldığı belirtilmektedir. Bu dönemde muhasebe konusunda yayınlanan az sayıdaki kitapların tümünün kayıt tutma ve defter sistemleri ile ilgili olması da bu sonucu doğrulamaktadır. Bu kitapların Fransız literatürünün etkisi altında yazıldığına ve muhasebe kuramı ile uygulamasında Fransız etkisinin 1926 yılına kadar devam ettiğine de işaret edilmektedir.

Buna karşın, Cumhuriyetten önce ülkemizde muhasebe uygulaması devlet muhasebesi ile sınırlı kalmıştır. Bu dönemlerde işletmeler basit kayıt yöntemlerinden yararlanmışlardır. 1340(=1924) tarihli “Hesap Talimatnamesi” ile devlet muhasebesine muzaaf* kayıt yönteminin uygulanması öngörülmüştür. Uygulayacak muhasebecilerin olmaması nedeniyle 1928 yılında devlet muhasebesine muzaaf kayıt yönteminin uygulamasından vazgeçilmiştir (Yalkın, 1998: 11).

4.2.2. Alman Etkisi Altındaki Dönem

Hiçşaşmaz 1926 yılında yürürlüğe giren 865 sayılı TTK, Alman TK’dan alındığı için Türkiye’de muhasebe üzerinde Alman etkisinin bu dönemde başladığını söylemektedir. Bu kanunda “şirket hesaplarının tutuluş şekli ile karın hesaplanması üzerinde durulmuş, ayrıca hesap dönemleriyle sınırlı olarak envanter çalışmaları, bilanço ve kar-zarar tablolarının düzenlenmesi ”gibi hususlar hükme bağlanmıştır (Hiçşaşmaz, 1970: 60–64).

1933 yılında Alman profesörü Sachsenberg tarafından Sümerbank için hazırlanan muhasebe sistemi, iktisadi devlet teşekküllerinin çoğunluğu tarafından benimsenip uygulamaya konduğu gibi, sistemin özel sektörde de geniş etkiler yaptığı görülmüştür(Yalkın, 1998: 11).

Alman Sachsenberg’in Türkiye’de masraf türleri, masraf neveleri, masraf hamilleri, icmal ve tevzi tabloları kavramlarının yerleşmesini sağladığı kabul edilmektedir (Hiçşaşmaz, 1970: 60–64).

Bunun yanında, 1940 yılından sonra çıkan Kazanç Vergisi Kanunu ile 1950 yılında çıkarılan Gelir Vergisi Kanunu muhasebe uygulamasının önemini artırmış ve bu konudaki gelişmelere hizmet etmiştir(Yalkın, 1998: 11).

VUK ile bir yandan defter tutma, belgeleme, değerlendirme gibi konularda muhasebeye bir düzen getirilirken, diğer yandan hem özel sektör hem de kamu sektörü kanun kapsamına girdiğinden, muhasebe uygulamalarında, özel sektörü de içeren kapsamlı bir düzen getirilmiştir.

* muzaaf kayıt: her işlemle ilgili tutar veya tutarların hem borç hem alacak olarak kaydedilmesini ifade eder.

Bu arada, vergi amacıyla da olsa, karın saptanması, farklı gelir türleri için bir esasa bağlanmıştır.

1957 yılında çıkarılan 6762 sayılı TTK, yine bir Alman Prof.(Hirsch) başkanlığında hazırlanmıştır. Durakbaşa bu kanun ile, özellikle anonim ortaklıkların muhasebe düzenine ilişkin bazı şekil ve esas zorunlulukları getirildiğini belirtmiştir.

4.2.3. 1960 Sonrası Gelişmeler

Türkiye’de muhasebe konusunda en önemli çalışmaların 1960 yılından sonra gerçekleştiği görülmektedir. Aralık 1960 yılında çıkarılan 154 sayılı kanunun (Hazinenin ve İktisadi Devlet Teşekküllerinin Bir Kısım Borçlarının Tahkimi Hakkındaki Kanun) 17. maddesi gereğince yerli ve yabancı uzmanlardan oluşan bir kurul oluşturulmuştur. Bu kurul raporunu hazırlamış fakat hazırlanan rapor yeterli görülmeyerek 26 haziran 1961 tarihinde iki Türk ve üç yabancı uzmandan oluşan bir “revizyon komitesi” oluşturulmuş ve bu komiteye İDT’ni incelemek ve önerilerde bulunmak görevi verilmiştir. Komitenin hazırladığı raporda TTK ve VUK arasında uyum sağlamak için esas ve terminoloji bakımından değiştirilmesi gereken hükümler belirtilmiş, inceleme alanına giren ticaret, sanayi ve madencilik işletmeleri için bir muhasebe sistemi, mali tablolar, değerlendirme yöntemleri açıklanmıştır. İDT için zorunlu, özel sektör için isteğe bağlı tekdüzen hesap planını hazırlayacak bir araştırma kurulunun oluşturulması önerilmiştir (Akdoğan ve Aydın, 1987: 87).

27 Mayıs 1960 devrimini izleyen ilk aylarda, kamu iktisadi teşebbüsleriyle ilgili olarak yerli ve yabancı uzmanlar tarafından yapılan etütler, işletmelerimizin büyük bir kısmının muhasebenin bir yönetim aracı olduğu bilincine sahip olmadıklarını göstermiştir. Ülkemizde muhasebenin vergi ve diğer yasalar tarafından işletmelere yüklenen bir külfet olarak ele alındığı da anlaşılmıştır. Bu konudaki etütler ve ön çalışmalar, 1960–1964 yılları arasındaki dönemde sürdürülmüş ve Mart 1964’de yürürlüğe giren 440 sayılı “İktisadi Devlet Teşekkülleriyle Müesseseleri ve İştirakleri Hakkında Kanun ” hükümlerine göre, Mart 1964-Mart 1968 tarihleri arasında faaliyette bulunan “İktisadi Devlet Teşekküllerini Yeniden Düzenleme Komisyonu ” kurulmuştur. Bu komisyonun görevlerinden bir tanesi de “Muhasebe usullerinin ıslahı ve yeknesaklaştırılması için esaslar tesbit etmek ” şeklinde belirtilmiştir. Düzenleme komisyonu, Mart 1968 de ilkelerini koyduğu Tekdüzen Muhasebe Sisteminin, iktisadi devlet teşekkülleri için zorunlu ve özel sektör için de

isteğe bağılı olmasını önermiştir. Bu sistem, geniş ölçüde Amerikan muhasebe kuramı ve uygulamasına dayandırılmıştır.

Düzenleme Komisyonu'nun sona erme tarihi olan 21 Mayıs 1968'den 21 Mayıs 1971'de Kamu İktisadi Teşebbüsleri KİT Reform Komisyonu kuruluncaya kadar geçen dönemde KİT Tekdüzen Muhasebe Sistemi ile ilgili faaliyetler Devlet Planlama Teşkilatı Yeniden Düzenleme Şubesi tarafından yürütülmüştür. Bu dönemde sistemin tanıtılmasına ait çalışmalar ile uygulama olanağını ölçen pilot uygulamalar yapılmıştır (Yalkın, 1998: 12).

Tekdüzen muhasebe sisteminin kademeli olarak 1972 ve 1977 yıllarında uygulanmaya konulması sonucu "İDT'lere yalnız tek tip ve üniform sistem fikri getirilmekle kalınmamış, bu kamu kuruluşlarının artık yetersiz hale gelmiş ve modern işletmecilik anlayışına göre yöneticilere yararlı olmayan muhasebe sistemlerinin yenilenmesi de sağlanmıştır (Gökten, 1980: 168)

KİT'nin muhasebe sistemini belirleyen tekdüzen muhasebe ve rapor sistemi dışında, Sermaye Piyasası kanunu (SPK)'nun çıkarılmasına kadar Türkiye'de muhasebe alanında resmi bir çalışma yapılmamıştır. Fakat Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği(TMUD) tarafından yapılan çalışmalar Türkiye'de muhasebenin belirli bir düzeye ulaşmasında etkili olmuştur.

TMUD, ülkemizde mesleğin tanımlanması, topluma anlatılması, Dünya uygulamalarının ülkemize taşınması, konu ile ilgili uluslararası çalışmalarda ülkemizin temsil edilmesi konularında çok değerli hizmetlerde bulunmuştur. TMUD, 1938'den sonra, 1949, 1956, 1961, 1966, 1972, 1977 ve 1987 yıllarında yapılan meslek yasa tasarılarının hazırlık çalışmalarına katılmış, ülkemizin gereksinimlerine uygun bir meslek yasasının çıkmasını sağlamak üzere yasa tasarı taslakları hazırlamış, Maliye Bakanlığına ve TBMM. Komisyonlarına önerilerde bulunmuştur.

Ülkede mesleği düzenleyen bir kanunun çıkması, TMUD'nin önemli amaçlarından biri olmuştur. 1969 yılında Dernek, üyelik koşulları arasına meslek staj ve sınav koşullarını getirmiş, Batı ülkelerinde uygulanan muhasebe ilke ve kurallarının ülkemize taşınmasına da hizmet etmiştir.

1954'ten başlayarak Dernek, zaman zaman 10–12 kişilik delege gruplarıyla ülkemizi Uluslararası Muhasebe Kongrelerinde de temsil etmiştir. Son gelişmelerle ilgili olarak, 1972'de 14 kişilik bir delege topluluğu ile Avustralya'nın Sydney kentinde toplanan Onbirinci Uluslararası Muhasebe Kongresi'nde Uluslararası Muhasebe Standartları Komisyonu'na (International Accounting Standards Committee - IASC) üye olmuştur. 1977'de Almanya'nın Münih kentinde toplanan Onikinci Uluslararası Muhasebe Kongresi'nde kurulmasına karar verilen Uluslararası Muhasebe Federasyonu'na (International Federation of Accountants - IFAC) kurucu üye olarak katılmıştır. 1975'te Dernek, IASC üyesi olarak uluslararası standartları (IAS) kabul etmiş, onların üyeleri için ülkemizde "uyulması zorunlu mesleki kararlar" olarak uygulanmasını üyelerinden istemiştir (http://www.tmud.org.tr/muhasebenin_gelisimi.htm).

Sermaye Piyasasındaki gelişmeler Türkiye'de muhasebenin bakış açısında önemli değişiklikler yapabilecek niteliktedir.

Sermaye piyasasının varlığı Osmanlı İmparatorluğu zamanına 1854 yılına kadar uzanmaktadır. Günümüzü etkileyen çalışmalar ise 1960'lı yılların başlarına rastlamaktadır. Cumhuriyetin başlarında küçük tasarrufların yatırımlara dönüştürülmesi bankalar aracılığıyla gerçekleştirilirken, özellikle 1960'lardan sonra sermaye şirketi ve holdinglerdeki sayısal artış ve buna bağlı olarak ihraç edilen menkul kıymet sayısındaki artışlar, sermaye piyasası gereksinimini ortaya çıkarmıştır.

24 Ocak 1980 tarihinde alınan ekonomik istikrar önlemlerine bağlı olarak 1 Temmuz 1980 tarihinde banka faiz oranlarının serbest bırakılmasından sonra ortaya çıkan bazı “banker” kuruluşları, tasarruf sahiplerine tahvil ve mevduat sertifikasının yanı sıra “hukuki olarak adi borç senedi niteliğindekiözkaynaklarının çok üzerinde, kendi mali yükümlülüklerini gerektiren belgeler” ihraç etmişlerdir (Akdoğan ve Aydın, 1987: 95).

4.2.4. 1994 Sonrası Gelişmeler

Muhasebe eğitimi konusunda Türkiye'de tartışılan en önemli konular, eğitimde ders programı birliği, muhasebe terminolojisinde birlik, kuramsal bilgiye karşın uygulamaya yönelik bilgi, muhasebe uygulamasına yön verecek muhasebe standartlarının kim tarafından ve nasıl saptanacağı gibi konular olmaktadır.

Türkiye’de muhasebenin amacının dahili raporlama mı harici raporlama mı olduğu konusunda kesin bir görüş birliği yoktur. Ancak sermaye piyasasının gelişmesiyle birlikte muhasebenin temel amacının harici raporlama şeklinde gelişeceği söylenmektedir. Bu da Türkiye’de belirli bir muhasebe ilkeleri bütününe ortaya konulmasıyla mümkün olacaktır.

Türkiye’de muhasebe mesleğinin bölgeler itibariyle örgütlendiği görülmektedir. Türkiye muhasebe uzmanları derneği daha çok İstanbul çevresini ve Türkiye düzeyinde akademisyenleri kapsayan etkili bir dernek olarak göze çarpmaktadır. Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneğinin faaliyetleri standart saptama açısından sınırlı kalmakta ve esasen dernek uluslar arası muhasebe standartlarını benimseme eğilimi göstermektedir (Akdoğan ve Aydın, 1987: 114–115).

"Türkiye Muhasebe Kongreleri"nin, ülkemizde muhasebe mesleğinin gelişmesi üzerinde önemli etkileri olmuştur. İlk 1957’de toplanan Kongrelerde Maliye Bakanlığı yetkilileri, Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanları Kurulu ile Teftiş Kurulu üyeleri, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu üyeleri, Ticaret ve Sanayi Bakanlıkları yetkilileri, Kamu İktisadi Teşebbüsleri (KİT’ler) ve özel işletmelerin yöneticileri ile muhasebecileri, Muhasebe, Kamu Maliyesi, Hukuk, ve ilgili diğer Sosyal Bilim dallarında akademik çalışma yapan öğretim üyeleri, "Serbest Hesap Uzmanı", "Mali Müşavir", "Muhasebe Uzmanı" gibi ünvanlarla muhasebe alanında serbest meslek faaliyeti yapan muhasebeciler, biraraya gelerek, muhasebe mesleğinin sorunlarını tartışmışlardır. Zaman zaman tansiyonu yükselen tartışmalara karşın, çıkarları birbiriyle çelişen bu gruplar, muhasebe mesleğinin geleceği konusunda önemli görüşler ortaya koymuşlar ve kararlar almışlardır. Kongre kararlarından birçoğu uygulanamamış, birçoğu toplumu gecikerek etkilemiştir. Ancak, önceleri, birbiriyle anlaşmazlıklar içinde bulunan bu grupların, Kongre’lerde muhasebe mesleğinin geleceği üzerinde çalışmaya ve tartışmaya başlamaları, ülkemizde muhasebe mesleğinin uygun gelişmesini isteyenlerin, bu gelişmelere yaptıkları en önemli katkıdır (<http://www.tmud.org.tr/muhasebeningelisimi.htm>).

Muhasebe mesleğinin 1989’da bir kanuna kavuşmasında bu kongrelerin katkısı yadsınamaz.

1957–67 yılları arasında toplanan 10 Kongre'nin tüm karar, rapor, tutanak özetleri ve bildirimleri, bu süre boyunca TMUD tarafından yayınlanan "Muhasebe Mecmuası"nın 30 sayısında vardır. 1969'da toplanan Onbirinci Kongre'den sonra uzun süre ara verilen Kongrelere TMUD, 1976'da yeniden başlamış ve Onikinci (1976), Onüçüncü (1980), ve Ondördüncü (1987) Kongrelerin toplanmasını da sağlamıştır. Bu sonuncu kongrelerin bildiri ve tartışmaları, her biri için TMUD tarafından yayımlanan kitaplar içindedir. Onbeşinci Muhasebe Kongresi 1990'da TURMOB tarafından Ankara'da ve Onaltıncısı da İstanbul'da düzenlenmiştir (<http://www.tmud.org.tr/muhasebeningelisimi.htm>).

Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odalar Birliği (TÜRMOB), “Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK)nu ” 9 Şubat 1994 tarihinde kurmuştur. Kurul 36 kuruluşu temsil eden 60’a yakın üyeden oluşmaktadır. Kurul aynı gün ilk toplantısını yapmış ve Kurul üyeleri tarafından dört yıllık bir süre için bir başkan, bir sekreter ve iki sekreter yardımcısını seçmiştir. Standartları saptamak üzere, bir denetim standardı ile 30 tane muhasebe standardı komisyonu kurulmuştur. Kurul ikinci toplantısını 17 Aralık 1994 tarihinde yapmıştır. Bu toplantıya kadar muhasebe komisyonlarınca hazırlanıp Kurul’a 24 adet muhasebe standardının ilk taslakları gönderilmiştir. Kurul, 17 Aralık 1994 tarihli toplantısında bu taslaklardan on bir tanesini görüşmüş ve çalışmaların sürdürülmesi için önerilerde bulunmuştur. Kurul bu doğrultuda çalışmalarını tamamlamış ve 14 Nisan 1996 tarihli genel kurul toplantısında bu on bir standarda ilişkin son taslaklar görüşülerek “Türkiye Muhasebe Standardı” olarak oybirliği ile kabul edilmiştir. Kurul bu standartların 01 Ocak 1997 tarihinden itibaren yürürlüğe girmesini öngörmüştür (Yalkın, 1998: 15).

TÜRMOB bünyesinde 2002 yılına kadar etkin bir şekilde görev yapan Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK)’nun da muhasebe standartları alanında önemli katkıları olmuştur.

2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa 18.12.1999 tarih ve 4487 sayılı Kanunla eklenen Ek-1'inci madde uyarınca kurulan ve idari ve mali özerkliği bulunan Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu 07.03.2002 tarihinde ilk toplantısını yaparak faaliyete geçmiş olup, buna ilişkin kararı 14.04.2002 tarih ve 24726 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

TMSK'nın görevleri ;

- a) Muhasebe standartlarının oluşturulmasında esas alınmak üzere, Kavramsal Çerçeveyi belirlemek ve Türkiye Muhasebe Standardı Taslak Metinlerini hazırlayıp kamuoyunun görüşlerine açmak,
- b) Gerçek, güvenilir, karşılaştırılabilir, ihtiyaca uygun, anlaşılabilir ve tutarlı finansal bilgi üretilmesini sağlayacak Türkiye Muhasebe Standartlarını oluşturmak,
- c) Muhasebe standartlarının gelişen ve değişen ihtiyaçlara cevap verebilmesini teminen standartların güncelliğini sağlamak üzere gerekli çalışmaları yapmak,
- d) Finansal bilgilerin karşılaştırılabilirliğinin uluslararası alanda da sağlanmasını teminen, ulusal muhasebe standartlarının uluslararası kabul görmüş muhasebe ilkeleri ve en iyi muhasebe uygulama örnekleri ile uyumunu gerçekleştirmek üzere gerekli çalışmaları yapmak,
- e) Finansal tabloların ihtiyaçlara uygun bilgi sunmasını ve belirlenecek standartlarla ilgili olarak uygulamada karşılaşılabilecek sorunlara ilişkin önlem alınabilmesini sağlamak üzere, standartların oluşturulması sürecinde muhasebe ilgi gruplarının görüşlerinin alınmasını sağlamak ve standartların oluşturulması sürecinde düzenli olarak kamuoyunu bilgilendirmek,
- f) Gerektiğinde uygulamaya açıklık kazandırmak üzere muhasebe standartlarının uygulanmasında tereddüt oluşan konularda Yorumlar yayımlamak,
- g) Ulusal muhasebe standartlarının benimsenmesine ve standartların uygulanmasına ilişkin kamu bilincinin yerleştirilmesine yönelik olarak toplantı, konferans, sempozyum, kongre gibi faaliyetler düzenlemek ve gerekirse çeşitli yayınlar hazırlamak ve bastırmak olarak ifade edilmiştir (<http://www.tmsk.org.tr>).

BEŞİNCİ BÖLÜM

MESLEK MENSUPLARINA İLİŞKİN KAVRAMLAR, MESLEK MENSUPLARINDA ARANAN NİTELİKLER

Genel anlamıyla meslek, tutulan yol, bir kimsenin geçimini sağlaması için sürekli yaptığı iş, uğraş, çığır, okul, ekol, olarak tanımlanmıştır.(Marşap, 1996: 119)

Bir işin meslek olarak kabul edilebilmesi için ise “ Devamlı değişen ve gelişen bilgi yapısı, mesleki yargı kullanımı ve kamuya olan sorumluluk” gerektiği ifade edilir (Akbulut, 1999: 126)

Muhasebe mesleği sürekli gelişen ve değişen bilgi yapısına sahiptir. Ekonomik sosyal ve teknolojik alanlardaki gelişmelerin etkisiyle ürettiği bilgilerin kapsamı gelişmekte ve nitelikleri değişmektedir.

Muhasebe mesleği uygulama ile doğrudan ilgili olması nedeniyle mesleği icra eden kişilerin değer yargılarının da kullanıldığı bir yapıya sahiptir. Muhasebe meslek mensupları alanları ile ilgili karşılaştıkları sorunlara çözüm ararken temel muhasebe kavram, ilke ve standartlarından yararlanmaları yanında kendi yargılarını da kullanmak durumundadırlar

Meslek mensupları bilgi üretimi ve sunumunda işletme ile ilgili tüm kişi ve kuruluşların ihtiyaçlarına uygun bir sorumluluk duygusuyla hareket etmek zorundadırlar.

5.1. MESLEK MENSUPLARINA İLİŞKİN KAVRAMLAR

Muhasebeci, bir işletmedeki finansal nitelikli işlemleri kaydeden, sınıflandıran, özetleyen, analiz edip yorumlayan ve bu bilgilere gereksinimi olan ilgililere raporlayan kişidir. Bu tanımı da dikkate alarak muhasebeci bir işletmede hangi işleri yapar sorusuna cevap aramak gerekir.

Muhasebeci

* Bir işletmedeki finansal nitelikli işlemler ile ilgili olayları kaydeden, sınıflandıran, özetleyen, analiz eden, yorumlayan ve sonuçları ilgililere raporlayan kişidir.

*Bütçeleme ve denetim amacıyla bilgi üreten kişidir.

*Yönetim faaliyetlerini izleyen kişidir.

*Muhasebe politikalarını oluşturan kişidir.

*Hesap planını oluşturan ve finansal raporları tasarlayan kişidir.

*Muhasebe faaliyetleri yürüten kişidir.

*Yönetimin gereksinim duyduğu özel raporları üreten kişidir.

*Vergi ile ilgili işlemleri yürüten ve beyannameleri düzenleyen kişidir (Bektöre ve Sözbilir, 2007: 10–17).

Ülkemizde muhasebecilik mesleği 3568 sayılı “serbest muhasebecilik, serbest muhasebeci mali müşavirlik ve yeminli mali müşavirlik kanunu” kanunla düzenlenmiştir. Bu düzenlemenin amacı, kanunun 1. maddesinde “işletmelerde faaliyetlerin ve işlemlerin sağlıklı ve güvenilir bir şekilde işleyişini sağlamak, faaliyet sonuçlarını ilgili mevzuat çerçevesinde denetlemeye, değerlendirmeye tabi tutarak gerçek durumu ilgililerin ve resmi mercilerin istifadesine tarafsız bir şekilde sunmak ve yüksek mesleki standartları gerçekleştirmek üzere, serbest muhasebecilik, serbest muhasebeci mali müşavirlik ve yeminli mali müşavirler odaları, Serbest muhasebeci mali müşavirler ve yeminli mali müşavirler odaları birliğinin kurulmasına, teşkilat, faaliyet ve denetimlerine, organlarının seçimlerine ilişkin esasları düzenlemek ”olarak ifade edilmektedir.

3568 sayılı meslek yasasının 2.maddesi meslek mensuplarının yapacağı işlerin neler olduğunu belirlemiştir.

Serbest Muhasebeci Mali Müşavir: Serbest muhasebecilerin yaptığı işlerin yanı sıra, işletmelerin muhasebe sistemlerini kurmak, geliştirmek, işletmecilik, muhasebe, finans, mali mevzuat ve bunların uygulamaları ile ilgili işlerini düzenlemek veya bu konularda müşavirlik yapmak.

Yeminli Mali Müşavir: İşletmelerin muhasebe sistemlerini kurmak, geliştirmek, işletmecilik, muhasebe, finans, mali mevzuat ve bunların uygulamaları ile ilgili işlerini düzenlemek veya bu konularda müşavirlik yapmak.

Yukarıda belirtilen konularda, belgelere dayanılarak, inceleme, tahlil, denetim yapmak, mali tablo ve beyannamelerle ilgili konularda yazılı görüş vermek, rapor ve benzerlerini düzenlemek, tahkim bilirkişilik ve benzeri işleri yapmak yeminli mali müşavirlerin görevleri arasında belirlenmiştir.

Tasdik ve tasdikten doğan sorumluluk ile ilgili maddeye göre çıkartılacak yönetmelik çerçevesinde tasdik işlerini yapmak olarak belirlenmiştir.

Ancak yeminli mali müşavirlerin muhasebe ile ilgili defter tutmaları yasaklanmıştır. Ayrıca bu meslek mensupları, muhasebe bürosu açamazlar ve muhasebe bürolarına ortak olamazlar (Bektöre ve Sözbilir, 2007).

5.2. MESLEK MENSUPLARINDA ARANAN TEMEL ÖZELLİKLER ve AHLAKİ KRİTERLER

01.06.1989 tarihinde kabul edilen 3568 sayılı yasanın 13.06.1989 tarihinde resmi gazete de yayınlanan 20194 sayılı kanunun dördüncü maddesinde meslek mensubunda bulunması gereken genel şartlardan “d” bendinde “taksirli suçlar hariç affa uğramış olsalar dahi,

“Ağır hapis veya beş yıldan daha fazla hapis yahut zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlar ile resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, devlet sırlarını açığa vurma, vergi kaçaklığı veya vergi kaçaklığına teşebbüs suçlarında hüküm giymemiş olmak” denilerek meslek mensuplarının taşıması gereken genel özellikler belirtilmiştir (Sözbilir, 2000: 87)

Bu genel özelliklerin yanında, küreselleşme eğilimlerindeki hızlı artış ve bilgi teknolojisindeki yenilikler sonucunda meslek mensuplarının, başarılı olabilmeleri için sürekli olarak kendi becerilerini geliştirip mevcut becerilerine yenilerini eklemeleri gerekmektedir.

Meslek mensuplarının sahip olması gereken beceri ve bilgiler aşağıdaki gibi sıralanabilir.

5.2.1. İletişim Becerileri

Muhasebe meslek mensuplarında iletişim önemli yer tutmaktadır (Özel, 2000: 21).

İletişim becerileri, görüşleri yazılı veya sözlü olarak sunma, tartışma ve savunma yeteneğini, etkin dinlemeyi ve bilginin ilgili kaynaktan elde edilip düzenlenmesini içerir. Ayrıca, takım ruhu halinde çalışabilme, bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması da gerekli iletişim yetenekleri arasında sıralanabilir.

Muhasebecinin farklı yaş gruplarında ve farklı aşamalarda öğrenme psikolojilerini kavramasını ve dinleme ve cesaretlendirme yoluyla yol göstermesini de gerektirir. Bu aynı zamanda bir muhasebecinin yeni fikirlere, yeni teknolojilere ve yeni kültürlere açık olmasını ve bunlara göre değişmesi ve uyum göstermesi gereğini de ortaya koymaktadır.

5.2.2. Entellektüel Beceriler

Entellektüel beceriler, bir muhasebecinin sahip olması gereken diğer temel beceriler arasında yer almaktadır. Son yıllarda meydana gelen şirket skandalları problem çözme yeteneklerinin ve analitik düşünme becerilerinin muhasebe eğitiminde daha fazla yer alması gereğini ortaya koymuştur (Başar, 2007: 59-69).

Bu beceriler beklenmedik sorunlara çözüm bulabilme, sorunları teşhis etme ve mümkünse önceden görme, kabul gören çözüm yolları bulma, belirli bir duruma veya olaya hükmeden güçleri anlama ve bunların etkilerini önceden tahmin etme, etik meseleleri belirleme ve bu değerlere sahip çıkma, beklenmedik isteklere yanıt verebilme, kısıtlı kaynaklar arasında öncelikleri belirleyebilme ve gerektiği gibi işleri örgütleyebilme gibi becerileri kapsar.

Ayrıca doğru ve tam bilginin elde edilebilmesi için kişinin doğru sorular sorabilmesini, bilginin önemini fark etme yeteneğini ve farklı nesnelere, olaylar, bireyler ve yöntemler arasında ilişkileri açıklamak için rasyonel değerlendirme yapabilme becerisini içerir.

5.2.3. Kişisel Beceriler

Kişisel beceriler farklı kişilerle grup içinde etkin şekilde çalışabilme, diğerlerini etkileme, kişileri motive etme ve geliştirme, çatışmaları çözme, işleri organize etme, farklı kültürel geçmişe sahip kişilerle çalışma, anlaşma ve yönlendirme gibi nitelikleri kapsar. Bütün bunların ötesinde etiksel sorumluluk, kişisel sorumluluk, kendine saygı, içtenlik, dürüstlük rekabetin beraberinde getirdiği diğer kişisel becerilerdir.

5.2.4. Genel Bilgi

Meslek mensubunun psikoloji, ekonomi, matematik, istatistik konularında bilgi temelini olmasa gerekir. Ayrıca, tarihteki fikir ve olayların akışını ve günümüzdeki farklı kültürleri bilmesi, kişisel ve sosyal değerlerin farkında olması ve ekonomik, sosyal politik konu ve fikirlerden ve güçlerden haberdar olması ve hatta sanat edebiyat ve bilim konularında değerlendirmeler yapabilecek bilgi düzeyine sahip olması gerekir (Başar, 2007: 59-69).

5.2.5. Örgüt ve İşletme Bilgisi

Meslek mensubunun, işletmelerin faaliyetleri ve bunların faaliyette bulunduğu ekonomik, yasal, politik, sosyal ve kültürel güçler ve etkileri ile temel finansal araçlar ve ulusal ve uluslararası sermaye piyasaları, işletmelerdeki kişiler arası ve grup dinamiklerini anlayacak bilgi düzeyine sahip olması istenir. İşletmelerdeki değişimi yaratma ve yönetme yöntemleri hakkında bilgi sahibi olması, bilgi teknolojilerinin işletme ve muhasebe uygulamalarındaki mevcut ve gelecekteki rolünü bilmesi gerektiği ifade edilir.

5.2.6. Muhasebe Bilgisi

Meslek mensubunun mesleğini dikkatli ve özenli bir şekilde yürütmesi gerektiği belirtilir. Bunun içinde mesleğin gerektirdiği bilgi ve beceriye sahip olmasının, mesleği ile ilgili gelişmeleri yakından takip etmesinin, mesleğin

kapsamı ve niteliği hakkında bilgi sahibi olmasının gerektiği üzerinde durulur (Akbulut, 1999: 133).

Mesleğe mensubunun finansal karar alıcıların bilgi gereksinimini kavrayacak ve muhasebe bilgisinin bu gereksinimleri karşılamadaki rolünü de kapsayacak şekilde finansal raporlamanın içeriği, kavramları, yapısı ve anlamı hakkında bilgi sahibi olması beklenir.

Muhasebe uygulamalarını etkileyen politik konular, çevresel faktörler ve yasal düzenlemeler, muhasebecinin etik ve mesleki sorumlulukları, işletmelerde finansal bilgilerin toplanması, ölçülmesi, özetlenmesi, doğrulanması ve analiz süreci, finansal muhasebe, yönetim ve maliyet muhasebesi, vergileme, bilgi sistemleri, denetim, uluslararası muhasebe, kâr amacı gütmeyen kuruluşlara ilişkin muhasebe uygulamaları konularından biri veya daha fazlası hakkında ve finansal verilerin doğruluğunu sağlayacak kontrol süreçleri, yöntemleri ve kavramları konusunda derinlemesine bilgi sahibi olması beklenir.

Muhasebecinin günümüzde bilgileri değerlendiren, yorumlayan, konulara dikkat çeken ve yönetici için gerekecek bilgileri belirleyip ortaya konmasını sağlayacak özelliklerle donatılmış ve bilgi ve iletişim teknolojilerini iyi kullanabilecek şekilde eğitilmesi gerekmektedir (Sürmeli, 2004: 111–121).

Artık günümüzde meslek mensuplarının, kazandıkları bilgi ve becerilerin rolü ön plana çıkmaktadır. Bu bilgi ve becerilerin edinilmesi için öğrenmeyi öğrenme temeline dayalı bir eğilimleri olduğu sürece mesleklerinde değişimlere kolaylıkla uyum gösterebilecekleri ve başarılı olacakları ifade edilir (Başar, 2007: 59–69).

5.2.7. Sosyal Sorumluluk

Genel anlamda sorumluluk, bireyin kendi davranışlarını ya da kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesidir. Bu anlamda toplumsal yaşama dahil her bireyin sosyal sorumluluk adını verebileceğimiz bir takım kaçınılmaz yükümlülükleri vardır (Özel, 2000: 18).

Sosyal sorumluluk her bireyin ya da örgütün topluma karşı yerine getirmesi gereken sorumluluklarını kendisinin veya örgütün amaçlarının önünde tutması gerekliliğinin farkında olması olarak ifade edilir (Tükenmez ve Kutay, 1996: 264).

5.2.8. Doğruluk ve Dürüstlük

Meslek mensubunun kişisel özellikleri ile yakından ilgili bir kavramdır. Sır saklama kişinin karakterine bağlı olan ve mesleki açıdan da uyması zorunlu olan bir davranış biçimidir. Meslek ahlakı kriterlerinden birisidir (Akbulut, 1999: 133).

Muhasebecilerin hizmete ya da sığata bakmaksızın, mesleki hizmetlerinin doğruluğunu korumaları ve kararlarında tarafsız olmaları gerektiğı önemle üzerinde durulmaktadır (Arslan, 2005: 197).

5.2.9. Bağımsızlık

Meslek mensupları, çalışmalarını kendi sorumlulukları altında tam bir bağımsızlıkla yürütürler. Bağımsızlık mesleğin temeli ve vazgeçilmez bir unsuru olarak kabul edilmektedir. Meslek mensuplarının bağımsızlıklarına gölge düşürecek ilişkilerden ve davranışlardan kaçınmaları gerektiğı belirtilir (Arıkan, 2006: 352).

Bağımsızlık kuralının daha çok denetim görevini yerine getiren meslek mensuplarını etkilediğı belirtilmektedir. Meslek üyelerinin denetim görevini sürdürürken denetim ile ilgili tüm konularda bağımsız olmaları gerektiğı ifade edilir. Denetimde bağımsızlık, denetim kanıtlarını toplarken, kanıtlarını ve sonuçlarını değerlendirirken ve denetim raporlarını hazırlarken tarafsız bakış açısından davranma olarak belirtilir. Bağımsız davranmanın denetim mesleğinin temelini oluşturduğu ifade edilmektedir (Akdoğan, 2003: 41).

ALTINCI BÖLÜM

MUHASEBE MESLEK MENSUPLARINA İLİŞKİN ARAŞTIRMA

6.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Muhasebe mesleğinin gelişimi hakkında literatür taraması yapmak, muhasebe meslek mensuplarının meslekleri ile ilgili genel bir değerlendirme yaparak, varsa sorunlarını tespit etmek, beklentilerini belirlemek amaçlanmıştır. Bu çalışmayı yaparken meslek mensuplarından destek alarak onlardan gelecek öneriler ışığında bir değerlendirme yapmak ve ortaya çıkan sorunlara çözüm önerileri getirmek hedeflenmiştir. Muhasebe mesleği 1994 yılından sonra 3568 sayılı yasa ile sosyal güvence ve muhasebe disiplini olarak bir nebze de olsa hakettiği yeri yakalamıştır.

Muhasebe de üretilen bilgilerin bugün toplumun her kesimini ilgilendirdiği bilinmektedir. Muhasebe de üretilen bilgilerin bir işletmenin yöneticilerinin kararlarından, hissedarların kararlarına, yatırımcıların kararlarından devletin vereceği kararlara kadar tüm toplum için önemi olduğu bir gerçektir. Bütün insanları ilgilendiren bu bilgileri üreten meslek mensupları da elbette ki toplumda önemli bir yere sahiptir. Muhasebe meslek mensuplarının beklentileri, iş tatmini ve sorunlarının tespiti ve bu konuda çözüm önerileri de bu nedenle önem kazanmaktadır

6.2. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI ve SINIRLILIKLARI

- 1.Kütüphane çalışması yapılarak literatür taranmıştır.
- 2.Anket çalışması Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına kayıtlı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlere ve Yeminli Mali Müşavirlere uygulanmıştır.

6.3. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

- 1.Türkiye’de muhasebecilik mesleğinin gelişim gösterdiği
- 2.Mesleği icra edenlerin iş tatmininin yetersiz olduğu

3.Meslek mensuplarının beklenti ve sorunlarının olduğu

4. 1 ve 3 maddelerde belirtilen varsayımların anket uygulaması ile belirleneceği varsayılmıştır.

5. 1 ve 3.maddelerde belirtilen varsayımların saptanmasında meslek mensuplarının 3568 sayılı yasa gereğince meslek odalarına kayıtlı çalışanlardan oluşması gerektiği varsayılmıştır.

6.4. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ ve DEĞİŞKENLERİ

Muhasebe meslek mensuplarının iş tatmini, beklentileri, karşılaştıkları sorunlar belirlenerek çözüm önerileri getirilmiştir.

6.5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Öncelikle literatür taraması yapılmıştır. Rasgele seçilen muhasebe meslek mensuplarına anket çalışması uygulanmıştır.

Öncelikle sorular oluşturulup 10–15 kişilik bir meslek mensubuna anket uygulanarak onlardan gelen öneriler çerçevesinde anket sorularına son şekli verilmiştir. Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına kayıtlı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlere ve Yeminli Mali Müşavirlere birebir görüşme yöntemi ile sorular yöneltilerek elde edilen veriler SPSS programında değerlendirilmiştir.

6.6. ARAŞTIRMA VERİLERİ ve VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

6.6.1. Bulgular

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının demografik özelliklerine ve araştırmada kullanılan istatistik analizlere ve hipotezlere ilişkin bulgular bu kısımda anlatılmıştır.

6.6.2. Demografik Özelliklere Ait Bulgular

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının demografik özelliklerine ilişkin bulgular aşağıda tablolar halinde gösterilmiştir.

6.6.2.1. Meslek

Tablo 1. Meslek Frekans Analizi

Hangi Meslek Unvanına Sahipsiniz		
Değişken	N	%
S.M.M. M	103	95,4
Y.M.M	5	4,6
TOPLAM	108	100,0

Tablo 1.de araştırmaya katılan meslek mensuplarının %95,4'ünün S.M.M.M., %4,6'sının ise Y.M.M. unvanına sahip olduğu görülmektedir.

6.6.2.2. Çalışma Yılı

Tablo 2. Çalışma Yılı Frekans Analizi

Kaç Yıldır Meslek Mensubusunuz		
Değişken	N	%
1-5	18	16,7
6-10	27	25,0
11-15	23	21,3
16+	40	37,0
TOPLAM	108	100,0

Tablo 2. 'de ankete katılan meslek mensuplarının kaç yıldır bu meslekte çalıştıkları görülmektedir. Anketimize katılan kişilere sorduğumuz "Kaç yıldır bu meslek

mensubusunuz?” sorusuna cevap verenlerin %37’si 16 yıl ve daha fazla derken %25’i 6 ila 10 yıl arasında, %21,3’ü 11 ila 15 yıl arasında demiştir.

6.6.2.3. Yaş

Tablo 3. Yaş Frekans Analizi

Yaş		
Değişken	N	%
20–29	7	7,5
30–39	38	40,9
40–49	29	31,2
50–59	17	18,3
60+	2	2,2
TOPLAM	93	100,0

Tablo 3.’de ankete katılan meslek mensuplarının yaş aralıkları görülmektedir. Ankete katılanların %40,9’u 30 ila 39 yaşları arasında, %31,2’si 40 ila 49 yaşları arasında, %18,3’ü 50 ila 59 yaşları arasındadır. 20 ila 29 yaşları arasında olanların oranı %7,5 iken 60 ve daha fazla yaşta olanların oranı ise %2,2’dir.

6.6.2.4. Cinsiyet

Tablo 4. Cinsiyet Frekans Analizi

Cinsiyet		
Değişken	N	%
Kadın	22	20,4
Erkek	86	79,6
TOPLAM	108	100,0

Tablo 4.’de ankete katılan meslek mensuplarının cinsiyet dağılımına ilişkin bilgiler yer almaktadır. Anketimize katılanların %79,6’sını erkekler, %20,4’ünü ise kadınlar oluşturmaktadır. Bu tablodan erkeklerin bayanlara oranla bu mesleği daha fazla seçtiklerini söyleyebiliriz. Bu durum ülkemizin genel yapısıyla alakalı bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

6.6.2.5. Eğitim Düzeyi

Tablo 5. Eğitim Düzeyi Frekans Analizi
Eğitim Düzeyi

Değişken	N	%
Lise ve dengi okul	13	12,1
MYO	4	3,7
Fakülte	82	76,6
Yüksek lisans	7	6,5
Doktora	1	0,9
TOPLAM	107	100,0

Tablo 4,5.'den ankete katılan meslek mensuplarının eğitim düzeylerini görmekteyiz. Anketimize katılan kişilerin eğitim düzeylerinde en yüksek oranı %76,6 ile fakülte mezunları oluşturmaktadır. Daha sonra ise %12,1'lik oranla lise veya dengi okul mezunları gelmektedir. Meslek Yüksekokulu mezunlarının oranı %3,7 iken yüksek lisans derecesine sahip kişilerin oranı %6,5, doktora derecesine sahip olan kişinin yığınınımızdaki oranı ise sadece %0,9 dur. Bu tablo mesleğe kabul şartlarından kaynaklanmaktadır. Mesleğe kabul için 3568 sayılı yasanın çıkmasından itibaren fakülte mezunu olma şartı aranmaktadır. Yine bu tablo meslek mensuplarının çok fazla akademik kariyer yapmak için istekte bulunmadıklarını da göstermektedir.

6.6.2.6. Öğrenim

Tablo 6. Öğrenim Görülen Bölüm Frekans Analizi
Öğrenim Gördüğünüz Öğretim Kurumunun Bölümü

Değişken	N	%
İşletme	39	47,0
İktisat	12	14,5
Maliye	5	6,0
Muhasebe	17	20,5
Ekonometri	2	2,4
Kamu yönetimi	4	4,8
Ticaret lisesi	4	4,8
TOPLAM	83	100,0

Tablo 6.'da ankete katılan meslek mensuplarının öğrenim gördükleri bölümlerin dağılımını görmekteyiz. Anketimize katılanların %47'si işletme bölümü mezunu, %20,5'i muhasebe bölümü mezunu, iktisat bölümü mezunlarının oranı %14,5'dir. Ticaret lisesinden mezun olanların oranı ise %4,8'dir. Bu tablodan muhasebe meslek mensuplarının ağırlıklı olarak işletme bölümü mezunlarından oluştuğunu görmekteyiz.

6.6.2.7. Net Kazanç

Tablo 7. Net Kazanç Frekans Analizi

Aylık Net Kazancınız		
Değişken	N	%
1000–1500	18	17,3
1600–2500	37	35,6
2600–3500	19	18,3
3600–5000	16	15,4
5000+	14	13,5
TOPLAM	104	100,0

Tablo 7.'de meslek mensuplarının aylık gelir aralıklarını göstermektedir. Aylık net kazançlarına göre anketimize katılanları sınıfladığımızda 1600 ila 2500 TL aylık geliri olanların oranı %35,6, 2600 ila 3500 TL arasında geliri olanların oranı %18,3 1000 ila 1500 TL arasında geliri olanların oranı ise %17,3 dür. Aylık geliri 5000 TL veya daha fazla olanların oranı %13,5'dir.

6.6.2.8. Mükellef Sayısı

Tablo 8. Mükellef Sayısı Frekans Analizi

Mükellef Sayınız		
Değişken	N	%
1–10	10	10,1
11–20	17	17,2
21–50	42	42,4
51+	30	30,3
TOPLAM	99	100,0

Tablo 8.'de meslek mensuplarının mükellef sayılarının aralıkları görülmektedir. Anketimize katılanlara mükellef sayılarını sorduğumuzda 21 ila 50 arasında mükellefi olduğunu söyleyenlerin oranı %42,4, 51 veya daha fazla mükellefi olduğunu söyleyenlerin oranı %30,3 dür. 11 ila 20 arasında mükellefi olduğunu belirtenlerin oranı %17,2 iken 1 ila 10 mükellefi olduğunu belirten kişilerin oranı %10,1'dir.

6.6.2.9. Çalışma Bölgesi

Tablo 9. Çalışma Bölgesi Frekans Analizi

Ankara'nın Hangi Bölgesinde Mesleki Faaliyetinizi Sürdürmektesiniz

Değişken	N	%
Çankaya	48	51,1
Altındağ	13	13,8
Etimesğut	2	2,1
Mamak	2	2,1
Sincan	6	6,4
Yenimahalle	17	18,1
Kazan	2	2,1
Haymana	4	4,3
TOPLAM	94	100,0

Tablo 9.'da anketimize katılan meslek mensuplarının hangi bölgede mesleği icra ettiklerini görmekteyiz. Anketimize katılan kişileri faaliyetlerini sürdürdükleri Ankara ilçelerine göre sınıflandırdığımızda en çok oran %51,1 ile Çankaya ilçesi çıkmaktadır. Daha sonra %18,1'lik oranla Yenimahalle ilçesi ve hemen ardından %13,8'lik oranla Altındağ ilçesi gelmektedir. Etimesğut, Mamak ve Kazan ilçelerinin yığınımızdaki oranı %2,1'dir. Tabloyu incelediğimizde iş merkezlerinin ve ticaretin yoğun olduğu yerlerde meslek mensuplarının daha fazla olduğunu görmekteyiz.

6.6.2.10. Mutluluk

Tablo 10. Mutluluk Frekans Analizi

Meslek Mensubu Olmaktan Mutlu musunuz?

Değişken	N	%
Mutluyum	85	78,7
Mutsuzum	23	21,3
TOPLAM	108	100,0

Tablo 10.'da anketimize katılan meslek mensuplarının meslek mensubu olmaktan mutlu olup olmadıklarını görmemiz mümkündür. Anketimize katılan kişilere “*Bu Mesleğin Mensubu Olmaktan Mutlu ya da mutsuz musunuz?*” diye sorduğumuzda mutluyum diyenlerin oranı %78,7, mutsuzum diyenlerin oranı ise %21,3 olmuştur. Meslek mensuplarının tüm sıkıntılarına rağmen bu mesleği icra etmekten mutlu oldukları görülmektedir.

6.6.2.11. Başarı

Tablo 11. Başarı Frekans Analizi

Kendinizi Bu Meslekte Başarılı Buluyor musunuz?

Değişken	N	%
Çok başarılı	20	18,5
Başarılı	73	67,6
Başarılı sayılır	15	13,9
TOPLAM	108	100,0

Tablo 11.'de meslek mensuplarının kendilerini bu meslekte başarılı bulup bulmadıklarına ilişkin cevapların dağılımını görmekteyiz. Anketimize katılan kişilerin %67,6'sı kendisini mensubu olduğu meslekte başarılı bulurken %18,5'i çok başarılı, %13,9'uda başarılı sayılır buluyor.

6.6.2.12. Kullanılan Bilgisayar Programı

Tablo 12. Bilgisayar Programı Frekans Analizi

Kullandığınız Bilgisayar Programları

Değişken	N	%
İnternet tabanlı	20	18,5
Paket program	73	67,6
Hepsi	15	13,9
TOPLAM	108	100,0

Tablo 12.'de meslek mensuplarının kullandığı bilgisayar programlarının dağılımını görmekteyiz. Anketimize katılanların %67,6'sı paket programlar kullanırken %18,5'i internet tabanlı programlar kullanmaktadır. Paket programların kullanımının kolaylığı tercih edilmesinin en önemli nedenlerinden birisi olarak sayılmaktadır.

6.6.2.13. Seminer ve Kurslara Katılım

Tablo 13. Seminer ve Kurslara Katılım Frekans Analizi

Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Ne Sıklıkta Katılıyorsunuz

Değişken	N	%
Çok sık	21	19,4
Ara sıra	75	69,4
Hiç	12	11,1
TOPLAM	108	100,0

Tablo 13.'de meslek odalarının düzenlediği seminer ve kurslara katılım sıklığına ilişkin dağılımı görmekteyiz. Anketimize katılan kişilere sorduğumuz “*Odanın yaptığı seminer ve kurslara ne sıklıkta katılıyorsunuz?*” sorusuna ara sıra katılıyorum diyenlerin oranı %69,4 çok sık katılıyorum diyenlerin oranı %19,4 hiç katılmıyorum diyenlerin oranı ise %11,1 dir.

6.6.2.14. Kursları Faydalı Bulma

Tablo 14. Kursları Faydalı Bulma Frekans Analizi

Bu Kursları Ne Kadar Faydalı Buluyorsunuz		
Değişken	N	%
Çok faydalı	22	20,4
Faydalı	78	72,2
Faydasız	8	7,4
TOPLAM	108	100,0

Tablo 14.'de meslek mensuplarının meslek odaları tarafından yapılan kurs ve seminerleri ne kadar faydalı bulduklarına ilişkin yöneltilen sorunun cevaplarını görmekteyiz. Odanın açtığı kursları faydalı bulanların oranı %72,2 çok faydalı bulanların oranı %20,4 iken faydasız bulanların oranı ise %7,4 dür. Bu tablodan meslek mensuplarının meslek odalarınca düzenlenen kurs ve seminerleri faydalı buldukları görülmektedir.

6.6.2.15. Oda Yayınlarını Takip

Tablo 15. Oda Yayınlarını Takip Frekans Analizi

Meslek Odanızın Yayınlarını Takip Ediyor musunuz?		
Değişken	N	%
Evet	98	90,7
Hayır	10	9,3
TOPLAM	108	100,0

Tablo 15.'de meslek odalarının yayınlarını takip oranlarını görmekteyiz. Ankete katılanlara sorduğumuz “*Meslek odanızın yayınlarını takip ediyor musunuz?*” sorusuna evet diyenlerin oranı %90,7 iken hayır diyenlerin oranı ise %9,3 dür. Meslek odalarının yayınlarının meslek mensupları tarafından takip edildiğini görmekteyiz.

6.6.2.16. Sosyal İmkânlardan Yararlanma

Tablo 16. Sosyal İmkânlardan Yararlanma Frekans Analizi
Odanın Sağlamış Olduğu Sosyal İmkânlardan Yararlanabiliyor musunuz?

Değişken	N	%
Evet	19	17,6
Hayır	89	82,4
TOPLAM	108	100,0

Tablo 16.'da meslek mensuplarının meslek odalarının sağladığı sosyal imkânlardan faydalanma oranlarını görmekteyiz. Anketimize katılan kişilerden %82,4'ü odanın sağladığı sosyal imkânlardan yararlanamadıklarını belirtirken bu imkânlardan yararlanabilenlerin oranı ise %17,6'dır. Büyük çoğunluğun meslek odalarının sağladığı sosyal imkânlardan faydalanmadıklarını görmekteyiz.

6.6.2.17. Sosyal İmkânlardan Yararlanamama

Tablo 17. Sosyal İmkânlardan Yararlanamama Sebepleri Frekans Analizi
Eğer Odanın Sağlamış Olduğu Sosyal İmkânlardan Yararlanamıyorsanız Sebebi Nedir

Değişken	N	%
Zaman yetersizliği	58	63,7
Sağlanan sosyal imkânların yetersizliği	22	24,2
Diğer	11	12,1
TOPLAM	91	100,0

Tablo 17.'de ankete katılan meslek mensuplarına odanın sağladığı sosyal imkânlardan yararlanamayanlara bunun sebepleri sorulmuş ve tabloda dağılımları yer almıştır. Odanın sağladığı sosyal imkânlardan yararlanamayanlara bunun sebebini sorduğumuzda zaman yetersizliği cevabını verenlerin oranı % 63,7'dir. Sağlanan sosyal imkânların yetersizliğinden dolayı bu imkânlardan yararlanamayanların oranı %24,2 iken diğer nedenlerle bu imkânlardan faydalanamayanların oranı ise % 12,1'dir. Tablo 17 incelendiğinde zaman yetersizliğinin en üst sebep olduğu görülmektedir. Bu soruya verilen cevaplar tablo 4.16 da dile getirilen odanın sosyal imkânlarından faydalanamayanların sebeplerini gözler önüne sermektedir.

6.6.2.18. Muhasebe Dergisine Abone Olma Durumları

Tablo 18. Muhasebe Dergisine Abone Frekans Analizi
Herhangi Bir Muhasebe Dergisine Abone misiniz?

Değişken	N	%
Evet	60	57,1
Hayır	45	42,9
TOPLAM	105	100,0

Tablo 18.'de anketimize katılan meslek mensuplarının muhasebe dergisine abonelikleriyle ilgili dağılımı görmekteyiz. Anketimize katılan kişilerden herhangi bir muhasebe dergisine abone olanların oranı %57,1 abone olmayanların oranı ise %42,9 dur.

6.6.2.19. Alınan Eğitimi Yeterli Bulma Durumları

Tablo 19. Alınan Eğitimin Yeterliliği Frekans Analizi
Muhasebe Mesleğine Başladığınızda Aldığınız Eğitimi Yeterli Buldunuz mu?

Değişken	N	%
Evet	58	54,7
Hayır	48	45,3
TOPLAM	106	100,0

Tablo 19.'da meslek mensuplarına aldıkları eğitimin yeterli olup olmadığı sorusuna verilen cevapların oranlarını görmekteyiz. Anketimize katılanlara sorduğumuz “Muhasebe mesleğine başladığınızda muhasebe programında aldığınız eğitimi yeterli buldunuz mu?” sorusuna evet diyenlerin oranı %54,7 iken hayır diyenlerin oranı %45,3 dür.

6.6.2.20. Meslek Mensuplarının Kendilerini Geliştirmeleri Gereken Alanlar

Tablo 20. Meslek Mensuplarının Kendilerini Geliştirmeleri Gereken Alanlar Frekans Analizi

Günümüz Şartlarında Meslek Mensuplarının En Çok Hangi Alanda Kendilerini Geliştirmeleri Gerektiğini Düşünüyorsunuz

Değişken	N	%
Mevzuat	78	72,9
Muhasebe standartları	25	23,4
Bilgisayar	2	1,9
Yabancı dil	2	1,9
TOPLAM	107	100,0

Tablo 20.'de meslek mensuplarının kendilerini geliştirmeleri gereken alanların dağılımı görülmektedir. Ankete katılanların %72,9'u günümüz şartlarında meslek mensuplarının kendilerini mevzuat alanında geliştirmeleri gerektiğini düşünüyor. Muhasebe standartları alanında kendilerini geliştirmeliler diyenlerin oranı ise %23,4. Bu tablodan çıkan sonuca göre meslek mensuplarının en öncelikli konu olarak mevzuatı çok iyi bilmeleri gerektiğini söyleyebiliriz.

6.6.2.21. Mesleği Yeniden Seçme İsteği

Tablo 21. Mesleği Yeniden Seçme Oranları Analizi
Bir İmkân Daha Verilse Yine Aynı Mesleği Seçer miydiniz?

Değişken	N	%
Evet	62	57,9
Hayır	45	42,1
TOPLAM	107	100,0

Tablo 21.'de ankete katılanlara sorulan bir daha imkân verilse yine aynı mesleği seçer miydiniz sorusuna verilen cevapların oranlarını görmekteyiz. Ankete katılanların %57,9'u bir imkân daha verilse yine aynı mesleği seçeceğini söylerken %42,1'i aynı mesleği seçmeyeceğini belirtmiştir. Bu tablo muhasebe mesleğini yapmaktan mutlu musunuz sorusuyla uygunluk göstermektedir.

6.6.2.22. Ücreti Zamanında Tahsil Etme Durumları

Tablo 22. Ücreti Zamanında Tahsil Frekans Analizi
Mükelleflerden Ücretinizi Zamanında Tahsil Edebiliyor musunuz?

Değişken	N	%
Evet	36	34,0
Hayır	70	66,0
TOPLAM	106	100,0

Tablo 22.'de mükelleflerden ücreti zamanında tahsil etmeyle ilgili oranları görmekteyiz. Anketimize katılan kişilerden mükelleflerden ücretini zamanında tahsil edebilenlerin oranı %34 iken ücretlerini zamanında tahsil edemeyenlerin oranı ise %66'dır. Bu tablo meslek mensuplarının en önemli sorunlarından birisini de göstermektedir. Meslek mensuplarının ücretlerini tahsil etmekte yaşadıkları sıkıntı bu tabloda da açıkça görülmektedir.

6.6.2.23. Odanın Belirlediği Ücret Tarifelerini Yeterli Bulma

Tablo 23. Odanın Belirlediği Ücret Tarifelerinin Emeği Karşılama Frekans Analizi
Odanın Belirlediği Ücret Tarifelerini Emeğinizi Karşılıyor mu?

Değişken	N	%
Evet	44	41,5
Hayır	62	58,5
TOPLAM	106	100,0

Tablo 23.'de meslek odaları tarafından belirlenen ücretin emeği karşılayıp karşılamadığı sorusunun cevap dağılımını görmekteyiz. Anketimize katılanların %58,5'i odanın belirlediği ücret tarifelerinin emeklerini karşılamadığını düşünürken bu ücretin emeklerini karşıladığını düşünenlerin oranı %41,5'dir.

6.6.2.24. Mesleğin Rahatsız Eden Yönleri

Tablo 24. Mesleğin Rahatsız Eden Yönleri Frekans Analizi
Muhasebe Mesleğinin Sizi En Çok Rahatsız Eden Yönleri Nelerdir

Değişken	N	%
Sık mevzuat değişikliği	82	75,9
Teknolojik değişiklikler	3	2,8
Mükelleflerin yaklaşımı	17	15,7
Diğer	6	5,6
TOPLAM	108	100,0

Tablo 24.'de muhasebe mesleğinin rahatsız eden yönleri sorusunun cevap dağılımları görülmektedir. Anketimize katılanlara sorduğumuz “Muhasebe mesleğinin sizi en çok rahatsız eden yönleri nelerdir?” sorusuna verilen cevaplarda en yüksek oranı %75,9 ile sık mevzuat değişikliği oluşturmaktadır. Daha sonra ise %15,7 ile mükelleflerin yaklaşımı, %2,8 ile de teknolojik değişiklikler gelmektedir. Diğer nedenler diyenlerin oranı ise %5,6'dır. Muhasebe meslek mensuplarının en önemli sorunlarından birisi de sık mevzuat değişiklikleri olmuştur.

6.6.2.25. Muhasebe Mesleğinin Saygınlığı

Tablo 25. Muhasebe Mesleğinin Saygınlığı Frekans Analizi
Muhasebecilik Mesleği Toplumda Saygın Bir Meslektir

Değişken	N	%
Kesinlikle katılıyorum	26	24,1
Katılıyorum	42	38,9
Kararsızım	13	12,0
Katılmıyorum	17	15,7
Kesinlikle katılmıyorum	10	9,3
TOPLAM	108	100,0

Tablo 25.'de muhasebe mesleğinin saygınlığı fikrine katılıp katılmadıklarına dair sorulan sorunun cevaplarının dağılımını görmekteyiz. Anketimize katılan kişiler arasında “*Muhasebecilik mesleği toplumda saygın bir meslektir*” fikrine katılıyorum diyenlerin oranı %38,9, kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı %15,7, katılmıyorum diyenlerin oranı ise %15,7'dir. Bu konuda kararsız olduğunu belirtenlerin oranı %12'dir.

6.6.2.26. Üretkenlik ve Yaratıcılık

Tablo 26. Üretkenlik ve Yaratıcılık Frekans Analizi
Muhasebe Mesleğinde Üreticilik ve Yaratıcılık Bulunmamaktadır

Değişken	N	%
Kesinlikle katılıyorum	9	8,3
Katılıyorum	23	21,3
Kararsızım	4	3,7
Katılmıyorum	43	39,8
Kesinlikle katılmıyorum	29	26,9
TOPLAM	108	100,0

Tablo 26.'da muhasebe mesleğinde üretkenlik ve yaratıcılık bulunmamaktadır fikrine katılım oranları yer almaktadır. “*Muhasebe mesleğinde üreticilik ve yaratıcılık bulunmamaktadır*” fikrine anketimize katılanların %39,8'i katılmıyorum, %26,9'u ise kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. Bu fikre katılıyorum diyenlerin oranı ise %21,3 dür.

6.6.2.27. Muhasebe Eğitimini Yeterli Bulma

Tablo 27. Muhasebe Eğitimini Yeterli Bulma Frekans Analizi
Ülkemizde Verilen Muhasebe Eğitimini Yeterli Buluyorum

Değişken	N	%
Kesinlikle katılıyorum	8	7,4
Katılıyorum	30	27,8
Kararsızım	13	12,0
Katılmıyorum	47	43,5
Kesinlikle katılmıyorum	10	9,3
TOPLAM	108	100,0

Tablo 27.'de ülkemizde verilen muhasebe eğitimini yeterli buluyorum fikrine katılım oranları yer almaktadır. Ankete katılanların %43,5'i “*Ülkemizde verilen muhasebe eğitimini yeterli buluyorum*” fikrine katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu fikre katılanların oranı %27,8 iken kararsızların oranı ise %12'dir.

6.6.2.28. Yasalardaki Değişiklikleri Takip

Tablo 28. Yasalardaki Değişiklikleri Takip Frekans Analizi
Yasalardaki Sürekli Değişiklikleri Takip Etmekte Zorlanıyorum

Değişken	N	%
Kesinlikle katılıyorum	38	35,5
Katılıyorum	58	54,2
Kararsızım	1	0,9
Katılmıyorum	7	6,5
Kesinlikle katılmıyorum	3	2,8
TOPLAM	107	100,0

Tablo 28.'de yasalardaki sürekli değişiklikleri takip etmekte zorlanıyorum fikrine katılım oranları görülmektedir. “*Yasalardaki sürekli değişiklikleri takip etmekte zorlanıyorum*” fikrine katılıyorum diyenlerin oranı %54,2, kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı %35,5'dir. Bu fikre katılmıyorum diyenlerin oranı %6,5, kesinlikle katılmıyorum diyenlerin oranı ise %2,8'dir.

6.6.2.29. Meslek Mensuplarının Kişisel Suistimaller

Tablo 29. Meslek Mensuplarının Suistimleri Frekans Analizi

**Bazı Meslek Mensuplarının Gerçekleştirdiği Kişisel Suistimler
Mesleğin Saygınlığını Azaltmaktadır**

Değişken	N	%
Kesinlikle katılıyorum	56	51,9
Katılıyorum	38	35,2
Kararsızım	8	7,4
Katılmıyorum	2	1,9
Kesinlikle katılmıyorum	4	3,7
TOPLAM	108	100,0

Tablo 29.'da “ bazı meslek mensuplarının gerçekleştirdiği kişisel suistimler mesleğin saygınlığını azaltmaktadır.”fikrine katılım yüzdelerini görmekteyiz. Anketimize katılanların %51,9’u “*Bazı meslek mensuplarının gerçekleştirdiği kişisel suistimler mesleğin saygınlığını azaltmaktadır*” fikrine kesinlikle katılıyorum derken % 35,2’si katılıyorum demiştir. %7,4’ü kararsızım derken %3,7’si kesinlikle katılmıyorum demiştir.

6.6.2.30. Mükelleflerin Yaptırım Gücü

Tablo 30. Mükelleflerin Yaptırım Gücü Frekans Tablosu

Mükelleflerin Muhasebecilerin Üzerindeki Yaptırım Gücü Fazladır

Değişken	N	%
Kesinlikle katılıyorum	18	16,7
Katılıyorum	39	36,1
Kararsızım	10	9,3
Katılmıyorum	38	35,2
Kesinlikle katılmıyorum	3	2,8
TOPLAM	108	100,0

Tablo 30.'da “*Mükelleflerin muhasebeciler üzerindeki yaptırım gücü fazladır*” fikrine anketimize katılanların %36,1 i katılıyorum derken %35,2’si katılmıyorum demiştir. Bu fikre kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı %16,7 kararsızım diyenlerin oranı ise %9,3 dür.

6.6.2.31. Mesleki Gelişmelerin İzlendiği Kaynaklar

Tablo 31. Mesleki Gelişmelerin İzlendiği Kaynaklar Frekans Analizi

Birinci Önem Dereceli

Değişken	N	%
İnternet	85	78,7
Mesleki dergiler	12	11,1
Meslek mensupları	4	3,7
Oda yayınları	7	6,5
TOPLAM	108	100,0

İkinci Önem Dereceleri

Değişken	N	%
İnternet	6	8,5
Mesleki dergiler	38	53,5
Meslek mensupları	16	22,5
Oda yayınları	11	15,5
TOPLAM	71	100,0

Üçüncü Önem Dereceli

Değişken	N	%
İnternet	6	10,0
Mesleki dergiler	17	28,3
Meslek mensupları	13	21,7
Oda yayınları	24	40,0
TOPLAM	60	100,0

Dördüncü Önem Dereceli

Değişken	N	%
İnternet	5	8,3
Mesleki dergiler	8	13,3
Meslek mensupları	24	40,0
Oda yayınları	23	38,3
TOPLAM	60	100,0

Tablo 31.'de anketimize katılanlara sorduğumuz “*Mesleki gelişmeleri takip etmek için interneti mi, mesleki dergileri mi, meslek mensuplarını mı yoksa oda yayınlarını mı takip ediyorsunuz?*” sorusunda seçenekleri önem derecelerine göre sınıflandırmalarını istedik. Buna göre %78,7’lik oranla internet seçeneği birinci öncelik olarak belirtilenler içinde en yüksek orana sahiptir, ankete katılanların %11,7’si mesleki dergileri birinci öncelik olarak belirtmiştir.

İkinci öncelik olarak ise en çok %53,5’lik oranla mesleki dergiler gelmektedir. Hemen ardından ankete katılanların %22,2’si meslek mensuplarını ikinci öncelik olarak belirtmiştir.

Ankete katılanların %40’ı oda yayınlarını üçüncü öncelik olarak belirtmiştir. Mesleki dergileri üçüncü öncelik olarak belirtenlerin oranı ise %28,3 dür.

Dördüncü öncelik olarak ise ankete katılanların %40'ı meslek mensuplarını belirtmiştir. Hemen ardından da %38,3 ile oda yayınları gelmektedir.

6.6.2.32. Meslek Odasından Beklentiler

Tablo 32. Meslek Odasından Beklentiler Tablosu

Birinci Önem Dereceli

Değişken	N	%
Hizmet içi eğitim	36	34,3
Mesleki iyileştirme	43	41,0
Belli bir siyasi görüş	23	21,9
Sosyal imkân	3	2,9
TOPLAM	105	100,0

İkinci Önem Dereceli

Değişken	N	%
Hizmet içi eğitim	22	28,6
Mesleki iyileştirme	30	39,0
Belli bir siyasi görüş	14	18,2
Sosyal imkân	11	14,3
TOPLAM	77	100,0

Üçüncü Önem Dereceli

Değişken	N	%
Hizmet içi eğitim	23	31,9
Mesleki iyileştirme	12	16,7
Belli bir siyasi görüş	15	20,8
Sosyal imkân	22	30,6
TOPLAM	72	100,0

Dördüncü Önem Dereceli

Değişken	N	%
Hizmet içi eğitim	6	8,3
Mesleki iyileştirme	3	4,2
Belli bir siyasi görüş	23	31,9
Sosyal imkân	40	55,6
TOPLAM	72	100,0

Tablo 32.'de anketimize katılanlar “*Meslek odanızdan beklentilerinizi önem derecesine göre sıralayınız*” şeklindeki soruda birinci öncelik olarak mesleki iyileştirmeyi gösterenlerin oranı %41 dir. Hemen ardından %34,3'ü hizmet içi eğitimi birinci öncelik olarak göstermiştir.

İkinci öncelik olarak ankete katılanların %39'u mesleki iyileştirmeyi gösterirken %28,6'sı hizmet içi eğitimi seçmiştir. Belli bir siyasi görüşü ikinci öncelik olarak belirtenlerin oranı ise %18,2'dir.

Ankete katılanların %31,9'u hizmet içi eğitimi üçüncü öncelik olarak belirtirken sosyal imkanları üçüncü öncelik olarak seçenlerin oranı %30,6'dır.

Dördüncü öncelik olarak %55,6'lık oranla sosyal imkânlar en çok belirtilen seçenektir. Onun ardından belli bir siyasi görüş seçeneği %31,9'luk oranla gelmektedir.

6.6.2.33. Okutulması Gereken Derslerin Önem Sırası

Tablo 33. Okutulması Gereken Derslerin Önem Sırası Analizi

Birinci Önem Dereceli

Değişken	N	%
Genel muhasebe	80	75,5
Şirketler muhasebesi	9	8,5
Maliyet muhasebesi	5	4,7
Mali tablolar analizi	1	0,9
Hizmet işletmeleri muh.	1	0,9
Muhasebe uygulamaları	10	9,4
TOPLAM	106	100,0

İkinci Önem Dereceli

Değişken	N	%
Genel muhasebe	15	15,2
Şirketler muhasebesi	30	30,3
Maliyet muhasebesi	22	22,2
Yönetim muhasebesi	2	2,0
Analiz yöntemleri	3	3,0
Hizmet işletmeleri muh.	2	2,0
İnşaat muhasebesi	6	6,1
Muhasebe uygulamaları	19	19,2
TOPLAM	99	100,0

Üçüncü Önem Dereceli

Değişken	N	%
Genel muhasebe	4	4,3
Şirketler muhasebesi	25	26,6
Maliyet muhasebesi	33	35,1
Yönetim muhasebesi	6	6,4
Analiz yöntemleri	9	9,6
Hizmet işletmeleri muh.	6	6,4
İnşaat muhasebesi	3	3,2
Muhasebe uygulamaları	8	8,5
TOPLAM	94	100,0

Dördüncü Önem Dereceli

Değişken	N	%
Şirketler muhasebesi	12	13,0
Maliyet muhasebesi	16	17,4
Yönetim muhasebesi	13	14,1
Analiz yöntemleri	15	16,3
Hizmet işletmeleri muh.	10	10,9
İnşaat muhasebesi	17	18,5
Muhasebe uygulamaları	8	8,7
Banka muhasebesi	1	1,1
TOPLAM	92	100,0

Beşinci Önem Dereceli

Değişken	N	%
Şirketler muhasebesi	10	11,4
Maliyet muhasebesi	8	9,1
Yönetim muhasebesi	14	15,9
Analiz yöntemleri	26	29,5
Hizmet işletmeleri muh.	7	8,0
İnşaat muhasebesi	12	13,6
Muhasebe uygulamaları	9	10,2
Banka muhasebesi	2	2,3
TOPLAM	88	100,0

Altıncı Önem Dereceli

Değişken	N	%
Şirketler muhasebesi	5	5,8
Maliyet muhasebesi	6	7,0
Yönetim muhasebesi	21	24,4
Analiz yöntemleri	16	18,6
Hizmet işletmeleri muh.	17	19,8
İnşaat muhasebesi	12	14,0
Muhasebe uygulamaları	7	8,1
Banka muhasebesi	2	2,3
TOPLAM	86	100,0

Yedinci Önem Dereceli

Değişken	N	%
Şirketler muhasebesi	2	2,4
Maliyet muhasebesi	4	4,8
Yönetim muhasebesi	11	13,1
Analiz yöntemleri	9	10,7
Hizmet işletmeleri muh.	23	27,4
İnşaat muhasebesi	16	19,0
Muhasebe uygulamaları	9	10,7
Banka muhasebesi	10	11,9
TOPLAM	84	100,0

**Sekizinci Önem
Dereceli**

Değişken	N	%
Genel muhasebe	1	1,2
Yönetim muhasebesi	13	15,7
Analiz yöntemleri	5	6,0
Hizmet işletmeleri muh.	11	13,3
İnşaat muhasebesi	21	25,3
Muhasebe uygulamaları	15	18,1
Banka muhasebesi	17	20,5
TOPLAM	83	100,0

**Dokuzuncu Önem
Dereceli**

Değişken	N	%
Şirketler muhasebesi	2	2,4
Yönetim muhasebesi	3	3,6
Analiz yöntemleri	5	6,0
Hizmet işletmeleri muh.	6	7,1
İnşaat muhasebesi	5	6,0
Muhasebe uygulamaları	8	9,5
Banka muhasebesi	55	65,5
TOPLAM	84	100,0

Tablo 33.'de anketimize katılanlara sorduğumuz “Muhasebe eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okutulmalı dediğiniz dersleri önem derecesine göre sıralayınız” şeklindeki soruya alınan cevaplara göre birinci öncelik olarak %75 oranla genel muhasebe seçeneği belirtilmiştir. Muhasebe uygulamalarını birinci önem dereceli olarak seçenlerin oranı ise %9 dur.

İkinci önem dereceli olarak seçilenlerin içinde ise en yüksek oran %30,3'le şirketler muhasebesi dersi gelmektedir. Hemen ardından da %22,2'lik oranla maliyet muhasebesi gelmektedir. Muhasebe uygulamalarını ikinci önem dereceli olarak seçenlerin oranı ise %19,2'dir.

Ankete katılanların %35,1'i üçüncü önem dereceli olarak maliyet muhasebesini göstermişlerdir. Şirketler muhasebesini üçüncü önem dereceli olarak belirtenlerin oranı ise %26,6'dır.

Dördüncü önem dereceli olarak inşaat muhasebesi dersinin seçenlerin oranı %18,5'dir. Hemen ardından %17,4'le maliyet muhasebesi gelmektedir. Analiz yöntemleri dersini dördüncü önem dereceli olarak seçenlerin oranı ise %16,3 dür.

Beşinci önem dereceli olarak en çok tercih edilen ders %29,5'le analiz yöntemleridir. Yönetim muhasebesi dersi ise %15,9'la beşinci önem dereceli olarak tercih edilmiştir.

Ankete katılanların %24,4'ü altıncı önem dereceli olarak yönetim muhasebesi dersini belirtmiştir. Hemen ardından altıncı önem dereceli olarak belirtilen ders %19,8'lik oranla hizmet işletmeleri muhasebesi dersidir. Analiz yöntemlerini dersini altıncı önem dereceli olarak belirtenlerin oranı ise %18,6'dır.

Yedinci önem dereceli olarak belirtilen en yüksek oranlı ders %27,4'le hizmet işletmeleri muhasebesi dersidir. Onu %19'la inşaat muhasebesi takip etmektedir. Daha sonra %13,1'le yönetim muhasebesi gelmektedir.

Ankete katılanlar sekizinci önem dereceli olarak %25,3'le en çok inşaat muhasebesi seçeneğini belirtmiştir. Daha sonra %20,5'le banka muhasebesi seçeneği gelmektedir.

Dokuzuncu önem dereceli olarak ise ankete katılanların %65,5'i Banka muhasebesi seçeneğini belirtmiştir. Muhasebe uygulamaları ise %9,5 ile dokuzuncu önem dereceli olarak seçilmiştir.

6.6.3. “Ki-Kare” Testi Analiz Sonuçları

6.6.3.1. Yaş*Meslek Mensubu Olmaktan Mutlu Olma Ki-Kare Analizi

Bu bölümde yaş ile mutluluk, başarı, odanın düzenlediği seminerlere katılım, meslek odasının yayınlarını takip etme, herhangi bir muhasebe dergisine abone olma, odanın sağlamış olduğu sosyal imkânlardan yararlanma, günümüz şartlarında meslek mensuplarının en çok hangi alanda kendilerini geliştirmeleri gerektiğini düşünme, bir imkân daha verilse yine aynı mesleği seçme arasındaki anlam ilişkileri incelenmiştir.

H_0 :Yaş ile Meslek mensubu olmaktan mutlu veya mutsuz olma arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Yaş ile Meslek mensubu olmaktan mutlu veya mutsuz olma arasında bir ilişki vardır.

Tablo 34 Yaş*Meslek Mensubu Olmaktan Mutlu musunuz?

		Meslek Mensubu Olmaktan Mutlu musunuz?		Total
		Mutluyum	Mutsuzum	
Yaş	20–29	4	3	7
	30–39	30	8	38
	40–49	25	4	29
	50–59	12	5	17
	60+	2	0	2
Total		73	20	93

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	4,094(a)	4	,393
Likelihood Ratio	4,287	4	,369
Linear-by-Linear Association	,396	1	,529
N of Valid Cases	93		

a 4 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is, 43.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,393 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani yaş ile meslek mensubu olmaktan mutlu veya mutsuz olma arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.2. Yaş*Kendinizi Bu Meslekte Başarılı Bulma Ki-Kare Analizi

H_0 : Yaş ile Kendini bu meslekte başarılı bulma arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Yaş ile Kendini bu meslekte başarılı bulma arasında bir ilişki vardır.

Tablo 35, Yaş * Kendinizi Bu Meslekte Başarılı Buluyor musunuz?

		Kendinizi Bu Meslekte Başarılı Buluyor musunuz?			Total
		Çok başarılı	Başarılı	Başarılı sayılır	
Yaş	20–29	0	5	2	7
	30–39	6	28	4	38
	40–49	8	18	3	29
	50–59	4	11	2	17
	60+	1	1	0	2
Total		19	63	11	93

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	5,964(a)	8	,651
Likelihood Ratio	6,877	8	,550
Linear-by-Linear Association	2,923	1	,087
N of Valid Cases	93		

a 10 cells (66,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is, 24.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,651 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani yaş ile kendini bu meslekte başarılı bulma arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.3. Yaş*Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Katılım Ki-Kare Analizi

H_0 : Yaş ile Odanın yaptığı seminer ve kurslara katılım arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Yaş ile Odanın yaptığı seminer ve kurslara katılım arasında bir ilişki vardır.

Tablo 36 Yaş * Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Ne Sıklıkta Katılıyorsunuz

		Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Ne Sıklıkta Katılıyorsunuz			Total
		Çok sık	Arasıra	Hiç	
Yaş	20-29	1	4	2	7
	30-39	9	26	3	38
	40-49	5	21	3	29
	50-59	3	11	3	17
	60+	0	2	0	2
Total		18	64	11	93

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	4,392(a)	8	0,820
Likelihood Ratio	4,506	8	0,809
Linear-by-Linear Association	0,111	1	0,739
N of Valid Cases	93		

a 10 cells (66,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,24.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,820 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani yaş ile odanın yaptığı seminer ve kurslara katılım arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.4. Yaş* Meslek Odasının Yayınlarını Takip Ki-Kare Analizi

H_0 : Yaş ile Meslek odasının yayınını takip etme arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Yaş ile Meslek odasının yayınını takip etme arasında bir ilişki vardır.

Tablo 37 Yaş*Meslek Odasının Yayınlarını Takip Ediyor musunuz?

		Meslek Odanızın Yayınlarını Takip Ediyor musunuz?		Total
		Evet	Hayır	
Yaş	20–29	7	0	7
	30–39	33	5	38
	40–49	28	1	29
	50–59	16	1	17
	60+	2	0	2
Total		86	7	93

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	3,223(a)	4	,521
Likelihood Ratio	3,774	4	,437
Linear-by-Linear Association	,489	1	,484
N of Valid Cases	93		

a 6 cells (60,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,15.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,521 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani yaş ile meslek odasının yayınını takip etme arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.5. Yaş* Herhangi Bir Muhasebe Dergisine Abone Ki-Kare Analizi

H_0 : Yaş ile herhangi bir muhasebe dergisine abone olma arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Yaş ile herhangi bir muhasebe dergisine abone olma arasında bir ilişki vardır.

Tablo 38, Yaş * Herhangi Bir Muhasebe Dergisine Abone misiniz?

		Herhangi Bir Muhasebe Dergisine Abone misiniz?		Total
		Evet	Hayır	
Yaş	20–29	3	4	7
	30–39	22	15	37
	40–49	17	12	29
	50–59	10	6	16
	60+	1	1	2
Total		53	38	91

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	,881(a)	4	,927
Likelihood Ratio	,869	4	,929
Linear-by-Linear Association	,219	1	,640
N of Valid Cases	91		

a 4 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,84.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,927 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani yaş ile herhangi bir muhasebe dergisine abone olma arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.6. Yaş* Odanın Sağladığı Sosyal İmkânlardan Yararlanma Ki-Kare Analizi

H_0 : Yaş ile odanın sağlamış olduğu sosyal imkânlardan yararlanma arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Yaş ile odanın sağlamış olduğu sosyal imkânlardan yararlanma arasında bir ilişki vardır.

Tablo 39, Yaş * Odanın Sağlamış Olduğu Sosyal İmkânlardan Yararlanabiliyor musunuz?

		Odanın Sağlamış Olduğu Sosyal İmkânlardan Yararlanabiliyor musunuz?		Total
		Evet	Hayır	
Yaş	20–29	0	7	7
	30–39	5	33	38
	40–49	4	25	29
	50–59	6	11	17
	60+	0	2	2
Total		15	78	93

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	6,712(a)	4	,152
Likelihood Ratio	7,239	4	,124
Linear-by-Linear Association	3,264	1	,071
N of Valid Cases	93		

a. 5 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,32.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,152 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani yaş ile odanın sağlamış olduğu sosyal imkanlardan yararlanma arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.7. Yaş* Meslek Mensuplarının Kendilerini Geliştirmeleri Gereken Konular Ki-Kare Analizi

H_0 :Yaş ile meslek mensuplarının kendilerini en çok hangi alanda kendilerini geliştirmeleri gerektiğini düşünme arasında bir ilişki yoktur.

H_1 :Yaş ile meslek mensuplarının kendilerini en çok hangi alanda kendilerini geliştirmeleri gerektiğini düşünme arasında bir ilişki vardır.

Tablo 40,Yaş * Günümüz Şartlarında Meslek Mensuplarının En Çok Hangi Alanda Kendilerini Geliştirmeleri Gerektiğini Düşünüyorsunuz

		Günümüz şartlarında Meslek Mensuplarının En Çok Hangi Alanda Kendilerini Geliştirmeleri Gerektiğini Düşünüyorsunuz				Total
		Mevzuat	Muhasebe standartları	Bilgisayar	Yabancı dil	
Yaş	20–29	3	2	1	1	7
	30–39	26	11	0	1	38
	40–49	23	6	0	0	29
	50–59	13	3	1	0	17
	60+	2	0	0	0	2
Total		67	22	2	2	93

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	15,979(a)	12	,192
Likelihood Ratio	13,305	12	,347
Linear-by-Linear Association	4,690	1	,030
N of Valid Cases	93		

a 14 cells (70,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,04.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,192 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani yaş ile meslek mensuplarının kendilerini en çok hangi alanda kendilerini geliştirmeleri gerektiğini düşünme arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.8. Yaş* Mesleği Yeniden seçme Ki-Kare Analizi

H_0 : Yaş ile bir imkân daha verilse yine aynı mesleği seçme arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Yaş ile bir imkân daha verilse yine aynı mesleği seçme arasında bir ilişki vardır.

Tablo 41, Yaş * Bir İmkân Daha Verilse Yine Aynı Mesleği Seçer miydiniz?

		Bir İmkân Daha Verilse Yine Aynı Mesleği Seçer miydiniz?		Total
		Evet	Hayır	
Yaş	20–29	2	5	7
	30–39	22	16	38
	40–49	20	9	29
	50–59	8	8	16
	60+	1	1	2
Total		53	39	92

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	4,376(a)	4	,357
Likelihood Ratio	4,420	4	,352
Linear-by-Linear Association	,304	1	,581
N of Valid Cases	92		

a 4 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is, 85.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,357 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani yaş ile bir imkân daha verilse yine aynı mesleği seçme arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.9. Cinsiyet * Mutluluk Ki-Kare Analizi

Bu bölümde cinsiyet ile mutluluk, başarı, odanın düzenlediği seminerlere katılım, meslek odasının yayınlarını takip etme, herhangi bir muhasebe dergisine abone olma, odanın sağlamış olduğu sosyal imkânlardan yararlanma, günümüz şartlarında meslek mensuplarının en çok hangi alanda kendilerini geliştirmeleri gerektiğini düşünme, bir imkân daha verilse yine aynı mesleği seçme arasındaki anlam ilişkileri incelenmiştir.

H_0 : Cinsiyet ile meslek mensubu olmaktan mutlu veya mutsuz olma arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Cinsiyet ile meslek mensubu olmaktan mutlu veya mutsuz olma arasında bir ilişki vardır.

Tablo 42, Cinsiyet * Meslek Mensubu Olmaktan Mutlu musunuz?

		Meslek Mensubu Olmaktan Mutlu musunuz?		Total
		Mutluyum	Mutsuzum	
Cinsiyet	Kadın	15	7	22
	Erkek	70	16	86
Total		85	23	108

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	1,825(b)	1	,177		
Continuity Correction(a)	1,122	1	,290		
Likelihood Ratio	1,700	1	,192		
Fisher's Exact Test				,241	,145
Linear-by-Linear Association	1,808	1	,179		
N of Valid Cases	108				

a Computed only for a 2x2 table

b 1 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,69.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,117 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani cinsiyet ile meslek mensubu olmaktan mutlu veya mutsuz olma arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.10. Cinsiyet * Başarı Ki-Kare Analizi

H_0 : Cinsiyet ile kendini bu meslekte başarılı bulma arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Cinsiyet ile kendini bu meslekte başarılı bulma arasında bir ilişki vardır.

Tablo 43, Cinsiyet * Kendinizi Bu Meslekte Başarılı Buluyor musunuz?

		Kendinizi Bu Meslekte Başarılı Buluyor musunuz?			Total
		Çok başarılı	Başarılı	Başarılı sayılır	
Cinsiyet	Kadın	2	16	4	22
	Erkek	18	57	11	86
Total		20	73	15	108

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	1,800(a)	2	,406
Likelihood Ratio	2,010	2	,366
Linear-by-Linear Association	1,601	1	,206
N of Valid Cases	108		

a 2 cells (33,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,06.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,406 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani cinsiyet ile kendini bu meslekte başarılı bulma arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.11. Cinsiyet * Seminer ve Kurslara Katılım Ki-Kare Analizi

H_0 : Cinsiyet ile odanın yaptığı seminer ve kurslara katılım arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Cinsiyet ile odanın yaptığı seminer ve kurslara katılım arasında bir ilişki vardır.

Tablo 44, Cinsiyet * Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Ne Sıklıkta Katılıyorsunuz

		Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Ne Sıklıkta Katılıyorsunuz			Total
		Çok sık	arasıra	Hiç	
Cinsiyet	Kadın	5	14	3	22
	Erkek	16	61	9	86
Total		21	75	12	108

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	,446(a)	2	,800
Likelihood Ratio	,435	2	,805
Linear-by-Linear Association	,005	1	,942
N of Valid Cases	108		

a 2 cells (33,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,44.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,800 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani cinsiyet ile odanın yaptığı seminer ve kurslara katılım arasında a bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.12. Cinsiyet * Meslek Odasının Yayınlarını Takip Ki-Kare Analizi

H_0 : Cinsiyet ile meslek odasının yayınlarını takip etme arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Cinsiyet ile meslek odasının yayınlarını takip etme arasında bir ilişki vardır.

Tablo 45, Cinsiyet * Meslek Odanızın Yayınlarını Takip Ediyor musunuz?

		Meslek Odanızın Yayınlarını Takip Ediyor musunuz?		Total
		Evet	Hayır	
Cinsiyet	Kadın	16	6	22
	Erkek	82	4	86
Total		98	10	108

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	10,670(b)	1	,001		
Continuity Correction(a)	8,147	1	,004		
Likelihood Ratio	8,498	1	,004		
Fisher's Exact Test				,005	,005
Linear-by-Linear Association	10,571	1	,001		
N of Valid Cases	108				

a Computed only for a 2x2 table

b 1 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,04.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,001 < 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red ederiz. Yani cinsiyet ile meslek odasının yayınlarını takip etme arasında bir ilişki olduğunu söyleyebiliriz.

6.6.3.13. Cinsiyet * Muhasebe Dergisine Abonelik Ki-Kare Analizi

H_0 : Cinsiyet ile herhangi bir muhasebe dergisine abone olma arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Cinsiyet ile herhangi bir muhasebe dergisine abone olma arasında bir ilişki vardır.

Tablo 46, Cinsiyet * Herhangi Bir Muhasebe Dergisine Abone misiniz?

		Herhangi Bir Muhasebe Dergisine Abone misiniz?		Total
		Evet	Hayır	
Cinsiyet	Kadın	14	8	22
	Erkek	46	37	83
Total		60	45	105

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	,479(b)	1	,489		
Continuity Correction(a)	,202	1	,653		
Likelihood Ratio	,485	1	,486		
Fisher's Exact Test				,629	,329
Linear-by-Linear Association	,475	1	,491		
N of Valid Cases	105				

a Computed only for a 2x2 table

b 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 9,43.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,489 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani cinsiyet ile herhangi bir muhasebe dergisine abone olma arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.14. Cinsiyet * Odanın Sağladığı Sosyal İmkânlardan Faydalanma Ki-Kare Analizi

H_0 : Cinsiyet ile odanın sağlamış olduğu sosyal imkânlardan yararlanma arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Cinsiyet ile odanın sağlamış olduğu sosyal imkânlardan yararlanma arasında bir ilişki vardır.

Tablo 47, Cinsiyet*Odanın Sağlamış Olduğu Sosyal İmkânlardan Yararlanabiliyor musunuz?

		Odanın Sağlamış Olduğu Sosyal İmkânlardan Yararlanabiliyor musunuz?		Total
		Evet	Hayır	
Cinsiyet	Kadın	5	17	22
	Erkek	14	72	86
Total		19	89	108

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	,502(b)	1	,478		
Continuity Correction(a)	,156	1	,693		
Likelihood Ratio	,478	1	,489		
Fisher's Exact Test				,533	,334
Linear-by-Linear Association	,498	1	,480		
N of Valid Cases	108				

a Computed only for a 2x2 table

b 1 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,87.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,478 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani cinsiyet ile odanın sağlamış olduğu sosyal imkânlardan yararlanma arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.15. Cinsiyet * Gelişim Gereken Konular Ki-Kare Analizi

H_0 : Cinsiyet ile meslek mensuplarının en çok hangi alanda kendilerini geliştirmeleri gerektiğini düşünme arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Cinsiyet ile meslek mensuplarının en çok hangi alanda kendilerini geliştirmeleri gerektiğini düşünme arasında bir ilişki vardır.

Tablo 48, Cinsiyet * Günümüz Şartlarında Meslek Mensuplarının En Çok Hangi Alanda Kendilerini Geliştirmeleri Gerektiğini Düşünüyorsunuz

		Günümüz şartlarında Meslek Mensuplarının En Çok Hangi Alanda Kendilerini Geliştirmeleri Gerektiğini Düşünüyorsunuz				Total
		Mevzuat	Muhasebe standartları	Bilgisayar	Yabancı dil	
Cinsiyet	Kadın	13	7	0	2	22
	Erkek	65	18	2	0	85
Total		78	25	2	2	107

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	9,816(a)	3	,020
Likelihood Ratio	8,794	3	,032
Linear-by-Linear Association	5,165	1	,023
N of Valid Cases	107		

a. 4 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,41.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,020 < 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red ederiz. Yani cinsiyet ile meslek mensuplarının en çok hangi alanda kendilerini geliştirmeleri gerektiğini düşünme arasında bir ilişki olduğunu söyleyebiliriz.

6.6.3.16. Cinsiyet * Mesleği Seçme Ki-Kare Analizi

H_0 : Cinsiyet ile bir imkân daha verilse yine aynı mesleği seçme arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Cinsiyet ile bir imkân daha verilse yine aynı mesleği seçme arasında bir ilişki vardır.

Tablo 49, Cinsiyet * Bir İmkân Daha Verilse Yine Aynı Mesleği Seçer miydiniz?

		Bir İmkân Daha Verilse Yine Aynı Mesleği Seçer miydiniz?		Total
		Evet	Hayır	
Cinsiyet	Kadın	14	8	22
	Erkek	48	37	85
Total		62	45	107

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	,368(b)	1	,544		
Continuity Correction(a)	,133	1	,715		
Likelihood Ratio	,372	1	,542		
Fisher's Exact Test				,632	,361
Linear-by-Linear Association	,365	1	,546		
N of Valid Cases	107				

a Computed only for a 2x2 table

b 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 9,25.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,544 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani cinsiyet ile bir imkân daha verilse yine aynı mesleği seçme arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.17. Aylık Net Kazanç * Mutluluk Ki-Kare Analizi

Bu bölümde ise aylık net kazanç ile mutluluk, başarı, odanın düzenlediği seminerlere katılım, meslek odasının yayınlarını takip etme, herhangi bir muhasebe dergisine abone olma, odanın sağlamış olduğu sosyal imkânlardan yararlanma, bir imkân daha verilse yine aynı mesleği seçme, odanın belirlediği ücreti yeterli bulup bulmama arasındaki anlam ilişkileri incelenmiştir.

H_0 : Aylık net kazanç ile meslek mensubu olmaktan mutlu veya mutsuz olma arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Aylık net kazanç ile meslek mensubu olmaktan mutlu veya mutsuz olma arasında bir ilişki vardır.

Tablo 50. Aylık Net Kazancınız * Meslek Mensubu Olmaktan Mutlu musunuz?

		Meslek Mensubu Olmaktan Mutlu musunuz?		Total
		Mutluyum	Mutsuzum	
Aylık Net Kazancınız	1000–1500	12	6	18
	1600–2500	32	5	37
	2600–3500	16	3	19
	3600–5000	11	5	16
	5000+	11	3	14
Total		82	22	104

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	4,202(a)	4	,379
Likelihood Ratio	4,107	4	,392
Linear-by-Linear Association	,001	1	,980
N of Valid Cases	104		

a 4 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,96.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,379 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani aylık net kazanç ile meslek mensubu olmaktan mutlu veya mutsuz olma arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.18. Aylık Net Kazanç * Başarı Ki-Kare Analizi

H_0 : Aylık net kazanç ile kendini bu meslekte başarılı bulma arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Aylık net kazanç ile kendini bu meslekte başarılı bulma arasında bir ilişki vardır.

Tablo 51. Aylık Net Kazancınız * Kendinizi Bu Meslekte Başarılı Buluyor musunuz?

		Kendinizi Bu Meslekte Başarılı Buluyor musunuz?			Total
		Çok başarılı	Başarılı	Başarılı sayılır	
Aylık Net Kazancınız	1000–1500	1	11	6	18
	1600–2500	5	26	6	37
	2600–3500	5	14	0	19
	3600–5000	5	9	2	16
	5000+	3	11	0	14
Total		19	71	14	104

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	15,013(a)	8	,059
Likelihood Ratio	18,206	8	,020
Linear-by-Linear Association	8,323	1	,004
N of Valid Cases	104		

a 9 cells (60,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,88.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,059 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani aylık net kazanç ile kendini bu meslekte başarılı bulma arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.19. Aylık Net Kazanç * Seminer ve Kurslara Katılım Ki-Kare Analizi

H_0 : Aylık net kazanç ile odanın yaptığı seminer ve kurslara katılım arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Aylık net kazanç ile odanın yaptığı seminer ve kurslara katılım arasında bir ilişki vardır.

Tablo 52. Aylık Net Kazancınız * Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Ne Sıklıkta Katılıyorsunuz

		Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Ne Sıklıkta Katılıyorsunuz			Total
		Çok sık	arasıra	Hiç	
Aylık Net Kazancınız	1000–1500	3	13	2	18
	1600–2500	6	26	5	37
	2600–3500	5	14	0	19
	3600–5000	3	10	3	16
	5000+	4	9	1	14
Total		21	72	11	104

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	4,977(a)	8	,760
Likelihood Ratio	6,736	8	,565
Linear-by-Linear Association	,643	1	,423
N of Valid Cases	104		

a 9 cells (60,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,48.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,760 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani aylık net kazanç ile odanın yaptığı seminer ve kurslara katılım arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.20. Aylık Net Kazanç * Meslek Odasının Yayınlarını Takip Ki-Kare Analizi

H_0 : Aylık net kazanç ile meslek odasının yayınlarını takip etme arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Aylık net kazanç ile meslek odasının yayınlarını takip etme arasında bir ilişki vardır.

Tablo 53. Aylık Net Kazancınız * Meslek Odanızın Yayınlarını Takip Ediyor musunuz?

		Meslek Odanızın Yayınlarını Takip Ediyor musunuz?		Total
		Evet	Hayır	
Aylık Net Kazancınız	1000–1500	14	4	18
	1600–2500	33	4	37
	2600–3500	18	1	19
	3600–5000	15	1	16
	5000+	14	0	14
Total		94	10	104

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	5,465(a)	4	,243
Likelihood Ratio	6,108	4	,191
Linear-by-Linear Association	4,444	1	,035
N of Valid Cases	104		

a 5 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,35.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,243 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani aylık net kazanç ile meslek odasının yayınlarını takip etme arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.21. Aylık Net Kazanç * Muhasebe Dergisine Abonelik Ki-Kare Analizi

H_0 : Aylık net kazanç ile herhangi bir muhasebe dergisine abone olma arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Aylık net kazanç ile herhangi bir muhasebe dergisine abone olma arasında bir ilişki vardır.

Tablo 54, Aylık Net Kazancınız * Herhangi Bir Muhasebe Dergisine Abone misiniz?

		Herhangi Bir Muhasebe Dergisine Abone misiniz?		Total
		Evet	Hayır	
Aylık Net Kazancınız	1000–1500	8	10	18
	1600–2500	21	14	35
	2600–3500	8	11	19
	3600–5000	11	4	15
	5000+	11	3	14
Total		59	42	101

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	7,279(a)	4	,122
Likelihood Ratio	7,490	4	,112
Linear-by-Linear Association	3,656	1	,056
N of Valid Cases	101		

a 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,82.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,122 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani aylık net kazanç ile herhangi bir muhasebe dergisine abone olma arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.22. Aylık Net Kazanç * Sosyal İmkânlardan Faydalanma Ki-Kare Analizi

H_0 : Aylık net kazanç ile odanın sağlamış olduğu sosyal imkânlardan yararlanabilme arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Aylık net kazanç ile odanın sağlamış olduğu sosyal imkânlardan yararlanabilme arasında bir ilişki vardır.

Tablo 55, Aylık Net Kazancınız * Odanın Sağlamış Olduğu Sosyal İmkânlardan Yararlanabiliyor musunuz?

		Odanın Sağlamış Olduğu Sosyal İmkânlardan Yararlanabiliyor musunuz?		Total
		Evet	Hayır	
Aylık Net Kazancınız	1000–1500	5	13	18
	1600–2500	6	31	37
	2600–3500	5	14	19
	3600–5000	3	13	16
	5000+	0	14	14
Total		19	85	104

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	5,150(a)	4	,272
Likelihood Ratio	7,481	4	,113
Linear-by-Linear Association	2,275	1	,131
N of Valid Cases	104		

a 4 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,56.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,272 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani aylık net kazanç ile odanın sağlamış olduğu sosyal imkânlardan yararlanabilme arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.23. Aylık Net Kazanç * Odanın Belirlediği Ücret Tarifesini Yeterli Bulma Ki-Kare Analizi

H_0 : Aylık net kazanç ile bir imkân daha verilse yine aynı mesleği seçme arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Aylık net kazanç ile bir imkân daha verilse yine aynı mesleği seçme arasında bir ilişki vardır.

Tablo 56, Aylık Net Kazancınız * Bir İmkân Daha Verilse Yine Aynı Mesleği Seçer miydiniz?

		Bir İmkân Daha Verilse Yine Aynı Mesleği Seçer miydiniz?		Total
		Evet	Hayır	
Aylık Net Kazancınız	1000–1500	7	11	18
	1600–2500	25	12	37
	2600–3500	11	8	19
	3600–5000	7	9	16
	5000+	9	4	13
Total		59	44	103

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	6,047(a)	4	,196
Likelihood Ratio	6,070	4	,194
Linear-by-Linear Association	,341	1	,559
N of Valid Cases	103		

a 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,55.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,196 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani aylık net kazanç ile bir imkân daha verilse yine aynı mesleği seçme arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.24. Aylık Net Kazanç * Odanın Belirlediği Ücret Tarifesini Yeterli Bulma Ki-Kare Analizi

H_0 : Aylık net kazanç ile odanın belirlediği ücret tarifesinin emeği karşıladığını düşünme arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Aylık net kazanç ile odanın belirlediği ücret tarifesinin emeği karşıladığını düşünme arasında bir ilişki vardır.

Tablo 57, Aylık Net Kazancınız * Odanın Belirlediği Ücret Tarifesi Emeğinizi Karşılıyor mu?

		Odanın Belirlediği Ücret Tarifesi Emeğinizi Karşılıyor mu?		Total
		Evet	Hayır	
Aylık Net Kazancınız	1000–1500	4	13	17
	1600–2500	21	16	37
	2600–3500	5	14	19
	3600–5000	6	10	16
	5000+	8	6	14
Total		44	59	103

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	8,996(a)	4	,061
Likelihood Ratio	9,239	4	,055
Linear-by-Linear Association	,490	1	,484
N of Valid Cases	103		

a 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,98.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,061 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani aylık net kazanç ile odanın belirlediği ücret tarifesinin emeği karşıladığını düşünme arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.25. Mesleki Faaliyetin Sürdürüldüğü Bölge * Mutluluk Ki-Kare Analizi

Bu bölümde faaliyetin sürdürüldüğü bölge ile mutluluk, odanın düzenlediği seminerlere katılım, meslek odasının yayınlarını takip etme, odanın sağlamış olduğu sosyal imkânlardan yararlanma, mükelleflerden ücreti zamanında tahsile edip etmeme, odanın belirlediği ücret tarifesini yeterli bulup bulmama, arasındaki anlam ilişkileri incelenmiştir.

H_0 : Faaliyet gösterilen bölge ile meslek mensubu olmaktan mutlu veya mutsuz olma arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Faaliyet gösterilen bölge ile meslek mensubu olmaktan mutlu veya mutsuz olma arasında bir ilişki vardır.

Tablo 58, Ankara'nın Hangi Bölgesinde Mesleki Faaliyetinizi Sürdürmektesiniz * Meslek Mensubu Olmaktan Mutlu musunuz?

		Meslek Mensubu Olmaktan Mutlu musunuz?		Total
		Mutluyum	Mutsuzum	
Ankara'nın Hangi Bölgesinde Mesleki Faaliyetinizi Sürdürmektesiniz	Çankaya	35	13	48
	Altındağ	11	2	13
	Etimesgut	2	0	2
	Mamak	1	1	2
	Sincan	6	0	6
	Yenimahalle	15	2	17
	Kazan	2	0	2
	Haymana	4	0	4
Total		76	18	94

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	7,215(a)	7	,407
Likelihood Ratio	9,492	7	,219
Linear-by-Linear Association	3,811	1	,051
N of Valid Cases	94		

a 12 cells (75,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is, 38.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan

ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,407 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani faaliyet gösterilen bölge ile meslek mensubu olmaktan mutlu veya mutsuz olma arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.26. Mesleki Faaliyetin Sürdürüldüğü Bölge * Odanın Düzenlediği Seminer ve Kurslara Katılım Ki-Kare Analizi

H_0 : Faaliyet gösterilen bölge ile odanın yaptığı seminer ve kurslara katılım arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Faaliyet gösterilen bölge ile odanın yaptığı seminer ve kurslara katılım arasında bir ilişki vardır.

Tablo 59, Ankara'nın Hangi Bölgesinde Mesleki Faaliyetinizi Sürdürmektesiniz * Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Ne Sıklıkta Katılıyorsunuz

		Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Ne Sıklıkta Katılıyorsunuz			Total
		Çok sık	Arasına	Hiç	
Ankara'nın Hangi Bölgesinde Mesleki Faaliyetinizi Sürdürmektesiniz	Çankaya	11	34	3	48
	Altındağ	3	8	2	13
	Etimesğut	0	2	0	2
	Mamak	0	1	1	2
	Sincan	0	5	1	6
	Yenimahalle	2	14	1	17
	Kazan	0	2	0	2
	Haymana	1	3	0	4
Total		17	69	8	94

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	10,888(a)	14	,695
Likelihood Ratio	11,341	14	,659
Linear-by-Linear Association	,952	1	,329
N of Valid Cases	94		

a 20 cells (83,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,17.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,695 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani faaliyet gösterilen bölge ile odanın yaptığı seminer ve kurslara katılım arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.27. Mesleki Faaliyetin Sürdürüldüğü Bölge * Meslek Odasının Yayınlarını Takip Ki-Kare Analizi

H_0 : Faaliyet gösterilen bölge ile meslek odasının yayınlarını takip etme arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Faaliyet gösterilen bölge ile meslek odasının yayınlarını takip etme arasında bir ilişki vardır.

Tablo 60, Ankara'nın Hangi Bölgesinde Mesleki Faaliyetinizi Sürdürmekteyiz * Meslek Odanızın Yayınlarını Takip Ediyor musunuz?

		Meslek Odanızın Yayınlarını Takip Ediyor musunuz?		Total
		Evet	Hayır	
Ankara'nın Hangi Bölgesinde Mesleki Faaliyetinizi Sürdürmekteyiz	Çankaya	47	1	48
	Altındağ	12	1	13
	Etimesgut	2	0	2
	Mamak	1	1	2
	Sincan	3	3	6
	Yenimahalle	17	0	17
	Kazan	2	0	2
	Haymana	4	0	4
Total		88	6	94

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	28,697(a)	7	,00016
Likelihood Ratio	16,764	7	,019
Linear-by-Linear Association	1,124	1	,289
N of Valid Cases	94		

a 12 cells (75,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is, 13.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,00016 < 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red ederiz. Yani faaliyet gösterilen bölge ile meslek odasının yayınlarını takip etme arasında bir ilişki olduğunu söyleyebiliriz.

6.6.3.28. Mesleki Faaliyetin Sürdürüldüğü Bölge * Sosyal İmkânlardan Faydalanma Ki-Kare Analizi

H_0 : Faaliyet gösterilen bölge ile odanın sağlamış olduğu sosyal imkânlardan yararlanabilme arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Faaliyet gösterilen bölge ile odanın sağlamış olduğu sosyal imkânlardan yararlanabilme arasında bir ilişki vardır.

Tablo 61. Ankara'nın Hangi Bölgesinde Mesleki Faaliyetinizi Sürdürmekteyiz * Odanın Sağlamış Olduğu Sosyal İmkânlardan Yararlanabiliyor musunuz?

		Odanın Sağlamış Olduğu Sosyal İmkânlardan Yararlanabiliyor musunuz?		Total
		Evet	Hayır	
Ankara'nın Hangi Bölgesinde Mesleki Faaliyetinizi Sürdürmekteyiz	Çankaya	10	38	48
	Altındağ	4	9	13
	Etimesgut	0	2	2
	Mamak	0	2	2
	Sincan	0	6	6
	Yenimahalle	3	14	17
	Kazan	0	2	2
	Haymana	2	2	4
Total		19	75	94

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	6,220(a)	7	,514
Likelihood Ratio	8,063	7	,327
Linear-by-Linear Association	,077	1	,781
N of Valid Cases	94		

a 12 cells (75,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,40.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,514 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini

red edemeyiz. Yani faaliyet gösterilen bölge ile odanın sağlamış olduğu sosyal imkânlardan yararlanabilme arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.29. Mesleki Faaliyetin Sürdürüldüğü Bölge * Ücreti Zamanında Tahsil Ki-Kare Analizi

H_0 : Faaliyet gösterilen bölge ile mükelleflerden ücreti zamanında tahsil edebilme arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Faaliyet gösterilen bölge ile mükelleflerden ücreti zamanında tahsil edebilme arasında bir ilişki vardır.

Tablo 62. Ankara'nın Hangi Bölgesinde Mesleki Faaliyetinizi Sürdürmektesiniz * Mükelleflerden Ücretinizi Zamanında Tahsil Edebiliyor musunuz?

		Mükelleflerden Ücretinizi Zamanında Tahsil Edebiliyor musunuz?		Total
		Evet	Hayır	
Ankara'nın Hangi Bölgesinde Mesleki Faaliyetinizi Sürdürmektesiniz	Çankaya	16	31	47
	Altındağ	2	10	12
	Etimesğut	0	2	2
	Mamak	0	2	2
	Sincan	4	2	6
	Yenimahalle	5	12	17
	Kazan	0	2	2
	Haymana	1	3	4
Total		28	64	92

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	7,773(a)	7	,353
Likelihood Ratio	9,237	7	,236
Linear-by-Linear Association	,014	1	,906
N of Valid Cases	92		

a 11 cells (68,8%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,61.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,353 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani faaliyet gösterilen bölge ile mükelleflerden ücreti zamanında tahsil edebilme arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.30. Mesleki Faaliyetin Sürdürüldüğü Bölge * Ücreti Yeterli Bulma Ki-Kare Analizi

H_0 : Faaliyet gösterilen bölge ile odanın belirlediği ücret tarifesinin emeği karşıladığını düşünme arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Faaliyet gösterilen bölge ile odanın belirlediği ücret tarifesinin emeği karşıladığını düşünme arasında bir ilişki vardır.

Tablo 63. Ankara'nın Hangi Bölgesinde Mesleki Faaliyetinizi Sürdürmektesiniz * Odanın Belirlediği Ücret Tarifesi Emeğinizi Karşılıyor mu?

		Odanın Belirlediği Ücret Tarifesi Emeğinizi Karşılıyor mu?		Total
		Evet	Hayır	
Ankara'nın Hangi Bölgesinde Mesleki Faaliyetinizi Sürdürmektesiniz	Çankaya	15	32	47
	Altındağ	7	5	12
	Etimesgut	1	1	2
	Mamak	1	1	2
	Sincan	1	5	6
	Yenimahalle	10	7	17
	Kazan	1	1	2
	Haymana	4	0	4
Total		40	52	92

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	12,323(a)	7	,090
Likelihood Ratio	14,044	7	,050
Linear-by-Linear Association	4,729	1	,030
N of Valid Cases	92		

a 10 cells (62,5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,87.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,090 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani faaliyet gösterilen bölge ile meslek odanın belirlediği ücret tarifesinin emeği karşıladığını düşünme arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.31. Mutluluk * Başarı Ki-Kare Analizi

Bu bölümde meslek mensubu olmaktan mutlu olma ile, başarı, herhangi bir muhasebe dergisine abone olma, bir imkân daha verilse yine aynı mesleği seçme, odanın belirlediği ücret tarifesinin emeği karşılayıp karşılamadığı, meslek odasının yayınlarını takip, odanın yaptığı seminer ve kurslara katılım, arasındaki anlam ilişkileri incelenmiştir.

H_0 : Meslek mensubu olmaktan mutlu veya mutsuz olmak ile kendini bu meslekte başarılı bulma arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Meslek mensubu olmaktan mutlu veya mutsuz olmak ile kendini bu meslekte başarılı bulma arasında bir ilişki vardır.

Tablo 64. Meslek Mensubu Olmaktan Mutlu musunuz * Kendinizi Bu Meslekte Başarılı Buluyor musunuz?

		Kendinizi Bu Meslekte Başarılı Buluyor musunuz?			Total
		Çok başarılı	Başarılı	Başarılı sayılır	
Meslek Mensubu Olmaktan Mutlu musunuz?	Mutluyum	19	56	10	85
	Mutsuzum	1	17	5	23
Total		20	73	15	108

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	4,638(a)	2	,098
Likelihood Ratio	5,582	2	,061
Linear-by-Linear Association	4,361	1	,037
N of Valid Cases	108		

a. 2 cells (33,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,19.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,098 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani meslek mensubu olmaktan mutlu veya mutsuz olmak ile kendini bu meslekte başarılı bulma arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.32. Mutluluk * Muhasebe Dergisine Abonelik Ki-Kare Analizi

H_0 : Meslek mensubu olmaktan mutlu veya mutsuz olmak ile herhangi bir muhasebe dergisine abone olma arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Meslek mensubu olmaktan mutlu veya mutsuz olmak ile herhangi bir muhasebe dergisine abone olma arasında bir ilişki vardır.

Tablo 65. Meslek Mensubu Olmaktan Mutlu musunuz * Herhangi Bir Muhasebe Dergisine Abone misiniz?

		Herhangi Bir Muhasebe Dergisine Abone misiniz?		Total
		Evet	Hayır	
Meslek Mensubu Olmaktan Mutlu musunuz?	Mutluyum	48	35	83
	Mutsuzum	12	10	22
Total		60	45	105

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	,077(b)	1	,782		
Continuity Correction(a)	,001	1	,972		
Likelihood Ratio	,076	1	,782		
Fisher's Exact Test				,812	,483
Linear-by-Linear Association	,076	1	,783		
N of Valid Cases	105				

a Computed only for a 2x2 table

b 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 9,43.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,782 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani meslek mensubu olmaktan mutlu veya mutsuz olmak ile herhangi bir muhasebe dergisine abone olma arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.33. Mutluluk * Aynı Mesleği Yeniden Seçme Ki-Kare Analizi

H_0 : Meslek mensubu olmaktan mutlu veya mutsuz olmak ile bir imkân daha verilse bu mesleği yeniden seçme arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Meslek mensubu olmaktan mutlu veya mutsuz olmak ile bir imkân daha verilse bu mesleği yeniden seçme arasında bir ilişki vardır.

Tablo 66. Meslek Mensubu Olmaktan Mutlu musunuz * Bir İmkân Daha Verilse Yine Aynı Mesleği Seçer miydiniz?

		Bir İmkân Daha Verilse Yine Aynı Mesleği Seçer miydiniz?		Total
		Evet	Hayır	
Meslek Mensubu Olmaktan Mutlu musunuz?	Mutluyum	57	27	84
	Mutsuzum	5	18	23
Total		62	45	107

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	15,759(b)	1	,00007		
Continuity Correction(a)	13,923	1	,000		
Likelihood Ratio	16,042	1	,000		
Fisher's Exact Test				,000	,000
Linear-by-Linear Association	15,612	1	,000		
N of Valid Cases	107				

a Computed only for a 2x2 table

b 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 9,67.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,00007 < 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red ederiz. Yani meslek mensubu olmaktan mutlu veya mutsuz olmak ile bir imkân daha verilse bu mesleği yeniden seçme arasında bir ilişki olduğunu söyleyebiliriz.

6.6.3.34. Mutluluk * Odanın Belirlediği Ücret Tarifesini Yeterli Bulma Ki-Kare Analizi

H_0 : Meslek mensubu olmaktan mutlu veya mutsuz olmak ile odanın belirlediği ücret tarifesinin emeği karşıladığını düşünme arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Meslek mensubu olmaktan mutlu veya mutsuz olmak ile bir şans daha verilse bu mesleği yeniden seçme arasında bir ilişki vardır.

Tablo 67. Meslek Mensubu Olmaktan Mutlu musunuz * Odanın Belirlediği Ücret Tarifesi Emeğinizi Karşılıyor mu?

		Odanın Belirlediği Ücret Tarifesi Emeğinizi Karşılıyor mu?		Total
		Evet	Hayır	
Meslek Mensubu Olmaktan Mutlu musunuz?	Mutluyum	40	44	84
	Mutsuzum	4	18	22
Total		44	62	106

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	6,222(b)	1	,013		
Continuity Correction(a)	5,069	1	,024		
Likelihood Ratio	6,755	1	,009		
Fisher's Exact Test				,015	,010
Linear-by-Linear Association	6,164	1	,013		
N of Valid Cases	106				

a Computed only for a 2x2 table

b 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 9,13.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,013 < 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red ederiz. Yani meslek mensubu olmaktan mutlu veya mutsuz olmak ile odanın belirlediği ücret tarifesinin emeği karşıladığını düşünme arasında bir ilişki olduğunu söyleyebiliriz.

6.6.3.35. Mutluluk * Meslek Odasının Yayınlarını Takip Ki-Kare Analizi

H_0 :Meslek mensubu olmaktan mutlu veya mutsuz olmak ile meslek odasının yayınlarını takip etme arasında bir ilişki yoktur.

H_1 :Meslek mensubu olmaktan mutlu veya mutsuz olmak ile meslek odasının yayınlarını takip etme arasında bir ilişki vardır.

Tablo 68. Meslek Mensubu Olmaktan Mutlu musunuz * Meslek Odanızın Yayınlarını Takip Ediyor musunuz?

		Meslek Odanızın Yayınlarını Takip Ediyor musunuz?		Total
		Evet	Hayır	
Meslek Mensubu Olmaktan Mutlu musunuz?	Mutluyum	78	7	85
	Mutsuzum	20	3	23
Total		98	10	108

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	,498(b)	1	,480		
Continuity Correction(a)	,090	1	,764		
Likelihood Ratio	,462	1	,497		
Fisher's Exact Test				,441	,360
Linear-by-Linear Association	,493	1	,482		
N of Valid Cases	108				

a Computed only for a 2x2 table

b 1 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,13.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,480 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red ederiz. Yani meslek mensubu olmaktan mutlu veya mutsuz olmak ile meslek odasının yayınlarını takip etme arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.36. Mutluluk * Odanın Düzenlediği Seminer ve Kurslara Katılım Ki-Kare Analizi

H_0 : Meslek mensubu olmaktan mutlu veya mutsuz olmak ile odanın yaptığı seminer ve kurslara katılım arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Meslek mensubu olmaktan mutlu veya mutsuz olmak ile odanın yaptığı seminer ve kurslara katılım arasında bir ilişki vardır.

Tablo 69. Meslek Mensubu Olmaktan Mutlu musunuz * Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Ne Sıklıkta Katılıyorsunuz

		Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Ne Sıklıkta Katılıyorsunuz			Total
		Çok sık	arasıra	Hiç	
Meslek Mensubu Olmaktan Mutlu musunuz?	Mutluyum	15	65	5	85
	Mutsuzum	6	10	7	23
Total		21	75	12	108

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	13,321(a)	2	,001
Likelihood Ratio	11,528	2	,003
Linear-by-Linear Association	1,559	1	,212
N of Valid Cases	108		

a 2 cells (33,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,56.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,001 < 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red ederiz. Yani meslek mensubu olmaktan mutlu veya mutsuz olmak ile odanın yaptığı seminer ve kurslara katılım arasında bir ilişki olduğunu söyleyebiliriz.

6.6.3.37. Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Katılım * Faydalı Bulma Ki-Kare Analizi

Bu bölümde odanın yaptığı seminer ve kurslara katılım ile bu kursları faydalı bulma, odanın düzenlediği seminerlere katılım, meslek odasının yayınlarını takip etme, herhangi bir muhasebe dergisine abone olma, odanın sağlamış olduğu sosyal imkânlardan yararlanma, günümüz şartlarında meslek mensuplarının en çok hangi alanda kendilerini geliştirmeleri gerektiğini düşünme, bir imkân daha verilse yine aynı mesleği seçme arasındaki anlam ilişkileri incelenmiştir.

H_0 : Odanın yaptığı seminer ve kurslara katılım ile bu kursları faydalı bulma arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Odanın yaptığı seminer ve kurslara katılım ile bu kursları faydalı bulma arasında bir ilişki vardır.

Tablo 70. Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Ne Sıklıkta Katılıyorsunuz * Bu Kursları Ne Kadar Faydalı Buluyorsunuz

		Bu Kursları Ne Kadar Faydalı Buluyorsunuz			Total
		Çok faydalı	Faydalı	Faydasız	
Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Ne Sıklıkta Katılıyorsunuz	Çok sık	10	10	1	21
	arasıra	12	58	5	75
	Hiç	0	10	2	12
Total		22	78	8	108

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	14,681(a)	4	,005
Likelihood Ratio	14,957	4	,005
Linear-by-Linear Association	11,382	1	,001
N of Valid Cases	108		

a 4 cells (44,4%) have expected count less than 5. The minimum expected count is, 89.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,005 < 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini

red ederiz. Yani odanın yaptığı seminer ve kurslara katılım ile bu kursları faydalı bulma arasında bir ilişki olduğunu söyleyebiliriz.

6.6.3.38. Odanın Düzenlediği Seminer ve Kurslara Katılım * Meslek Odasının Yayınlarını Takip Ki-Kare Analizi

H_0 : Odanın yaptığı seminer ve kurslara katılım ile meslek odasının yayınlarını takip etme arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Odanın yaptığı seminer ve kurslara katılım ile meslek odasının yayınlarını takip etme arasında bir ilişki vardır.

Tablo 71. Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Ne Sıklıkta Katılıyorsunuz * Meslek Odanızın Yayınlarını Takip Ediyor musunuz?

		Meslek Odanızın Yayınlarını Takip Ediyor musunuz?		Total
		Evet	Hayır	
Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Ne Sıklıkta Katılıyorsunuz	Çok sık	20	1	21
	arasıra	70	5	75
	Hiç	8	4	12
Total		98	10	108

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	9,383(a)	2	,009
Likelihood Ratio	6,579	2	,037
Linear-by-Linear Association	5,373	1	,020
N of Valid Cases	108		

a 2 cells (33,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,11.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,009 < 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red ederiz. Yani odanın yaptığı seminer ve kurslara katılım ile meslek odasının yayınlarını takip etme arasında bir ilişki olduğunu söyleyebiliriz.

6.6.3.39. Odanın Düzenlediği Seminer ve Kurslara Katılım * Sosyal İmkânlardan Faydalanma Ki-Kare Analizi

H_0 :Odanın yaptığı seminer ve kurslara katılım ile odanın sağlamış olduğu sosyal imkânlardan yararlanma arasında bir ilişki yoktur.

H_1 :Odanın yaptığı seminer ve kurslara katılım ile odanın sağlamış olduğu sosyal imkânlardan yararlanma arasında bir ilişki vardır.

Tablo 72. Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Ne Sıklıkta Katılıyorsunuz * Odanın Sağlamış Olduğu Sosyal İmkânlardan Yararlanabiliyor musunuz?

		Odanın Sağlamış Olduğu Sosyal İmkânlardan Yararlanabiliyor musunuz?		Total
		Evet	Hayır	
Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Ne Sıklıkta Katılıyorsunuz	Çok sık	7	14	21
	arasıra	12	63	75
	Hiç	0	12	12
Total		19	89	108

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	6,282(a)	2	,043
Likelihood Ratio	7,790	2	,020
Linear-by-Linear Association	6,217	1	,013
N of Valid Cases	108		

a 2 cells (33,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,11.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,043 < 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red ederiz. Yani odanın yaptığı seminer ve kurslara katılım ile odanın sağlamış olduğu sosyal imkânlardan yararlanma arasında bir ilişki olduğunu söyleyebiliriz.

6.6.3.40. Odanın Düzenlediği Seminer ve Kurslara Katılım* Muhasebe Dergisine Abonelik Ki-Kare Analizi

H_0 : Odanın yaptığı seminer ve kurslara katılım ile herhangi bir muhasebe dergisine abone olma arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Odanın yaptığı seminer ve kurslara katılım ile herhangi bir muhasebe dergisine abone olma arasında bir ilişki vardır.

Tablo 73. Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Ne Sıklıkta Katılıyorsunuz * Herhangi Bir Muhasebe Dergisine Abone misiniz?

		Herhangi Bir Muhasebe Dergisine Abone misiniz?		Total
		Evet	Hayır	
Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Ne Sıklıkta Katılıyorsunuz	Çok sık	16	4	20
	arasıra	37	37	74
	Hiç	7	4	11
Total		60	45	105

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	5,998(a)	2	,049
Likelihood Ratio	6,388	2	,041
Linear-by-Linear Association	1,991	1	,158
N of Valid Cases	105		

a 1 cells (16,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,71.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,049 < 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red ederiz. Yani odanın yaptığı seminer ve kurslara katılım ile herhangi bir muhasebe dergisine abone olma arasında bir ilişki olduğunu söyleyebiliriz.

6.6.3.42. Meslek Yılı * Mutluluk Ki-Kare Analizi

Bu bölümde meslek yılı ile mutluluk, aylık net kazanç, cinsiyet, mükellef sayısı, başarı, odanın düzenlediği seminerlere katılım, bu seminer ve kursları faydalı bulma, meslek odasının yayınlarını takip etme, herhangi bir muhasebe dergisine abone olma, arasındaki anlam ilişkileri incelenmiştir.

H_0 : Meslekteki tecrübe ile meslek mensubu olmaktan mutlu veya mutsuz olma arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Meslekteki tecrübe ile Meslek mensubu olmaktan mutlu veya mutsuz olma arasında bir ilişki vardır.

Tablo 74. Kaç Yıldır Meslek Mensubusunuz * Meslek Mensubu Olmaktan Mutlu musunuz?

		Meslek Mensubu Olmaktan Mutlu musunuz?		Total
		Mutluyum	Mutsuzum	
Kaç Yıldır Meslek Mensubusunuz	1-5	15	3	18
	6-10	22	5	27
	11-15	19	4	23
	16+	29	11	40
Total		85	23	108

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	1,482(a)	3	,686
Likelihood Ratio	1,455	3	,693
Linear-by-Linear Association	1,058	1	,304
Geçerli Veri Sayısı	108		

a 2 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,83.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,686 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani meslekteki tecrübe ile meslek mensubu olmaktan mutlu veya mutsuz olma arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.43. Meslek Yılı * Aylık Net Kazanç Ki-Kare Analizi

H_0 : Meslekteki tecrübe ile aylık net kazanç arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Meslekteki tecrübe ile aylık net kazanç arasında bir ilişki vardır.

Tablo 75. Kaç Yıldır Meslek Mensubusunuz * Aylık Net Kazancınız

		Aylık Net Kazancınız					Total
		1000–1500	1600–2500	2600–3500	3600–5000	5000+	
Kaç Yıldır Meslek Mensubusunuz	1–5	5	9	2	1	0	17
	6–10	5	11	2	4	5	27
	11–15	2	8	5	2	4	21
	16+	6	9	10	9	5	39
Total		18	37	19	16	14	104

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	15,596(a)	12	,210
Likelihood Ratio	18,305	12	,107
Linear-by-Linear Association	5,598	1	,018
Geçerli Veri Sayısı	104		

a 12 cells (60,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,29.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,210 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani meslekteki tecrübe ile aylık net kazanç arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.44. Meslek Yılı * Cinsiyet Ki-Kare Analizi

H_0 : Meslekteki tecrübe ile cinsiyet arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Meslekteki tecrübe ile cinsiyet arasında bir ilişki vardır.

Tablo 76. Kaç Yıldır Meslek Mensubusunuz * Cinsiyet

		Cinsiyet		Total
		Kadın	Erkek	
Kaç Yıldır Meslek Mensubusunuz	1-5	3	15	18
	6-10	6	21	27
	11-15	7	16	23
	16+	6	34	40
Total		22	86	108

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	2,357(a)	3	,502
Likelihood Ratio	2,279	3	,517
Linear-by-Linear Association	,079	1	,779
Geçerli Veri Sayısı	108		

a 2 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,67.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,502 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani meslekteki tecrübe ile cinsiyet arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.45. Meslek Yılı * Mükellef Sayısı Ki-Kare Analizi

H_0 : Meslekteki tecrübe ile mükellef sayısı arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Meslekteki tecrübe ile mükellef sayısı arasında bir ilişki vardır.

Tablo 77. Kaç Yıldır Meslek Mensubusunuz * Mükellef Sayınız

		Mükellef Sayınız				Total
		1-10	11-20	21--50	51+	
Kaç Yıldır Meslek Mensubusunuz	1-5	2	6	8	1	17
	6-10	0	4	13	7	24
	11-15	5	2	6	7	20
	16+	3	5	15	15	38
Total		10	17	42	30	99

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	17,488(a)	9	,042
Likelihood Ratio	19,601	9	,021
Linear-by-Linear Association	2,782	1	,095
Geçerli Veri Sayısı	99		

a 7 cells (43,8%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,72.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,042 < 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red ederiz. Yani meslekteki tecrübe ile mükellef sayısı arasında bir ilişki olduğunu söyleyebiliriz.

6.6.3.46. Meslek Yılı * Başarı Ki-Kare Analizi

H_0 : Meslekteki tecrübe ile kendini meslekte başarılı bulma arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Meslekteki tecrübe ile kendini meslekte başarılı bulma arasında bir ilişki vardır.

Tablo 78. Kaç Yıldır Meslek Mensubusunuz * Kendinizi Bu Meslekte Başarılı Buluyor musunuz?

		Kendinizi Bu Meslekte Başarılı Buluyor musunuz?			Total
		Çok başarılı	Başarılı	Başarılı sayılır	
Kaç Yıldır Meslek Mensubusunuz	1-5	2	11	5	18
	6-10	2	19	6	27
	11-15	4	18	1	23
	16+	12	25	3	40
Total		20	73	15	108

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	12,413(a)	6	,053
Likelihood Ratio	12,591	6	,050
Linear-by-Linear Association	9,239	1	,002
Geçerli Veri Sayısı	108		

a 5 cells (41,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,50.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,053 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani meslekteki tecrübe ile kendini meslekte başarılı bulma arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.47. Meslek Yılı * Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Katılım Ki-Kare Analizi

H_0 : Meslekteki tecrübe ile odanın yaptığı seminer ve kurslara katılım arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Meslekteki tecrübe ile odanın yaptığı seminer ve kurslara katılım arasında bir ilişki vardır.

Tablo 79. Kaç Yıldır Meslek Mensubusunuz * Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Ne Sıklıkta Katılıyorsunuz

		Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Ne Sıklıkta Katılıyorsunuz			Total
		Çok sık	Arasıra	Hiç	
Kaç Yıldır Meslek Mensubusunuz	1-5	1	14	3	18
	6-10	6	21	0	27
	11-15	5	14	4	23
	16+	9	26	5	40
Total		21	75	12	108

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	7,340(a)	6	,291
Likelihood Ratio	10,838	6	,094
Linear-by-Linear Association	,380	1	,538
Geçerli Veri Sayısı	108		

a. 6 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,00.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,291 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani meslekteki tecrübe ile odanın yaptığı seminer ve kurslara katılım arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.48. Meslek Yılı * Seminer ve Kursları Faydalı Bulma Ki-Kare Analizi

H_0 : Meslekteki tecrübe ile odanın yaptığı seminer ve kursları faydalı bulma arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Meslekteki tecrübe ile odanın yaptığı seminer ve kursları faydalı bulma arasında bir ilişki vardır.

Tablo 80. Kaç Yıldır Meslek Mensubusunuz * Seminer ve Kursları Ne Kadar Faydalı Buluyorsunuz

		Bu Kursları Ne Kadar Faydalı Buluyorsunuz			Total
		Çok faydalı	Faydalı	Faydasız	
Kaç Yıldır Meslek Mensubusunuz	1-5	1	16	1	18
	6-10	7	16	4	27
	11-15	4	19	0	23
	16+	10	27	3	40
Total		22	78	8	108

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	8,445(a)	6	,207
Likelihood Ratio	10,422	6	,108
Linear-by-Linear Association	1,380	1	,240
Geçerli Veri Sayısı	108		

a 6 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,33.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,207 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani meslekteki tecrübe ile odanın yaptığı seminer ve kursları faydalı bulma arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.49. Meslek Yılı * Meslek Odasının Yayınlarını Takip Ki-Kare Analizi

H_0 : Meslekteki tecrübe ile meslek odasının yayınlarını takip etme arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Meslekteki tecrübe ile meslek odasının yayınlarını takip etme arasında bir ilişki vardır.

Tablo 81. Kaç Yıldır Meslek Mensubusunuz * Meslek Odanızın Yayınlarını Takip Ediyor musunuz?

		Meslek Odanızın Yayınlarını Takip Ediyor musunuz?		Total
		Evet	Hayır	
Kaç Yıldır Meslek Mensubusunuz	1-5	16	2	18
	6-10	25	2	27
	11-15	20	3	23
	16+	37	3	40
Total		98	10	108

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	,723(a)	3	,868
Likelihood Ratio	,696	3	,874
Linear-by-Linear Association	,067	1	,796
Geçerli Veri Sayısı	108		

a. 4 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,67.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,868 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani meslekteki tecrübe ile meslek odasının yayınlarını takip etme arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.50. Meslek Yılı ile Muhasebe Dergisine Abonelik Ki-Kare Analizi

H_0 : Meslekteki tecrübe ile herhangi bir muhasebe dergisine abone olma arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Meslekteki tecrübe ile herhangi bir muhasebe dergisine abone olma arasında bir ilişki vardır.

Tablo 82. Kaç Yıldır Meslek Mensubusunuz * Herhangi Bir Muhasebe Dergisine Abone misiniz?

		Herhangi Bir Muhasebe Dergisine Abone misiniz?		Total
		Evet	Hayır	
Kaç Yıldır Meslek Mensubusunuz	1-5	5	11	16
	6-10	17	10	27
	11-15	14	9	23
	16+	24	15	39
Total		60	45	105

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	5,192(a)	3	,158
Likelihood Ratio	5,183	3	,159
Linear-by-Linear Association	2,277	1	,131
Geçerli Veri Sayısı	105		

a 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 6,86.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,158 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani meslekteki tecrübe ile herhangi bir muhasebe dergisine abone olma arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.51. Başarı * Mükellef Sayısı Ki-Kare Analizi

Bu bölümde kendini meslekte başarılı bulma ile mükellef sayısı, odanın düzenlediği seminerlere katılım, mükelleflerden ücreti zamanında tahsil etme, günümüz şartlarında meslek mensuplarının en çok hangi alanda kendilerini geliştirmeleri gerektiğini düşünme, arasındaki anlam ilişkileri incelenmiştir.

H_0 : Kendini meslekte başarılı bulma ile mükellef sayısı arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Kendini meslekte başarılı bulma ile mükellef sayısı arasında bir ilişki vardır.

Tablo 83. Kendinizi Bu Meslekte Başarılı Buluyor musunuz * Mükellef Sayınız

		Mükellef Sayınız				Total
		1-10	11-20	21-50	51+	
Kendinizi Bu Meslekte Başarılı Buluyor musunuz?	Çok başarılı	1	1	6	11	19
	Başarılı	8	14	30	14	66
	Başarılı sayılır	1	2	6	5	14
Total		10	17	42	30	99

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	10,472(a)	6	,106
Likelihood Ratio	10,353	6	,111
Linear-by-Linear Association	1,871	1	,171
Geçerli Veri Sayısı	99		

a 5 cells (41,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,41.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,106 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani kendini meslekte başarılı bulma ile mükellef sayısı arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.52. Başarı * Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Katılım Ki-Kare Analizi

H_0 :Kendini meslekte başarılı bulma ile odanın yaptığı seminer ve kurslara katılım arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Kendini meslekte başarılı bulma ile odanın yaptığı seminer ve kurslara katılım arasında bir ilişki vardır.

Tablo 84. Kendinizi Bu Meslekte Başarılı Buluyor musunuz * Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Ne Sıklıkta Katılıyorsunuz

		Odanın Yaptığı Seminer ve Kurslara Ne Sıklıkta Katılıyorsunuz			Total
		Çok sık	Arasıra	Hiç	
Kendinizi Bu Meslekte Başarılı Buluyor musunuz?	Çok başarılı	7	13	0	20
	Başarılı	13	52	8	73
	Başarılı sayılır	1	10	4	15
Total		21	75	12	108

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	9,447(a)	4	,051
Likelihood Ratio	10,694	4	,030
Linear-by-Linear Association	8,764	1	,003
Geçerli Veri Sayısı	108		

a 4 cells (44,4%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,67.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,051 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani kendini meslekte başarılı bulma ile odanın yaptığı seminer ve kurslara katılım arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.53. Başarı* Ücreti Zamanında Tahsil Etme Ki-Kare Analizi

H_0 :Kendini meslekte başarılı bulma ile mükelleflerden ücreti zamanında tahsil edebilme arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Kendini meslekte başarılı bulma ile mükelleflerden ücreti zamanında tahsil edebilme arasında bir ilişki vardır.

Tablo 85. Kendinizi Bu Meslekte Başarılı Buluyor musunuz * Mükelleflerden Ücretinizi Zamanında Tahsil Edebiliyor musunuz?

		Mükelleflerden Ücretinizi Zamanında Tahsil Edebiliyor musunuz?		Total
		Evet	Hayır	
Kendinizi Bu Meslekte Başarılı Buluyor musunuz?	Çok başarılı	6	14	20
	Başarılı	28	43	71
	Başarılı sayılır	2	13	15
Total		36	70	106

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	3,935(a)	2	,140
Likelihood Ratio	4,398	2	,111
Linear-by-Linear Association	,673	1	,412
Geçerli Veri Sayısı	106		

a 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,09.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,140 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani kendini meslekte başarılı bulma ile mükelleflerden ücreti zamanında tahsil edebilme arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

6.6.3.54. Başarı*Meslek Mensuplarının Kendilerini Geliştirmeleri Gereken Alanlar Ki-Kare Analizi

H_0 :Kendini meslekte başarılı bulma ile meslek mensuplarının kendilerini en çok hangi alanda geliştirmeleri gerektiğini düşünme arasında bir ilişki yoktur.

H_1 : Kendini meslekte başarılı bulma ile odanın yaptığı seminer ve kurslara katılım arasında bir ilişki vardır.

Tablo 86. Kendinizi Bu Meslekte Başarılı Buluyor musunuz * Günümüz Şartlarında Meslek Mensuplarının En Çok Hangi Alanda Kendilerini Geliştirmeleri Gerektiğini Düşünüyorsunuz

		Günümüz şartlarında Meslek Mensuplarının En Çok Hangi Alanda Kendilerini Geliştirmeleri Gerektiğini Düşünüyorsunuz				Total
		Mevzuat	Muhasebe standartları	Bilgisayar	Yabancı dil	
Kendinizi Bu Meslekte Başarılı Buluyor musunuz?	Çok başarılı	15	5	0	0	20
	Başarılı	51	18	1	2	72
	Başarılı sayılır	12	2	1	0	15
Total		78	25	2	2	107

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	4,191(a)	6	,651
Likelihood Ratio	4,558	6	,602
Linear-by-Linear Association	,031	1	,860
Geçerli Veri Sayısı	107		

a 8 cells (66,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is, 28.

Yukarıdaki hipotezi %5 (yani $p=0,05$) anlamlılık düzeyinde test ettiğimizde yapılan ki-kare testi sonucu elde edilen p değeri olan $0,651 > 0,05$ olduğundan H_0 hipotezini red edemeyiz. Yani kendini meslekte başarılı bulma ile meslek mensuplarının kendilerini en çok hangi alanda geliştirmeleri gerektiğini düşünme arasında bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Muhasebe mesleği, meslek ünvanlarının Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik olarak verildiği, 1989 yılına kadar eli kalem tutan herkesin yapabileceği bir meslek olarak kabul edilmiştir.

13 Haziran 1989 yılında çıkarılan 3568 sayılı yasa ile birlikte yukarıdaki ünvanlar resmi bir kimliğe kavuşmuştur. Ancak, verilen mesleki ünvanlarla birlikte söz konusu mesleki ünvanların faaliyet alanları da ayrıca belirlenmiştir. Yeminli Mali Müşavirlik ünvanını taşıyan meslek mensupları sadece vergi denetimi yapan meslek mensupları konumuna gelmişlerdir. Anket uygulaması döneminde bir kısım yeminli mali müşavir tarafından dile getirilen bir diğer sorun da söz konusu ünvanı kazanmış olmalarına rağmen SPK, BDDK, Hazine Müsteşarlığı, Sigorta Şirketleri Genel Müdürlüğü ile Vakıflar Genel Müdürlüğü gibi kurumların kendi açtıkları sınavlara katılarak başarılı olmamış meslek mensuplarının denetimlerini kabul etmemeleri hususudur. Böyle bir uygulama hem yurt içinde hem de yurt dışında Yeminli Mali Müşavirlik Mesleğinin kabul edilebilirliğini de tartışmalı hale getirmektedir. Dünya Bankası uzmanları da Türkiye’de Yeminli Mali Müşavirlerin yapmış oldukları denetimin bu nedenle bağımsız dış denetim olmadığını ifade etmektedirler. Dünya Bankası uzmanlarına göre, Yeminli Mali Müşavirlerin yapmış oldukları denetim Maliye Bakanlığı denetim elemanlarına katkı amaçlı bir ön denetim çalışmasıdır. Ayrıca, yürürlükteki yasalara göre yeminli mali müşavirlere denetim ve tasdik konusunda sınırsız sorumluluk yüklenmesi de önemli bir başka sorun olarak meslek mensupları tarafından ifade edilmektedir. Genellikle demokratik ve gelişmiş ülkelerde bu yönde bir uygulamaya hiç rastlanmamaktadır.

Anket sonuçlarına göre, meslek mensuplarının sorunlarına ilişkin değerlendirmeler ise aşağıdaki şekilde ortaya çıkmaktadır.

Müşterilerinden almak zorunda olduğu ücretleri tahsil sırasında karşılaşılan sorunlar hala en büyük problem olarak kabul edilmektedir.

Önemli sorunlardan bir diğeri vergi kanunlarında yaşanan yoğun değişmelerin muhasebeciler tarafından takip edilmesindeki zorluklardır. Vergi kanunlarındaki değişiklikleri takip etmekte zorlandıkları meslek mensuplarınca ifade edilmektedir. Muhasebe uygulamaları ile vergi matrahlarının tesbitine ilişkin yürürlükteki kanunların bir an önce aksaklıklarının giderilerek daha anlaşılır hale getirilmesi meslek mensuplarının beklentileri arasında yer almaktadır.

Kayıt dışı ekonomi, yüklenilen sorumluluk ile eş oranlı olmayan bir ücret, çok ünvanlılık, haksız rekabet, mevzuat yoğunluğu gibi konular da çözüm bekleyen sorunlar arasında sayılmaktadır.

Muhasebecilerin eğitim düzeyi, mesleğe giriş şartları paralelinde her geçen gün yükselmektedir. Özellikle mesleki disiplini sağlamaya yönelik olarak 1989 ve sonrasında yapılan düzenlemelerin bu noktada önemli etkisi olmuştur. Meslek mensupları içinde eğitim düzeyi yükselmekte, E devlet anlayışı içerisinde internet kullanımı da artmaktadır. Ancak, çok yoğun bir tempoda meslek icra edilirken meslek eğitimlerine çok yer verilmediği ciddi sorunlar arasında gösterilmektedir.

Serbest muhasebecilik ünvanının kaldırılması sonrasında serbest muhasebecilerin ne olacağı ve bu konuda nasıl bir uygulamanın olacağı da en çok merak edilen konular arasında yer almaktadır.

Gün içerisinde yoğun olarak çalışan meslek mensuplarının kendi gelişimleri için mevzuatı takip etmekte zorlandıkları görülmektedir.

Günlük çalışma sürelerinin de uzun olması, bu mesleği tercih edenlerin sağlık yapılarını da olumsuz olarak etkilemektedir. Meslek mensuplarının yılda 12 ay ve bazen tüm hafta boyunca çalışmak zorunda olmaları da kendi sağlıkları açısından önemli bir sorundur. Buna benzer koşullarda çalışan pek çok meslek grubunun yıllık tatil olanakları olmasına karşın muhasebe mesleğini tercih edenlerin özellikle yaz aylarında dahi tatil yapabilmeye fırsatları sınırlı olmaktadır. Mali tatilin az da olsa meslek mensuplarını bu konuda rahatlattığı söylenmektedir.

Meslek mensupları birçok kamu kurumu ile ilgili olduğu gibi aynı zamanda bu kurumlara karşı da sorumludur. Bunların başında; Gelir İdaresi Başkanlığı ve buna bağlı vergi daireleri, Sosyal Güvenlik Kurumu ve buna bağlı sigorta müdürlükleri ile

bağlı oldukları mesleki örgütlerinin başında TÜRMOB ve buna bağlı odalar gelmektedir. Bu kurumlarla ilgili sorunların giderilmesine yönelik çalışmalar meslek mensuplarının beklentileri arasında yer almaktadır.

Özellikle meslek odalarından mesleğin iyileştirilmesine yönelik çalışmaların beklendiği görülmüştür. Meslek odalarından beklentilerden bir diğeri hizmetiçi eğitimin artırılması olarak belirtilmiştir. Üçüncü olarak da herhangi bir siyasi görüşe bağlı kalmadan meslek odalarının meslek mensuplarına sahip çıkması beklenmektedir.

Meslek mensuplarının meslekdaşlarından da bir takım beklentileri görülmektedir. Bunlardan en önemlisi kişisel suistimallere yol açılarak mesleğin haysiyetinin düşürülmemesi gelmektedir. Bu konuda meslek odasından da bu konuda bir çalışma beklenmektedir. Öneri olarak da mesleğin kendi içindeki denetimin artırılması gerektiği belirtilmektedir.

Meslek mensuplarının, hizmet verdikleri mükellefleriyle de sorunları bulunmaktadır. Mesleğin gerektirdiği ekonomik ve sosyal seviyede yaşamlarını sürdürebilmeleri için mükellefe fazladan hizmet vermek zorunda kalmakta ancak bunun karşılığını tam olarak alamamaktadırlar. Görevleri arasında yer almadığı halde mükellefin bağkur primini yatırmak, evraklarının peşinde koşmak, elektrik ve su faturalarını yatırmak gibi ekstradan özel işleri de üstlenmek zorunda kalmaktadırlar. Öte yandan, mükelleflerin muhasebe mesleğine gerekli ilgi ve özeni göstermemelerinden dolayı, öncelikle bundan mükelleflerin zarar gördüğü belirtilmektedir.

Kayıt dışı ekonomi ile mücadele etmenin önemli yollarından birisi de meslek mensuplarından yararlanmaktır. Bu da sağlıklı bir muhasebe sistemi ve bunların sonucu doğru beyanların yapılmasından geçmektedir. Son dönemde yapılan yeni bir düzenleme ile bilgisayarlı muhasebe programlarının gelir idaresi başkanlığının onayına ve denetimine tâbi tutulması öngörülmüştür. Teknolojik donanımı ve teknolojik yatkınlığı yüksek bir mesleki kitlenin varlığı, mesleğin geleceği hakkında oldukça iyimser bir görünüm vermektedir. Elektronik ortamda kayıtların tutulması ve saklanması zorunluluğu, hem vergi denetimi açısından zaman kazanılmasına ve daha

etkin bir denetim yapısının kurulmasına yardımcı olacak, hem de vergi ile ilgili kayıtların zamanaşımına karşı korunmasını sağlayacaktır.

Çok sayıda beyannamenin sıklıkla verilmesi muhasebecileri zorlamakta, hizmet kalitesini düşürmekte, beyanların sağlıklı olmasına engel olmaktadır. Neredeyse her on günde bir beyannamenin düzenlenerek beyan edildiği bir ortamda işlemlerin çoğu elektronik ortamda yapılıyor olsa bile ağır bir iş yükü ve yüksek maliyetler gerektirmektedir. Vergi dairelerine verilen beyannamelerle sınırlı olunmadığı düşünülmesi, iş kurumuna verilen iab'ler, bölge çalışmaya verilen ek 1, ek 2 ler, istatistik kurumunun talep ettiği bilgiler v.b. gibi. Belirtilen söz konusu beyan uygulamalarında e devlet anlayışına geçilmemiş olması ve eskiden olduğu gibi elden götürülüp verilmesi meslek mensuplarının yaşadığı sıkıntıları ortaya koyan somut bir durumdur.

Bütün yukarıda saydığımız sıkıntı ve beklentiler kadar çok fazla meslek mensuplarının dile getiremediği ve en az yukarıda saydığımız problemler kadar önem taşıyan personel gerçeği de mesleğin sıkıntılı problemlerinden biridir.

Kalifiye eleman bulmakta zorlanan meslek mensupları bu durumun çözüm yolu olarak meslek içi eğitimlere daha fazla önem verilmesi gerektiğini ifade etmektedirler. Aynı zamanda akademik meslek öncesi eğitimlerde de teorinin yanında pratik uygulamalara da ağırlık verilmesi üzerinde durulmaktadır.

Eğitim kurumlarında pratik uygulamalardan ziyade teorik bilgilerin yoğun olarak verilmesi eleman sıkıntısının en önemli sebepleri arasında sayılmaktadır. Çözüm yolu olarak da üniversitelerde ve mesleğe ara eleman yetiştiren meslek yüksek okullarında genel muhasebe, maliyet muhasebesi, şirketler muhasebesinin yanında muhasebe uygulamalarının öğretileceği derslerin olmasını ve öğrencilerin bu şekilde mesleğe hazırlanmaları gerektiği ifade edilmektedir.

Muhasebe meslek mensuplarının ticaretin yoğun olduğu merkez ve merkeze yakın yerlerde iş yeri sahibi olduklarında daha fazla mükellefe ulaştıkları ve bu nedenle gelirlerinin arttığı görülmüştür.

İdare meslek mensubuna güvenmelidir. Meslek mensubu mesleğini icra ederken idareden gerekli itibarı görmeli, meslek mensubu da idareye gerekli güveni

vermelidir. Vergi mevzuatımızdaki karışık ve karmaşık düzenlemeler bir an önce sadeleştirilmeli, aylık verilmesi gereken beyannameler birleştirilmeli, ödeme son günü ve beyan verilme tarihi de aynı gün olmalıdır. Geçici vergi beyannamelerinin yılda iki döneme düşürülmesi gerektiği ifade edilen diğer hususlar arasındadır.

Mesleği tercih edenlerin çoğunluğunun erkek olması da bayan meslek mensuplarının yakındığı bir diğer durumdur. Bu konuda mesleği daha çok bayan meslek mensubunun tercih etmesi için teşvik edici düzenlemeleri bekledikleri görülmüştür.

Bütün olumsuzluklara rağmen meslek mensuplarının meslekte olmaktan mutlu oldukları ve mesleğin geleceğine umutla baktıkları ve mesleğin standartlaşmasının gelecek için olumlu sonuçlar getirmesi beklenmektedir.

KAYNAKÇA

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu; **Türkçe Sözlük 2, K-Z**,
Yeni Baskı, Ankara 1988.

Ahmet Vecdi CAN

Akademik Bakış Dergisi, 2007.

Ahmet ÇALIŞKAN

Uygulamalı Maliyet Muhasebesi, Nobel Yayıncılık, 2005.

A. Banu BAŞAR

**“Muhasebe Mesleğinde Başarı İçin İstenilen Bilgi ve Beceriler İle
Muhasebe Eğitiminin Değişen Yüzü”** Anadolu Üniversitesi, Kasım 2007.
<http://sbe.dpu.edu.tr/13/59-68.pdf>.

Beyhan MARŞAP

“Muhasebe Mesleği, Fonksiyonları ve Meslek Mensuplarının Nitelikleri”
Yaklaşım Dergisi, Yıl 4, Sayı No: 37, Ocak 1996.

Cengiz TORAMAN ve Ahmet AKÇAN

Muhasebe Denetiminde Etik Teori, Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi,
2003.

Cevdet AVCIKURT

Turizm Sosyolojisi, Balıkesir: Detay Yayıncılık, 2003.

Ertuğrul, ÇETİNER

Yönetim Muhasebesi, Gazi Kitabevi, Ankara, Şubat 2008.

Ertuğrul ÇETİNER

İşletmelerde Mali Analiz, Gazi Kitabevi, Ankara, Şubat 2007.

Ercan Çetin KİP

Tekdüzen Muhasebe Sisteminde Genel Muhasebe, Maya Matbaacılık
Yayıncılık LTD. ŞTİ. Ankara, 1986.

Erkut GÖKTAN

“Tekdüzen Muhasebe Çalışmalarında Uluslar Arası Deneyimler ve Türkiye’deki Uygulamalar”, Muhasebe Enstitüsü Dergisi, Ağustos-Kasım 1980.

Fikret OTLU

“Muhasebe Mesleğinde Tarafsızlık Kavramı ve Tarafsız Bilgi Üretiminin Yeri ve Önemi”, Muhasebe ve Finans Dergisi, Sayı No 11, Temmuz 2001.

Feridun ÖZGÜR

Muhasebe İlkeleri, Şahinkaya Matbaacılık, Koll. Şti., İstanbul, 1996.

Fevzi SÜRMELİ

“Muhasebede Doktora Eğitimi”, Antalya, XXIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, 2004.

Haluk DUMAN, Rabia ÖZPEYNİRCİ, Muhammet BEZİRCİ

“Bilgi Çağının Değiştirdiği 21. Yüzyılın Rekabet Anlayışına Bağlı Olarak Geleneksel Muhasebeden Stratejik Muhasebeye” Selçuk Üniversitesi Karaman İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi Sayı:2 Cilt:5 / Aralık 2005.

Habib AKDOĞAN

“Muhasebe Meslek Etiğinin Kamunun Aydınlatılmasındaki Önemine Meslek Mensuplarının Yaklaşımları” Eskişehir, 2003.

Hanifi AYBOĞA

Muhasebe Hukuk İlişkilerinin Oluşumu, Muhasebe Finansman Dergisi, Aralık 1999, s.11.

İnayet Pehlivan AYDIN

Yönetmel Mesleki ve Örgütsel Etik, Pegem Yayıncılık, 2001.

Kudret GÜL ve Halil ERGÜN

Muhasebe Mesleğinde Etik, Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, 2004.

Mazhar HİÇŞAŞMAZ

Muhasebenin Teorisi ve Teknik yapısı; Tisa Matbaacılık Sanayi, Ankara, 1970.

Metin SABAN ve Banu ATALAY

“Yönetim Muhasebecileri Açısından Etik ve Etik Davranışın Önemi”,
Muhasebe Ve Denetime Bakış Dergisi, Eylül–2005.

M. Mustafa KISAKÜREK, Ahmet PEKCAN

“Muhasebe Eğitimi Kalitesinin Meslek İmajına Etkisi”, C.Ü. İktisadi İdari
Bilimler Dergisi, Cilt 6, Sayı 2, 2005.

Mine TÜKENMEZ ve Nilgün KUTAY

“Muhasebe de Mesleki Eğitim ve Etik” Süleyman Demirel Üniversitesi 15.
Türkiye Muhasebe Eğitim Sempozyumu Bildiri Kitabı, Antalya, 1996.

Mahmut ARSLAN

İş ve Meslek Ahlakı, Siyasal Kitabevi, Mart 2005.

M.Y. Y.

Serbest muhasebeci, serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali
müşavirin çalışma usul ve esasları hakkında yönetmelik (3 Ocak 1990 tarih ve
20391 sayılı Resmi Gazete)

M.Y.

Serbest muhasebeci, serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali
müşavirlik kanunu (1.6.1989 tarihli 3568 sayılı kanun)

Naciye SÖZBİLİR

Türkiye’de Muhasebe Uygulamalarında Etiksel Boyutlar, Afyon, 2000.

Nalan AKDOĞAN, Hamdi AYDIN

Muhasebe Teorileri, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1987.

Necdet DURAKBAŞA

“Türkiye’de Kullanılan Bilançolar”, Bilanço ve Kar-Zarar, XI. Muhasebe
Kongresi, İstanbul, Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği, 1969.

Oktay GÜVEMLİ

Türk Devletleri Muhasebe Tarihi, Cilt 1, İstanbul, Avcıol Basım-Yayın, Eylül 1995.

Oktay GÜVEMLİ

Luca Pacioli ve Muhasebenin 500. Yılı, İst. Yeminli Mali Müşavirler Odası Yayını, No: 2, İstanbul, 1994.

Orhan SEVİLENGÜL

Genel Muhasebe, Ankara Gazi Kitabevi, Fersa Matbaası, 12. Baskı. 2005.

Ömer LALİK

“Türkiye’deki Muhasebe Uygulamalarının Özellikleri” Muhasebe Enstitüsü Dergisi, Ağustos-Kasım 1980.

Özgül CEMALCILAR

Genel Muhasebe Teori ve Uygulama, Kalite Matbaası, Ankara, 1976.

Özgül CEMALCILAR, Yılmaz BENLİGİRAY, Fevzi SÜRMELE

Genel Muhasebe, Eskişehir, 2003.

Özcan ÖZAL, Oya YILDIRIM, Nergis TEK

Muhasebe-İlkeler ve Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulamaları, 7.Baskı, Ege Üniversitesi Matbaası, İzmir, 1996.

Remzi ÖRTEN

12. World Congress of Accounting Historians, July 20–24, İstanbul, 2008

Rıfat ÜSTÜN

Yönetim Muhasebesi Tek Düzen Hesap Planı Uygulamalı,4. Baskı, İstanbul Bilim Teknik Yayınevi, 1999.

Sabri BEKTÖRE, Halim SÖZBİLİR

Muhasebe İlkeleri ve Uygulaması, Ozan Reh. Bas. Yay. Tur. Ltd. Şti. Eskişehir; 1990.

Sabri BEKTÖRE, Halim SÖZBİLİR, Kerim BANAR

Genel Muhasebe, Nisan Kitabevi, Ankara, 2007.

Salih ÖZEL

“Yeminli Mali Müşavirlik Mesleğinde Etik I”, Yaklaşım Dergisi, Yıl 8, Sayı no 91, Temmuz 2000.

Türkiye Muhasebeciler ve Mali Müşavirler Odası Birliği-TURMOB, 17. **Türkiye**

Muhasebe Kongresi, İstanbul, 10–12 Ekim 2002.

Ümit GÜCENME

Genel Muhasebe, Uludağ Üniversitesi, Marmara Kitabevi Yayınları, BURSA, Eylül 2000.

Vehbi AYDIN

“Serbest Muhasebeci ve Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlerin Çalışma Hayatındaki Yeri Şanlıurfa Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa, 2006.

Yahya ARIKAN

Meslek Mevzuatı, İstanbul, Bursa SMMMO, 2006

Yıldız AKBULUT

“Meslek Ahlakı Kriterleri ve Muhasebe Mesleği Üzerine Bir Araştırma” Muhasebe Bilim Dergisi, Sayı 1, Mart 1999.

Yusuf ÇUKACI, **“Kamuyu Aydınlatmada Muhasebe Meslek Elemanının Etik Anlayışı**

Ve İzmir İlinde Bir Uygulama”, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:8, Sayı: 1, 2006.

Yusuf AYMANKUY ve Şakir SAKARYA

International Business And Professional Ethics Congress Notes- **Finansal Piyasalar ve Meslek Etiği**, Hacettepe Üniversitesi, 17–19 Mayıs 2003.

Yüksel Koç YALKIN

Genel Muhasebe İlkeler ve Uygulamalar, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2006.

Zeynep TÜRK

Muhasebe Meslek Ahlakı, Nobel Kitabevi, Adana, 2004.

<http://www.sbe.balikesir.edu.tr/dergi/edergi/c8s14/makale/c8s14m2.pdf>

<http://www.tmsk.org.tr>

www.MuhasebeTR.com

<http://archive.ismmmo.org.tr/docs/sempozyum/03.sempozyum/1gun2oturum/01-erhankotar.doc>

www.sozluk.sourtimes.org

<http://www.tmud.org.tr/muhasebeningelisimi.htm>

http://www.politics.ankara.edu.tr/dosyalar/tm/SBF_WP_26.pdf

EKLER**Anket Formu****MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ İŞ TATMİNİNİ,
BEKLENTİLERİNİ VE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARI BELİRLEME
ANKETİ****BİRİNCİ BÖLÜM**

1. Aşağıdaki meslek unvanlarından hangisine sahipsiniz?

S.M.M.M Y.M.M

2. Kaç yıldır meslek mensubusunuz?

1- 5 6- 10 11- 15 16 yıl ve üzeri

3. YAŞ :

4. CİNSİYET : K E

5. EĞİTİM DÜZEYİ : Lise ve Dengi Okul Meslek Yüksekokulu

Dört Yıllık Fakülte Yüksek Lisans

6. Öğrenim gördüğünüz öğretim kurumunun adı ve bölümü nedir?

.....

7. Aylık net kazancınız

1000 -1500 1600 -2500 2600 -3500 3600 -5000 5000 üzeri

8. Mükellef sayınız

1 -10 11- 20 21- 50 51 ve üzeri

9. Ankara'nın hangi bölgesinde mesleki faaliyetlerinizi sürdürmektedirsiniz?

.....

İKİNCİ BÖLÜM

1. Meslek mensubu olmaktan

Mutluyum

Mutsuzum

2. Kendinizi bu meslekte başarılı buluyor musunuz?

Çok başarılı

Başarılı

Başarılı sayılır.

3. Kullandığınız bilgisayar programları

İnternet tabanlı

Paket program

4. Odanın yaptığı seminer ve kurslara ne sıklıkta katılıyorsunuz?

Çok sık

Arasına

Hiç

5. Bu kursları ne kadar faydalı buluyorsunuz?

Çok faydalı

Faydalı

Faydasız

6. Meslek odanızın yayınlarını takip ediyor musunuz?

Evet Hayır

7. Odanın sağlanmış olduğu sosyal imkânlardan yararlanabiliyor musunuz?

Evet Hayır

8. 7.sorunun cevabı hayır ise nedenleri

- Zaman yetersizliği
 Maddi yetersizlik
 Sağlanan sosyal imkânların yetersizliği
 Diğer

9. Mesleki gelişmeleri aşağıda belirtilen hangi kaynaklardan izliyorsunuz? Önem derecesine göre numaralandırınız.

- İnternet
 Mesleki dergiler
 Meslek mensupları
 Oda yayınları

10. Herhangi bir muhasebe dergisine abone misiniz?

Evet Hayır

11. Muhasebe mesleğine başladığınızda muhasebe programında aldığınız eğitimi yeterli buldunuz mu?

Evet Hayır

12. Muhasebe eğitimi veren yüksek öğretim kurumlarında okutulmalı dediğiniz aşağıda isimleri verilen dersleri önem derecesine göre numaralandırınız.

- Genel muhasebe Şirketler muhasebesi Maliyet muhasebesi
 Yönetim muhasebesi Mali tablolar analizi Hizmet işletmeleri muhasebesi
 İnşaat muhasebesi Muhasebe uygulamaları(*) Banka muhasebesi

(*)Söz konusu derste, öğrencilere objektif muhasebe belgeleri ve muhasebe içi fişler düzenlenilmektedir. Fişlerden yevmiye defterine buradan da büyük defterlere aktarma işlemleri ile yevmiye –büyük defter irtibatlandırmaları yaptırılmaktadır.Uygulamalar bir ticari faaliyet dönemini kapsamakta ve yürürlükteki G.V., VUK. ve tebliğ bilgileri ile güncel olarak envanter uygulamaları ve mali tabloların düzenlenmesini içermektedir.

13. Günümüz şartlarında meslek mensuplarının en çok hangi alanda kendilerini geliştirmeleri gerektiğini düşünüyorsunuz?

- Mevzuat Muhasebe Standartları Bilgisayar Yabancı Dil

14. Bir imkan daha verilse yine aynı mesleği seçer miydiniz?

- Evet Hayır

15. Mükelleflerden ücretinizi zamanında tahsil edebiliyor musunuz? (Kriz dönemleri hariç)

- Evet Hayır

16. Odanın belirlediği ücret tarifesi emeğinizi karşılıyor mu?

- Evet Hayır

17. Muhasebe mesleğinin sizi en çok rahatsız eden yönleri aşağıdakilerden hangisidir.

- Sık mevzuat değişiklikleri
 Teknolojide meydana gelen değişiklikler
 Mükelleflerin yaklaşımı
 Diğer

18. Aşağıda belirtilen başlıklara göre, meslek odanızdan beklentilerinizi önem derecesine göre numaralandırınız.

- Hizmet içi eğitim faaliyetlerinin yıllık olarak planlanması ve önceden mensuplarına duyurulması
 Mesleki iyileştirmeler için daha fazla çaba sarf edilmesi
 Belli bir siyasi görüşe destek verme imajından kurtulunması
 Mensuplarına daha fazla sosyal imkânlar sunması

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1. Muhasebecilik mesleği Toplumda saygın bir meslektir	()	()	()	()	()
2. Muhasebe mesleğinde üretkenlik ve yaratıcılık bulunmamaktadır	()	()	()	()	()
3. Ülkemizde verilen muhasebe eğitimini yeterli buluyorum.	()	()	()	()	()
4. Yasalardaki sürekli değişiklikleri takip etmekte zorlanıyorum	()	()	()	()	()
5. Bazı meslek mensuplarının gerçekleştirdiği kişisel suistimaller mesleğin saygınlığını azaltmaktadır.	()	()	()	()	()
6. Mükelleflerin muhasebecilerin üzerindeki yaptırım gücü fazladır.	()	()	()	()	()